

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
Державне спеціалізоване лісозахисне підприємство
"ЛЬВІВЛІСОЗАХИСТ"

О Г Л Я Д

**Розповсюдження шкідників та хвороб лісу в 2024 році
та прогноз їх розвитку на 2025 рік в зоні діяльності
державного спеціалізованого лісозахисного
підприємства «Львівлісозахист»**

Директор

ДСЛП «Львівлісозахист»

Іван Ясіновський

Львів-2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ	
1.1 Аналіз метеоданих.....	5
1.2 Листогризні шкідники.....	8
1.3 Хвоєгризні шкідники.....	19
1.4 Стовбурові шкідники.....	24
1.5 Хвороби лісу.....	25
1.6 Хвороби лісових культур та розсадників.....	33
РОЗДІЛ 2. ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ	
2.1 Аналіз метеоданих.....	36
2.2 Листогризні шкідники.....	39
2.3 Хвоєгризні шкідники.....	49
2.4 Стовбурові шкідники.....	51
2.5 Хвороби лісу	52
2.6 Хвороби лісових культур та розсадників.....	58
РОЗДІЛ 3. ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ	
3.1 Аналіз метеоданих.....	60
3.2 Листогризні шкідники.....	63
3.3 Стовбурові шкідники.....	70
3.4 Хвороби лісу.....	71
3.5 Хвороби лісових культур та розсадників.....	76
РОЗДІЛ 4. ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ	
4.1 Аналіз метеоданих.....	77
4.2 Листогризні шкідники.....	80
4.3 Стовбурові шкідники.....	84
4.4 Хвороби лісу.....	85
4.5 Хвороби лісових культур та розсадників.....	90
РОЗДІЛ 5. ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ	
5.1 Аналіз метеоданих.....	91
5.2 Листогризні шкідники.....	94
5.3 Стовбурові шкідники.....	97
5.4 Хвороби лісу.....	98
5.5 Хвороби лісових культур та розсадників.....	102

Вступ

Даний огляд розповсюдження осередків шкідників та хвороб лісу у 2024 році, а також прогноз їх розвитку на 2025 рік в зоні діяльності ДСЛП «Львівлісозахист» виконаний на основі робіт, проведених фахівцями підприємства та матеріалів оперативної звітності надлісництв філії «Карпатський лісовий офіс» та філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» зони діяльності ДСЛП «Львівлісозахист», які надійшли на підприємство протягом 2024 року. Основними матеріалами для огляду та прогнозу є: повідомлення про появу ознак погіршення санітарного стану лісових насаджень, санітарні огляди лісів надлісництв філії «Карпатський лісовий офіс» та філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України», результати рекогносцирувального нагляду проведеного силами державної лісової охорони, відомості інвентаризації та опису осередків, динаміка осередків шкідників та хвороб по зоні діяльності (додаток 1), результати детальних обстежень та обліків (додаток 2), рекогносцирувальних обстежень деревостанів проведених спеціалістами ДСЛП «Львівлісозахист» (додаток 3), метеорологічних даних, динаміки значень біогідротермічного показника (далі – БГТП) за період 1987–2024 років, розрахованого гідротермічного коефіцієнта (далі - ГТК) за Г.Т. Селяніновим, а також на основі їх детального вивчення та аналізу проведеного фахівцями ДСЛП «Львівлісозахист». Проведено аналіз погодних умов з метою прогнозування виникнення хвое- та листогризних осередків і звичайного шютте сосни та інтенсивності розвитку цієї хвороби.

В огляді наведена характеристика основних видів шкідників та хвороб лісу, які утворювали осередки в попередні роки в насадженнях зони діяльності ДСЛП «Львівлісозахист», та виникнення яких, можливе згідно рекомендацій викладених в книзі О.І. Ільїнського «Надзор, учет и прогноз массовых размножений хвое- и листогризущих насекомых в лесах СССР», з вказанням існуючих площ осередків, динаміки їх розвитку. На основі вищенаведеного, складено прогноз розвитку діючих осередків, а також можливість виникнення нових осередків шкідників і хвороб лісу та заходи боротьби з ними.

Встановлено ступінь загрози з боку первинних шкідників лісу. Основою для складання прогнозу являються детальні обліки, які в цілому проведені шляхом закладання пробних площадок на маршрутних ходах (Додаток 2). За період 2024 року фахівцями ДСЛП «Львівлісозахист» було проведено стаціонарний нагляд на 94 пробних площадках маршрутних ходів, а саме: Львівська область – 46 шт., Тернопільська область – 28 шт., Закарпатська область – 20 шт.

Станом на 01.01.2024 року, згідно матеріалів санітарних оглядів надлісництв філії «Карпатський лісовий офіс» та філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» знаходиться на обліку 87795,1 га осередків шкідників та хвороб лісу, в тому числі 13819,4 га шкідників та 73975,7 га хвороб лісу.

Станом на 01.01.2025 року по Львівській області знаходиться на обліку 20869,1 га осередків шкідників та хвороб лісу, по Тернопільській області – 4475,7 га, по Закарпатській області – 13024,2 га, по Івано-Франківській області – 45284,5 га, по Чернівецькій області – 1354,6 га.

Рекогносцирувальне обстеження у виявлених осередках шкідників і хвороб та інших пошкоджень лісу протягом 2024 року (по надлісництвах філії «Карпатський лісовий офіс», по надлісництвах філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» та інших лісокористувачах) проведено на загальній площі 32353,9 га в т.ч. по Львівській області – 7424,2 га, по Тернопільській області – 2462,9 га, по Закарпатській області – 10702,9 га, по Івано-Франківській області – 9319,0 га, по Чернівецькій області – 2444,9 га.

Огляд розповсюдження осередків шкідників та хвороб лісу та прогноз їх розвитку на 2025 рік наведено нижче в розрізі областей.

РОЗДІЛ 1. Львівська область

1.1. Аналіз метеоданих

Метеорологічні умови у вегетаційний період 2024 року виявилися кращими в порівнянні з минулим роком для розвитку шкідників лісу. Середня величина суми опадів за вегетаційний період в області склала 325,4 мм і була нижчою від середньої, що складає 396,7 мм на 71,3 мм. У порівнянні з минулим роком дана величина зменшилася на 104,1 мм. Це є характерним для області, через те, що і в минулі роки теж спостерігались значні відмінності в кількості опадів в порівнянні з попередніми роками. Як видно із рис.1.1 лінія тенденції за багаторічний період показує, що в цілому усереднена кількість опадів за вегетаційний період залишається практично на одному рівні.

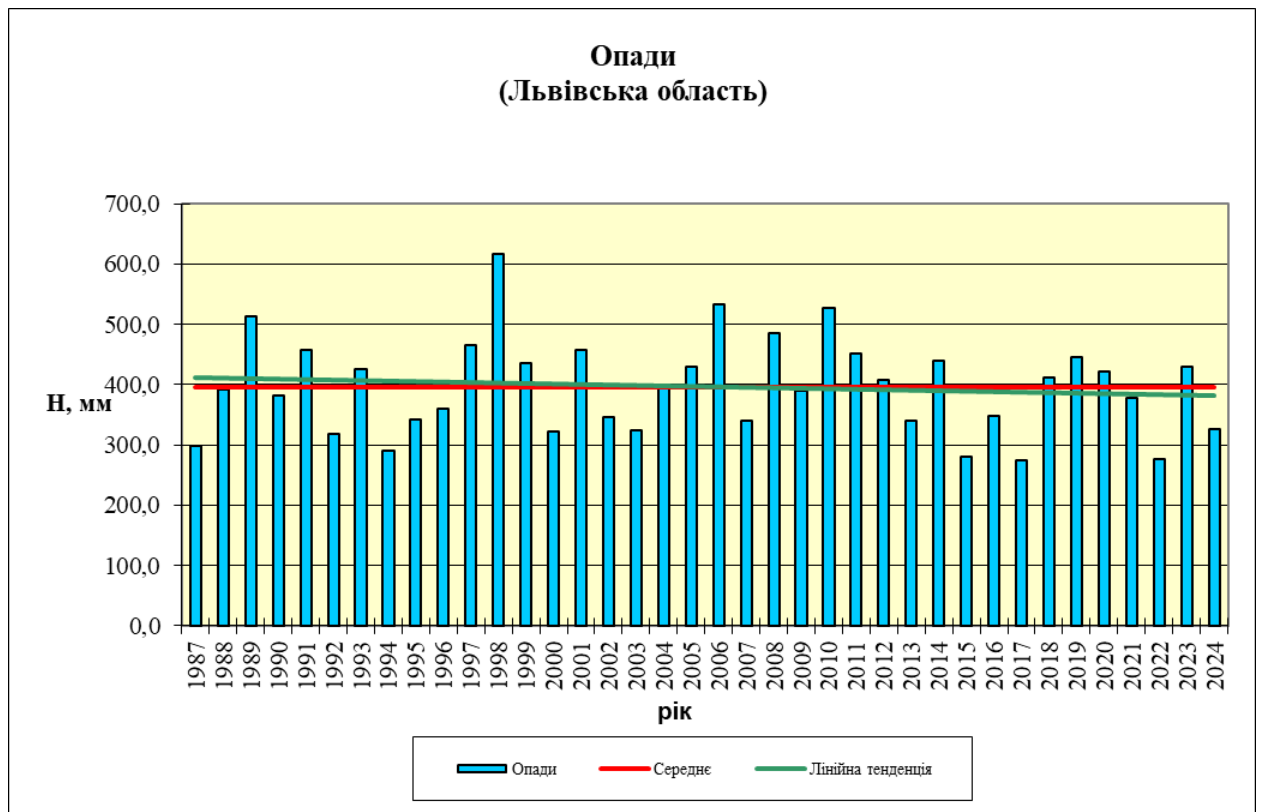

Рис. 1.1. Динаміка сум атмосферних опадів за період 1987 – 2024 роки та лінія тенденції.

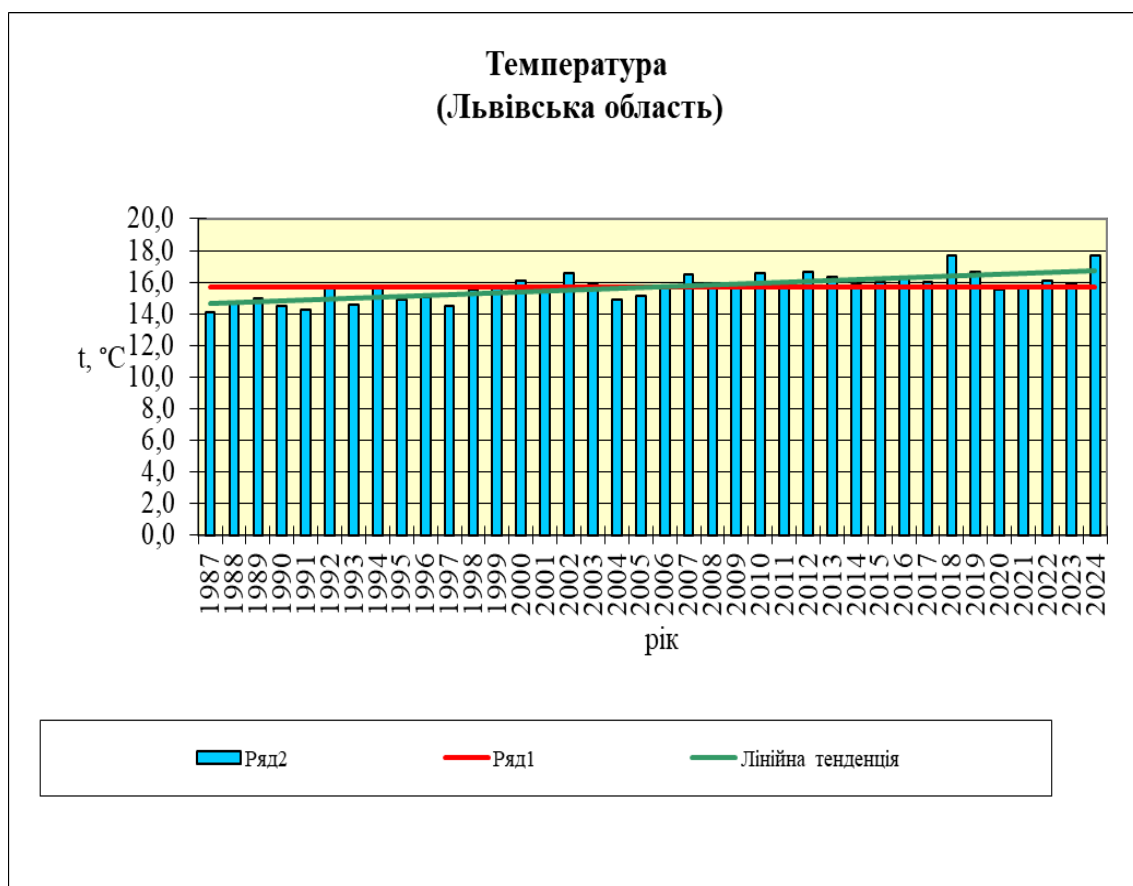

Рис. 1.2. Динаміка температури за період 1987 – 2024 роки та лінія тенденції.

У 2024 р. середня температура вегетаційного періоду склала 17,6°C (рис.1.2). Це значення на 2,0°C більше середнього значення і на 1,7°C збільшилося в порівнянні з минулим роком. Лінія тенденції, яка узагальнює динаміку середніх температур повітря від 1987 року, відображає тенденцію збільшення температури, що за останні 38 років склала 1,6°C.

Мінливість погодних умов ілюструє зміна гідротермічного коефіцієнта (ГТК) в окремих місяцях вегетаційного періоду. Даний показник виражає відношення кількості опадів до середньої температури за аналогічний період і складається на основі даних метеорологічних станцій (рис. 1.3). Перебіг середніх місячних значень коефіцієнта для області у період квітень - серпень вказує на різні рівні сприятливості умов біологічного розвитку популяцій шкідників. Як приклад, за період з квітня - травня показники ГТК по Рава-Руській метеостанції становили від 1,0 до 0,5, по Львівській метеостанції 1,6 до 0,2, по Бродівській метеостанції від 1,3 до 0,5, по Стрийській метеостанції від 1,3 до 0,7 і вказували на сприятливі умови для розвитку популяції листогризних шкідників. Про те, з червня показники ГТК становили більше 1,0. Максимальне значення 2,6. Це вказує на значне погіршення рівня умов основних видів листогризних шкідників у цей період. В той же час за період липень – серпень 2024 року значення ГТК трішки нижчі аналогічного

періоду 2023 року. Тому у ці місяці умови для заляльковування вцілілої частини популяції можуть бути сприятливими.

При наявності сприятливих кліматичних умов в квітні - травні 2025 року можливе збільшення площ осередків, що вказує на необхідність проведення посиленого нагляду за листогризними шкідниками.

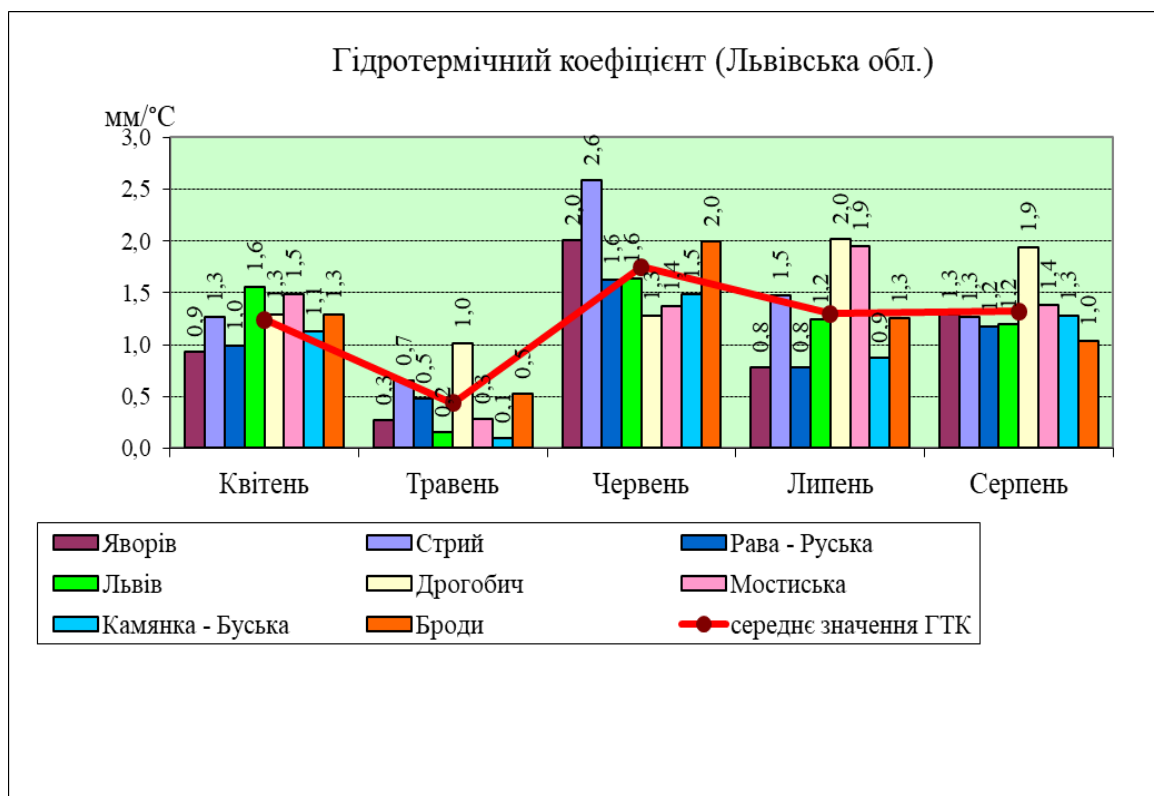

Рис.1.3. Динаміка гідротермічного коефіцієнта протягом вегетаційного періоду 2024 р. за даними метеорологічних станцій Львівської області.

Огляд розповсюдження шкідників та хвороб лісу

Станом на 01.01.2025 року, згідно матеріалів санітарних оглядів в області знаходиться на обліку 20869,1 га осередків шкідників та хвороб лісу, в тому числі 1915,0 га шкідників та 18954,1 га хвороб лісу. Загальна площа осередків на початок звітної року становила 21123,5 га. Отже, загальна площа осередків шкідників та хвороб лісу зменшилась на 254,4 га. Зменшення площ осередків пройшло, в основному, за рахунок проведення лісгосподарських заходів та згасання їх під впливом природних факторів.

Спеціалістами ДСЛП «Львівлісозахист» по зоні обслуговування (по надлісництвах філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» та інших лісокористувачах) в 2024 році були проведені рекогносцирувальні обстеження в Львівській області у виявлених осередках на площі 7424,2 га, в тому числі в осередках шкідників на площі 2621,4 га, в осередках хвороб на площі 2956,5 га та інших пошкоджень лісу на площі 1846,3 га.

1.2. Листогризні шкідники

Станом на 01.01.2025 року в насадженнях Львівської області на обліку осередки листогризних шкідників не числяться. Динаміка розвитку осередків листогризних шкідників у Львівській області починаючи з 1999 року зображена на рис.1.4, а по видах шкідників - рис. 1.5 – 1.8.

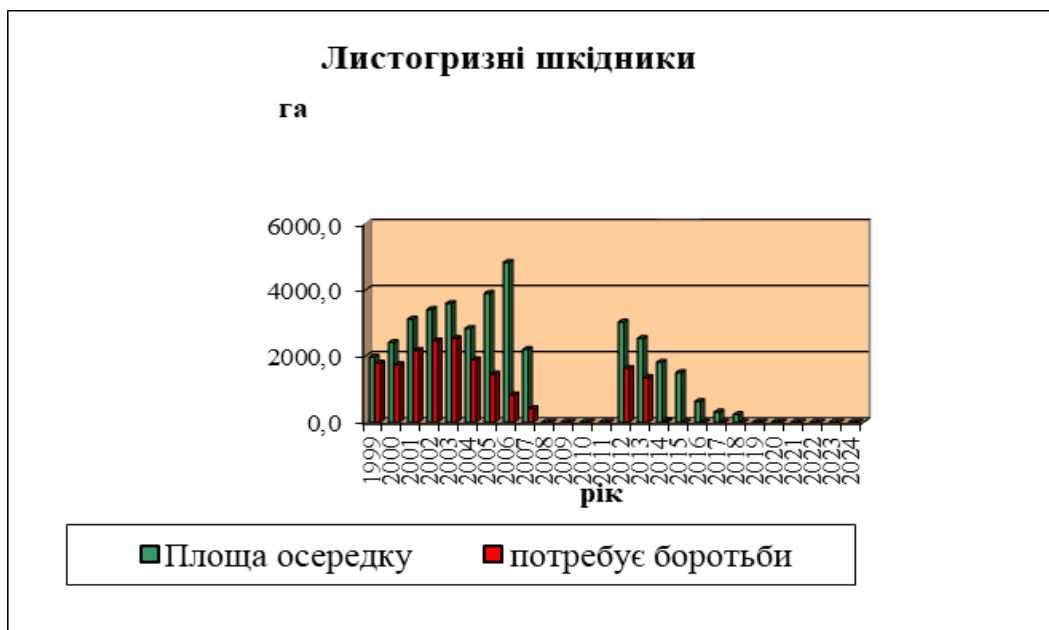

Рис. 1.4. Динаміка розвитку осередків листогризних шкідників у Львівській області.

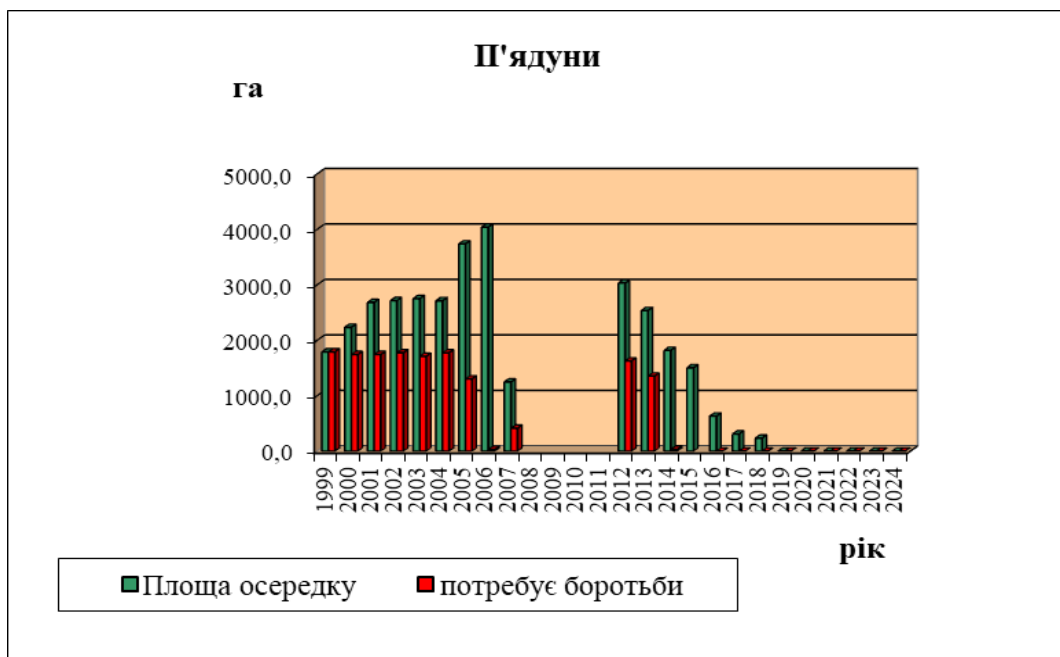

Рис. 1.5. Динаміка розвитку осередків п'ядунів обдирало та зимового у Львівській області.

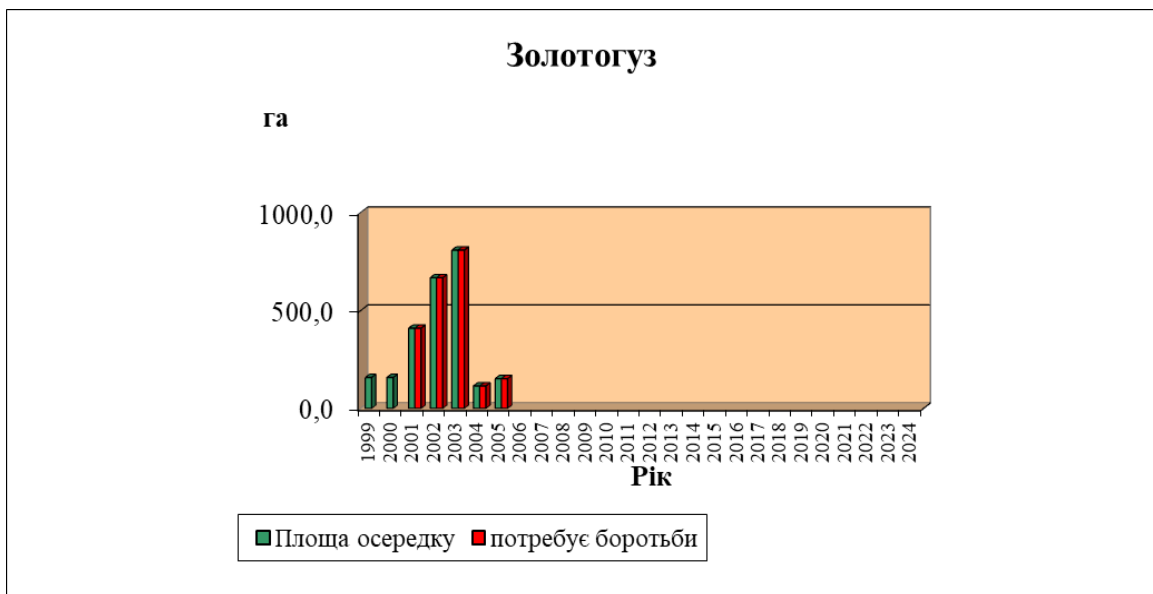

Рис. 1.6. Динаміка розвитку осередків золотогуза у Львівській області.

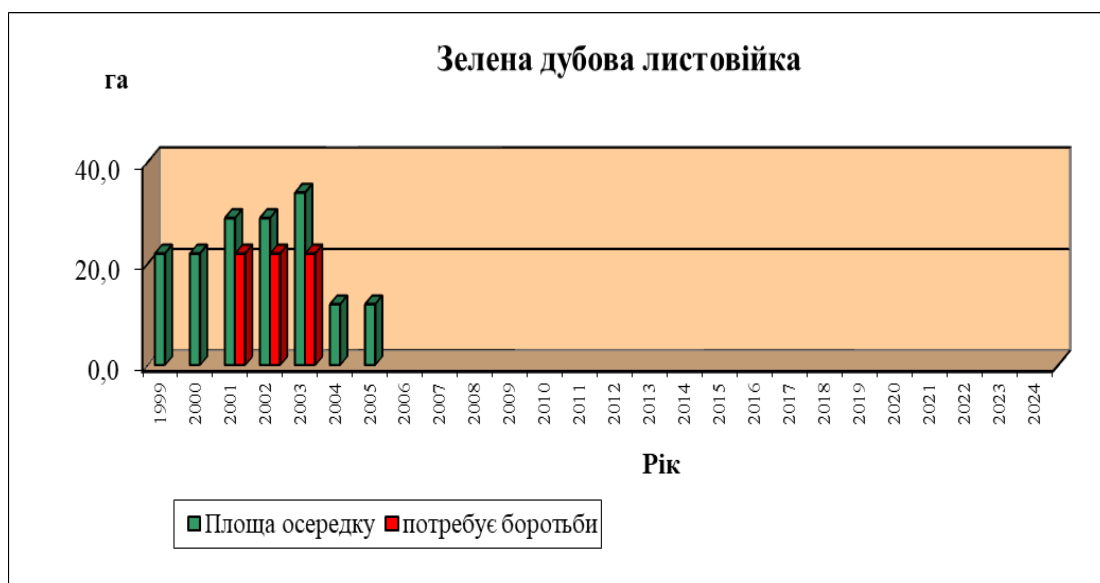

Рис. 1.7. Динаміка розвитку осередків зеленої дубової листовійки у Львівській області.

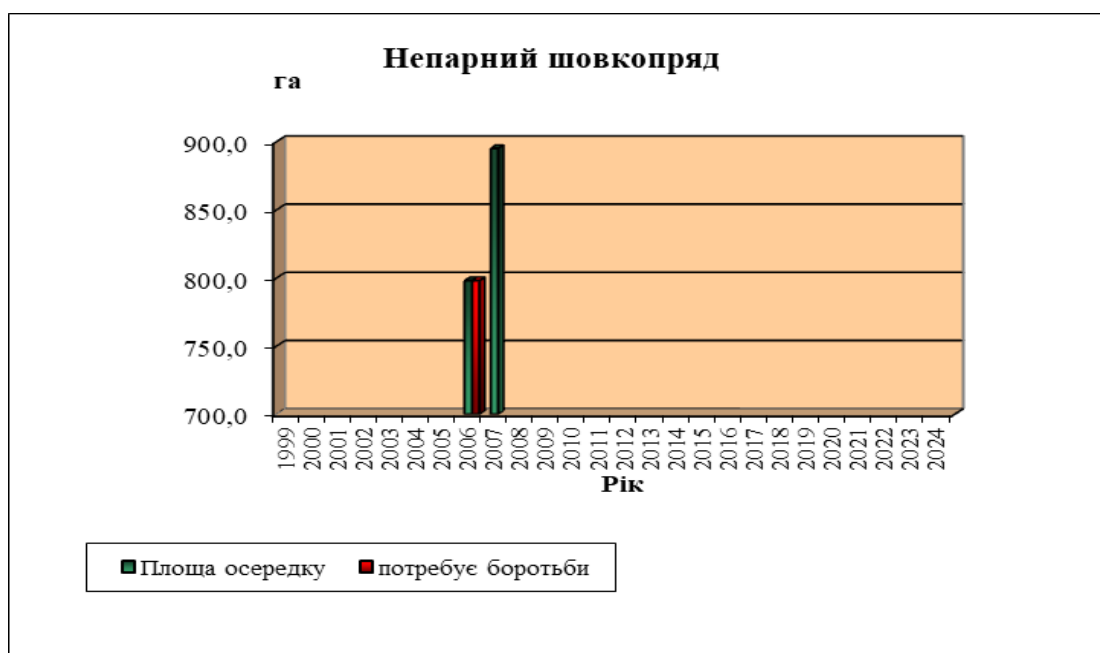

Рис. 1.8. Динаміка розвитку осередків непарного шовкопряда у Львівській області.

Як бачимо на вищенаведених діаграмах, в останні роки листогризні шкідники за винятком п'ядунів зимового та обдирало особливої загрози для насаджень області не становили.

З метою визначення загрози на 2025 рік фахівцями ДСЛП «Львівлісозахист» проводились детальні обліки. Було закладено 46 пробних площадок на маршрутних ходах (Додаток 2).

Кількість лялечок у Дрогобицькому надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Дрогобицьке лісове господарство» ДСГП «Ліси України» та філія «Стрийське лісове господарство» ДСГП «Ліси України»), у Львівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») та Самбірське надлісництво філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Самбірське лісове господарство» ДСГП «Ліси України»), які були виявлені на закладених пробних площадках маршрутних ходів складає 0 - 3 шт/м², що дає загрозу пошкодження листя весною 2025 року від 0% до 33%. Виходячи з вищенаведеного, винищувальні заходи боротьби весною 2025 року в насадженнях не проектується.

В результаті лабораторних досліджень лялечок п'ядунів обдирало та зимового виявлених на пробних площадках маршрутних ходів встановлено, що середня вага лялечки самки п'ядуна обдирало по Дрогобицькому надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Стрийське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») становить 0,14 грама, а середня вага лялечки самки п'ядуна зимового 0,048 грама. По Дрогобицькому надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія "Дрогобицьке лісове господарство" ДСГП «Ліси України») середня вага лялечки самки п'ядуна обдирало становить 0,15 грама, середня вага лялечки самки п'ядуна зимового становить 0,04 грама. Статевий індекс по Дрогобицькому надлісництву філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Дрогобицьке лісове господарство» ДСГП «Ліси України») для п'ядуна обдирало - співвідношення самки до самця неможливо встановити за відсутністю лялечок самців п'ядунів даного виду. Статевий індекс для п'ядуна зимового - співвідношення самців до самок становить 1:2. Статевий індекс по Дрогобицькому надлісництву філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Стрийське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») для п'ядуна обдирало - співвідношення самки до самця неможливо встановити за відсутністю лялечок самців п'ядунів даного виду. Співвідношення самки п'ядуна зимового до самця становить 1:1. Це вказує на можливе пошкодження окремих дерев та куртин від 0 до 33%.

В результаті лабораторних досліджень лялечки п'ядуна зимового виявленої на пробних площадках маршрутного ходу в Самбірському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Самбірське лісомисливське господарство» ДСГП «Ліси України») встановлено, що середня вага лялечки самки п'ядуна зимового становить 0,045 грама.

В результаті лабораторних досліджень лялечки п'ядуна зимового виявленої на пробних площадках маршрутного ходу в Львівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України»)

встановлено, що середня вага лялечки самки п'ядуна зимового становить 0,04 грама.

Нижче наводимо графіки загрози в балах по біогідротермічному показнику (БГТП) для окремих видів листогризних шкідників в розрізі метеостанцій (рис. 1.9 – 1.13).

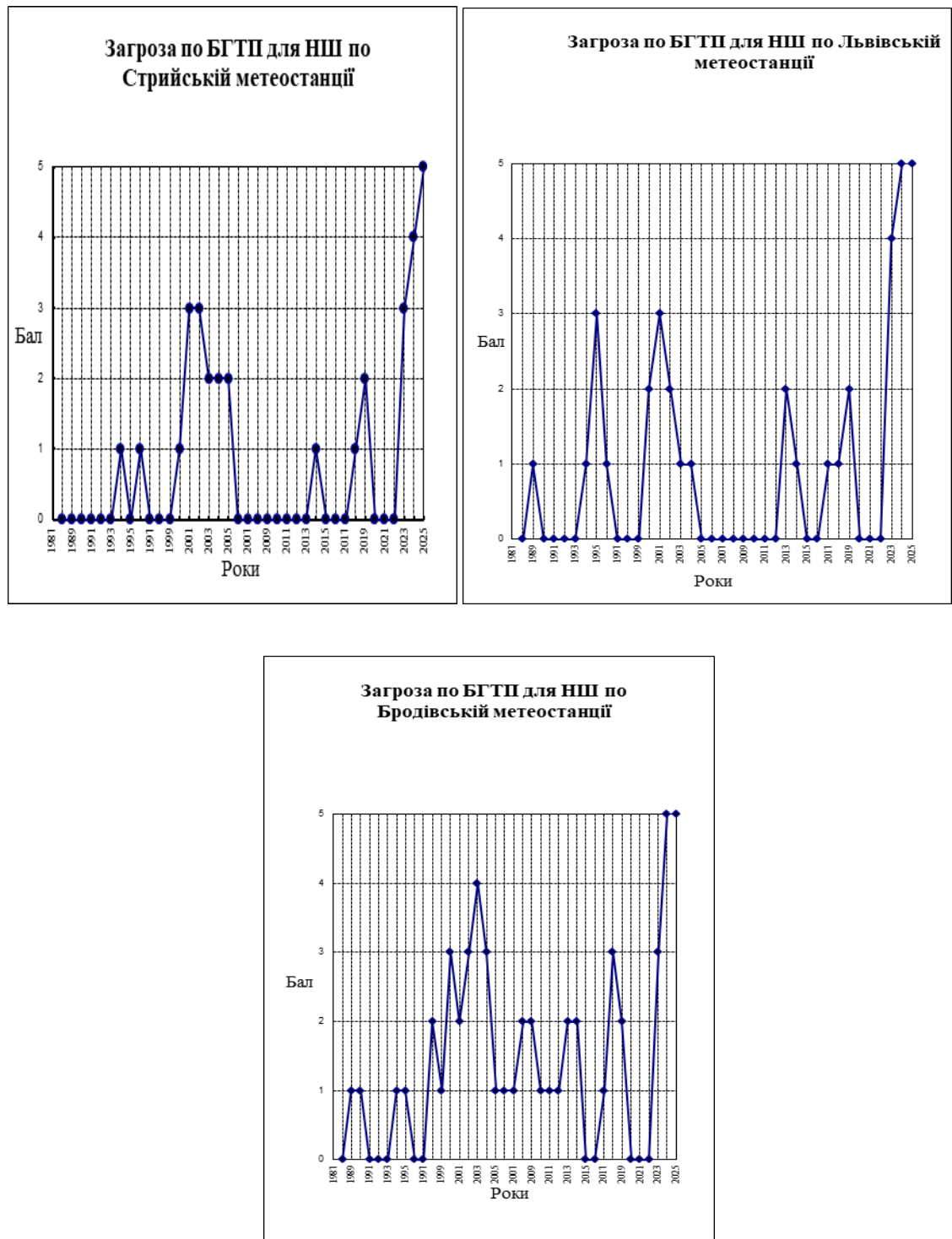

Рис. 1.9. Графіки загрози в балах по БГТП для непарного шовкопряда по Стрийській, Львівській та Бродівській метеостанціях.

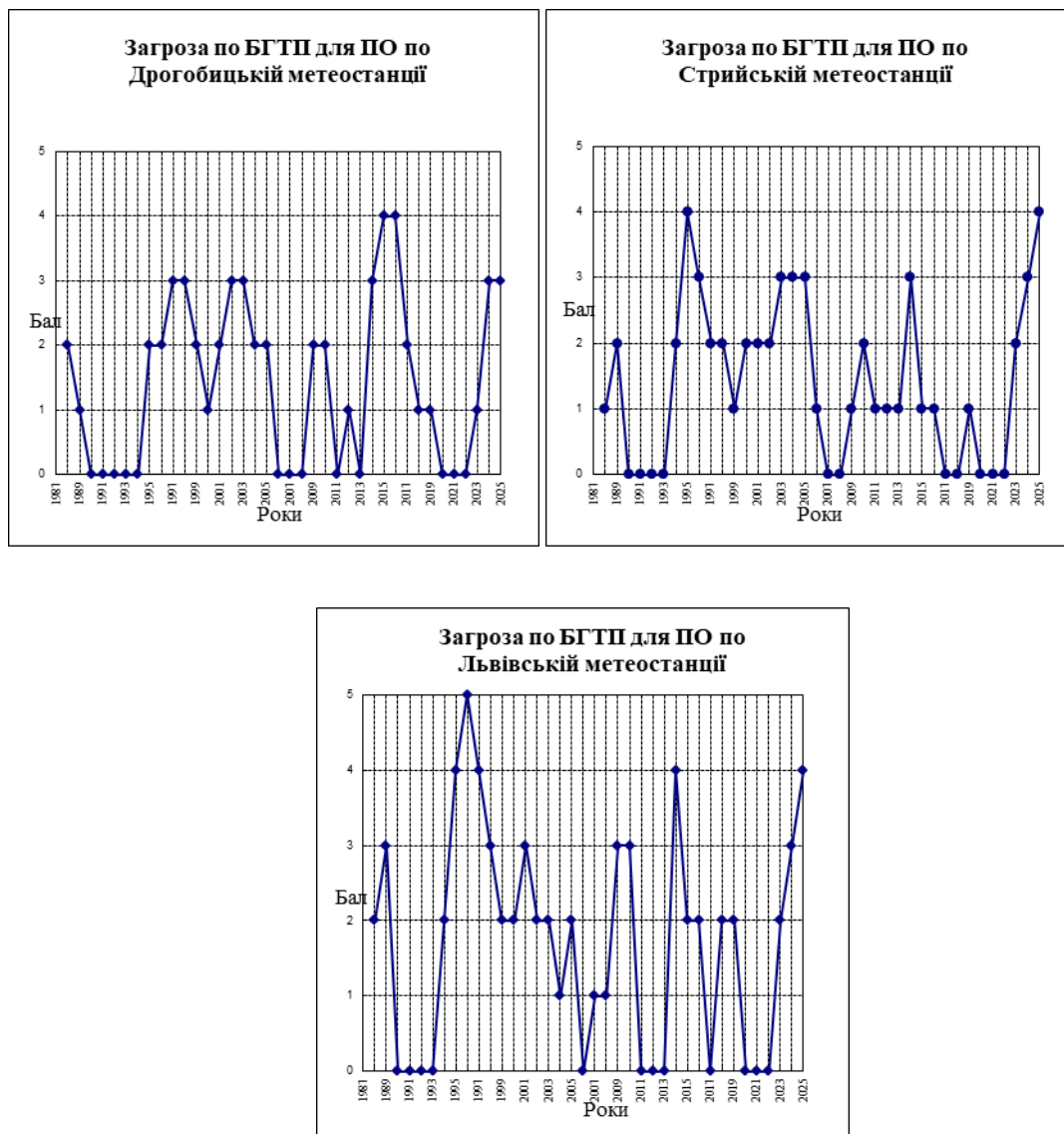

Рис. 1.10. Графіки загрози в балах по БГТІ для п'ядуна-обдирало по Дрогобицькій, Стрийській та Львівській метеостанціях.

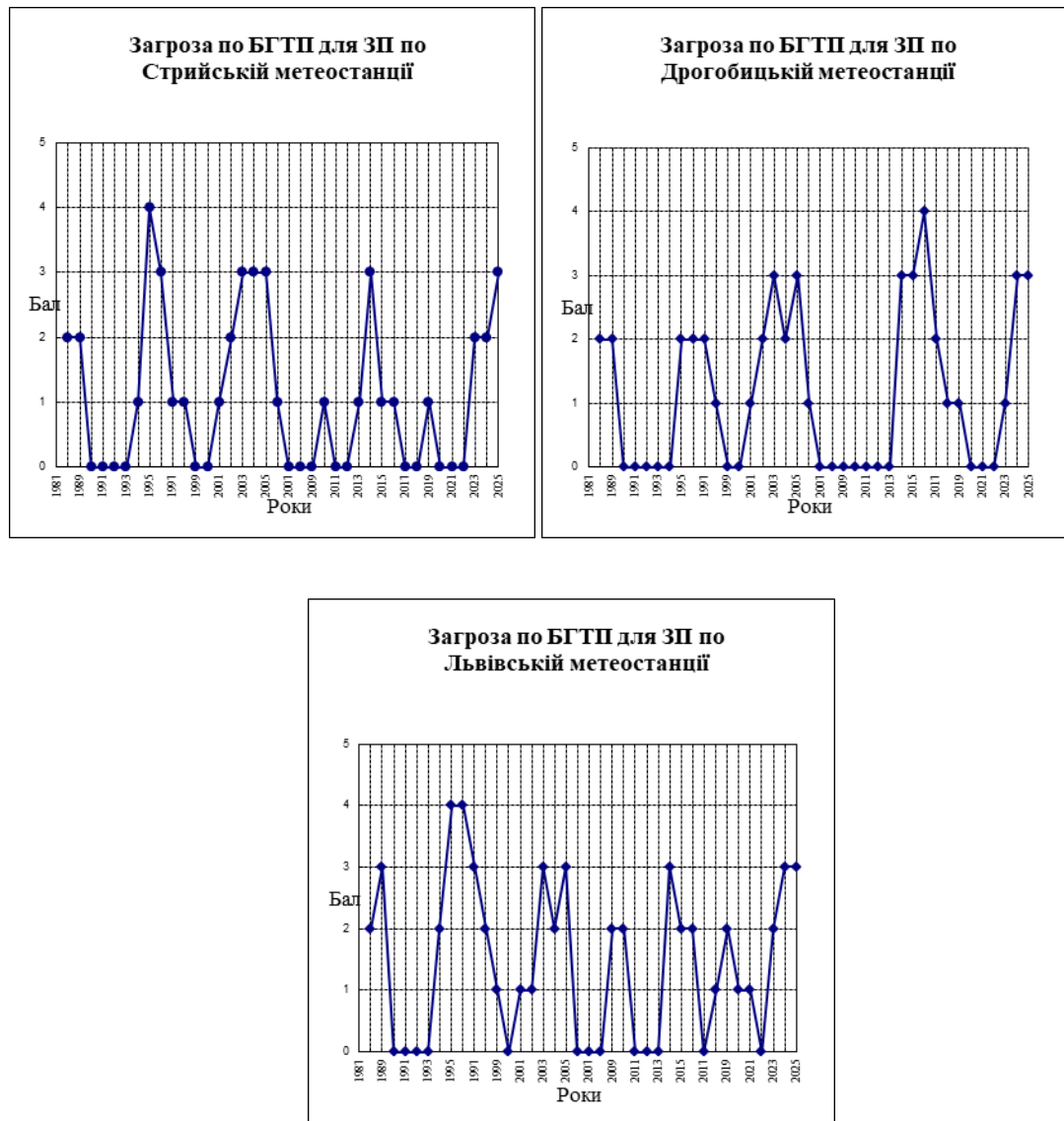

Рис. 1.11. Графіки загрози в балах по БГТП для зимового п'ядуна по Стрийській, Дрогобицькій та Львівській метеостанціях.

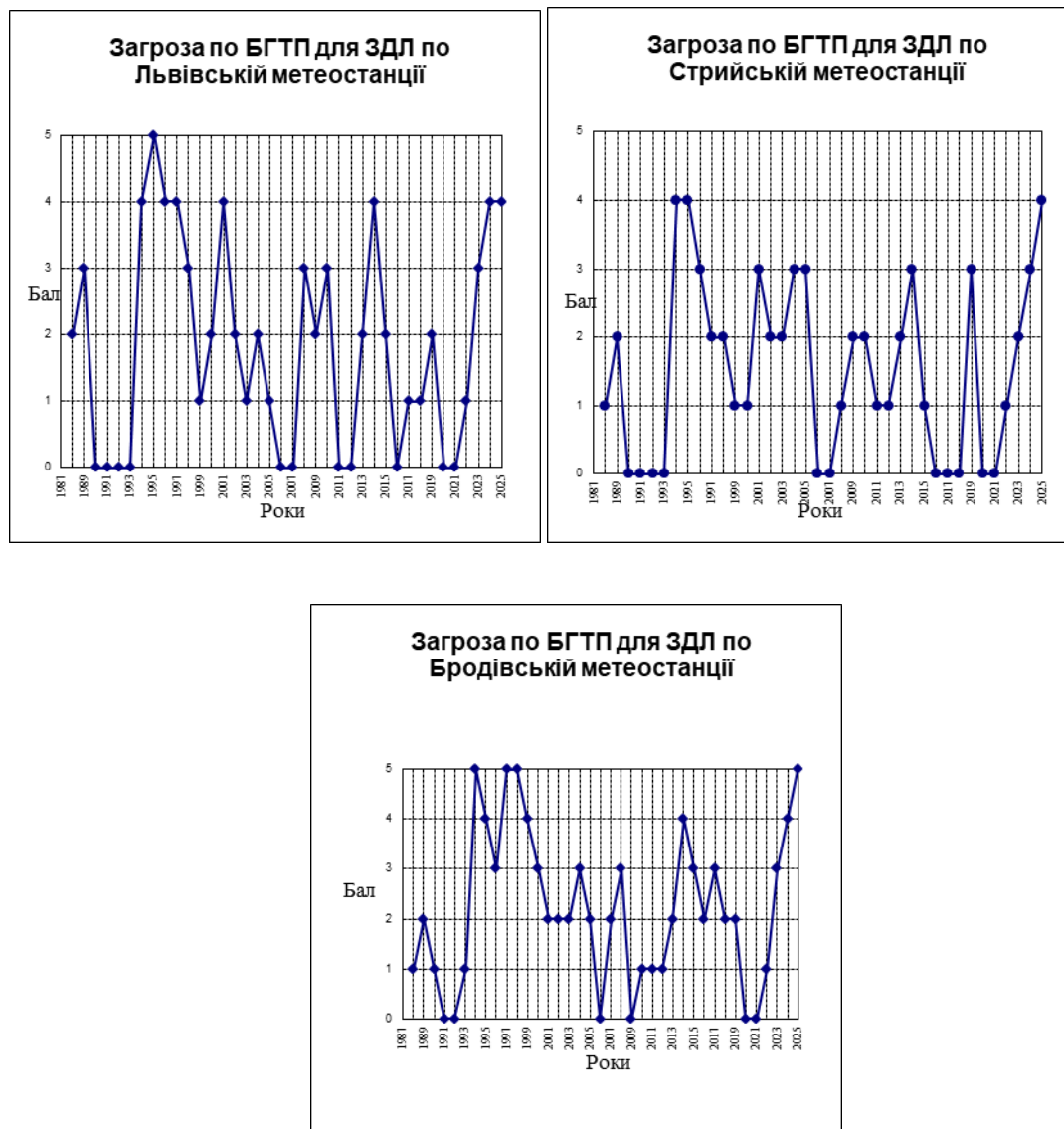

Рис. 1.12. Графіки загрози в балах по БГТП для зеленої дубової листовійки по Львівській, Стрийській та Бродівській метеостанціях.

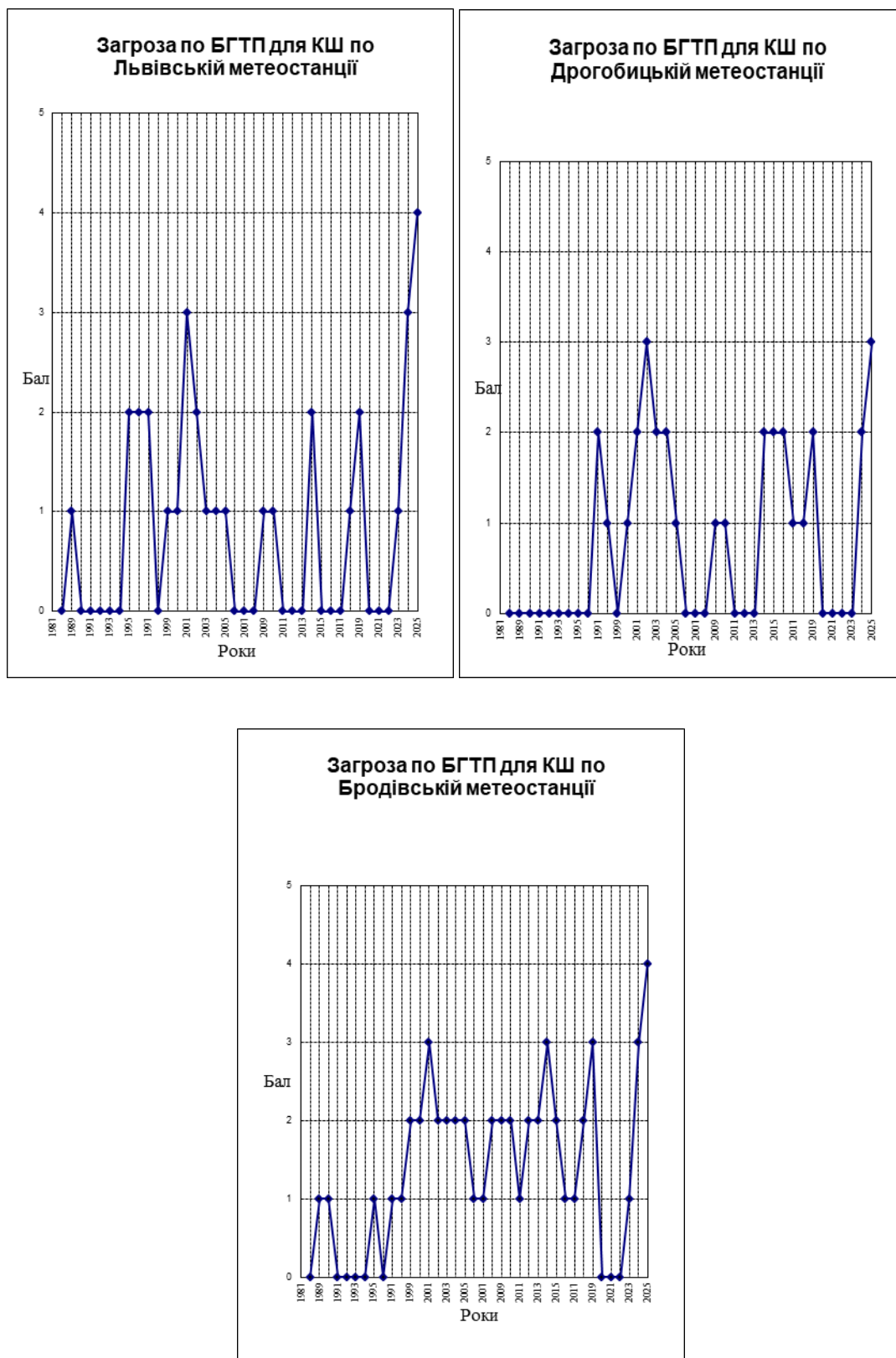

Рис. 1.13. Графіки загрози в балах по БГТП для кільчастого шовкопряда по Львівській, Дрогобицькій та Бродівській метеостанціях.

З вищенаведених графіків бачимо, що бал загрози для основних видів шкідників значно вищий ніж у минулому році. Бал загрози по БГТП для

непарного шовкопряда збільшився до 5 балів по Стрийській метеостанції, Львівській та Бродівській метеостанціях. Бал загрози для зеленої дубової листовійки збільшився до 4 по Львівській та Стрийській метеостанціях, а по Бродівській метеостанції до 5 балів. Бал загрози для п'ядуна обдирало збільшився до 4 балів по Стрийській та Львівській метеостанціях. Бал загрози для зимового п'ядуна залишається високий по Дрогобицькій, Стрийській та Львівській метеостанціях. Бал загрози також збільшився для кільчастого шовкопряда. В цілому спостерігається тенденція загального покращення кліматичних умов для розвитку осередків листогризних шкідників. Ми можемо спостерігати початковий етап збільшення чисельності популяції листогризучих шкідників, наростання їх плодючості. Можливе виникнення нових осередків п'ядунів в насадженнях при сприятливих кліматичних умовах квітня - травня 2025 року, тому необхідне проведення посиленого нагляду за листогризними шкідниками.

За метеоданими по кожній метеостанції проведено розрахунки гідротермічного коефіцієнта (ГТК) Г.Т. Селянінова, що аналізує співвідношення суми опадів до суми добових температур за аналогічний проміжок часу в період травень – липень 2024 року (рис. 1.14)

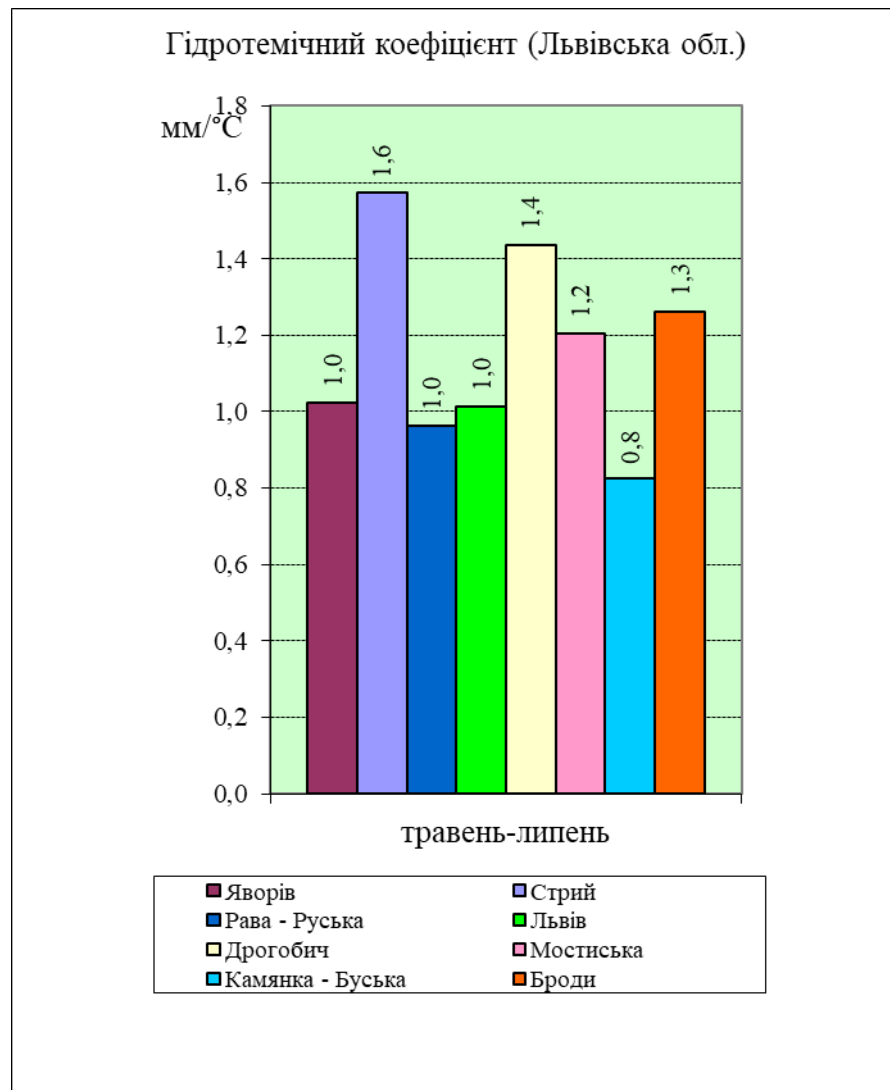

Рис. 1.14. Гідротермічний коефіцієнт по метеостанціях Львівської області.

Як бачимо максимальне значення ГТК по даних метеостанціях Львівської області становить 1,6. На відміну від попереднього року коли він становив 2,8. Це говорить про те, що кліматичні умови в цілому були більш сприятливі для осередків, ніж в попередньому році. Необхідно зазначити, що значення ГТК для Дрогобицької метеостанції становить 1,4, для Стрийської метеостанції становить 1,6 на відміну від попереднього року коли він становив відповідно 2,8 та 2,1. При сприятливих погодних умовах квітня – травня 2025 року можливе виникнення нових осередків шкідників. Лісовій охороні та спеціалістами ДСЛП «Львівлісозахист» необхідно проводити подальший нагляд за шкідниками.

1.3. Хвоєгризні шкідники.

Шкідників даної групи в останні роки в насадженнях області не виявлено. Для наглядного підтвердження наводимо структуру динаміки осередків хвоєгризних шкідників починаючи з 1999 по 2024 рік (рис. 1.15).

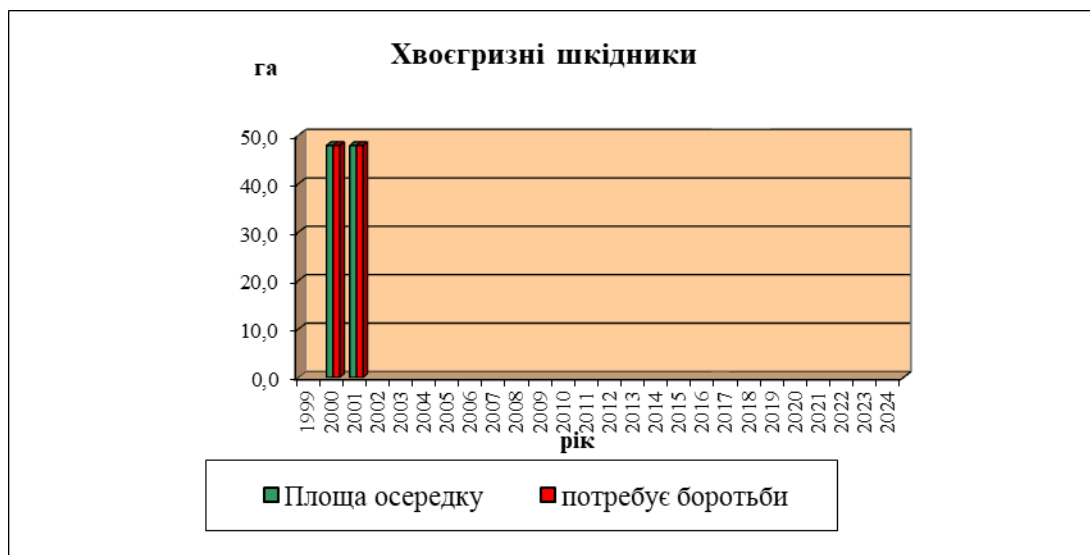

Рис. 1.15. Динаміка розвитку осередків хвоєгризних шкідників у Львівській області.

Графіки загрози по БГТП для ряду хвоєгризних шкідників в розрізі метеостанцій (рис.1.16.-1.18) в цілому вказують на загрозу з боку цієї групи шкідників в насадженнях Львівської області (1 – 4 бал загрози). Бал загрози по БГТП для звичайного соснового пильщика по Бродівській метеостанції збільшився та становить 2, по Львівській метеостанції бал загрози 3, тому необхідно постійно проводити нагляд за шкідниками. Бал загрози по БГТП для рудого соснового пильщика збільшився у порівнянні з минулим роком і становить по Рава-Руській метеостанції 3 бали, а по Львівській та Бродівській метеостанціях 4 бали.

Бал загрози по БГТП для соснового п'ядуна по Рава-Руській метеостанції збільшився у порівнянні з минулим роком і становить 3 бали, а по Бродівській та Львівській метеостанціях 2 бали.

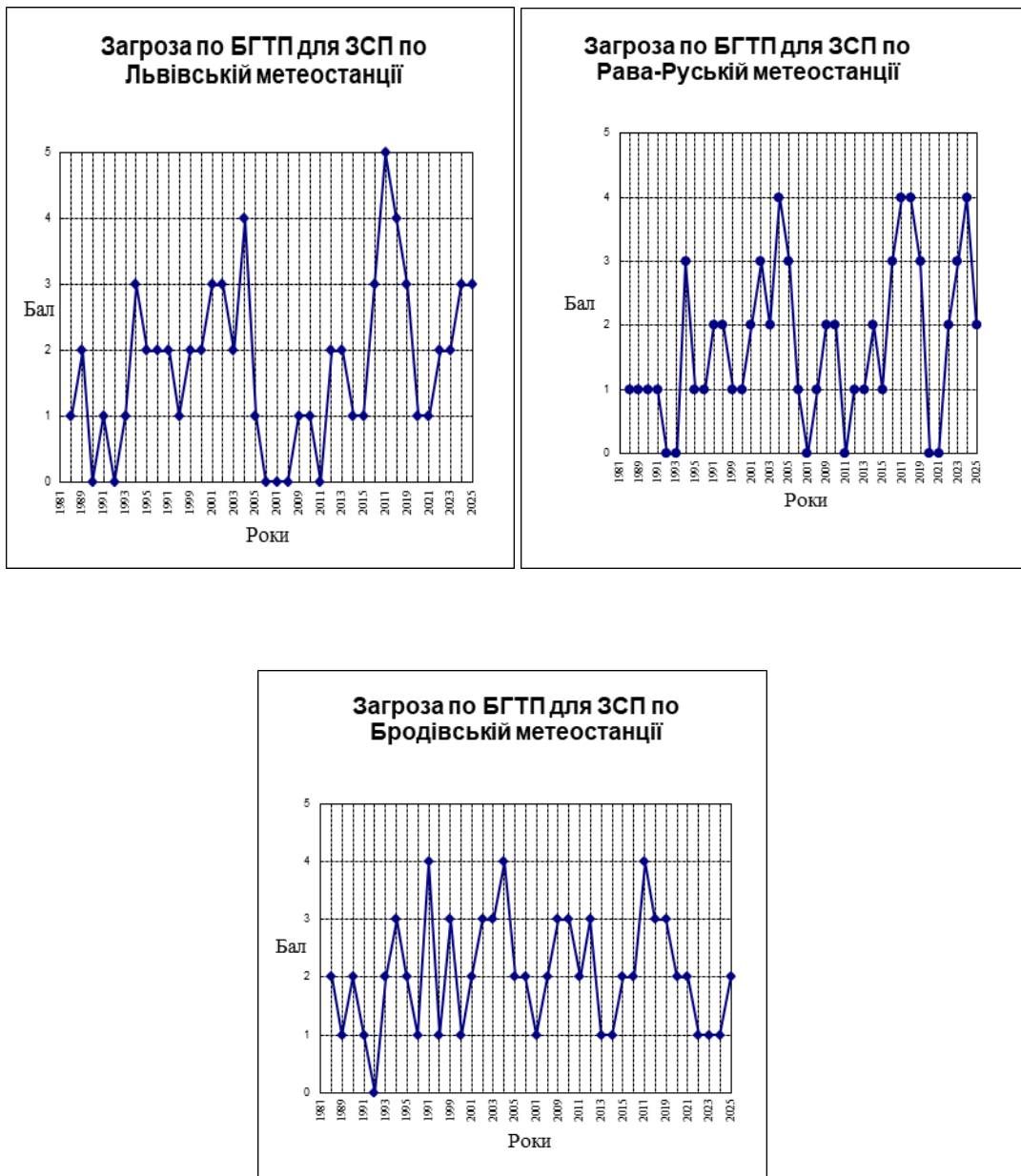

Рис. 1.16. Графіки загрози в балах по БГТП для звичайного соснового пильщика по Львівській, Рава – Руській та Бродівській метеостанціях.

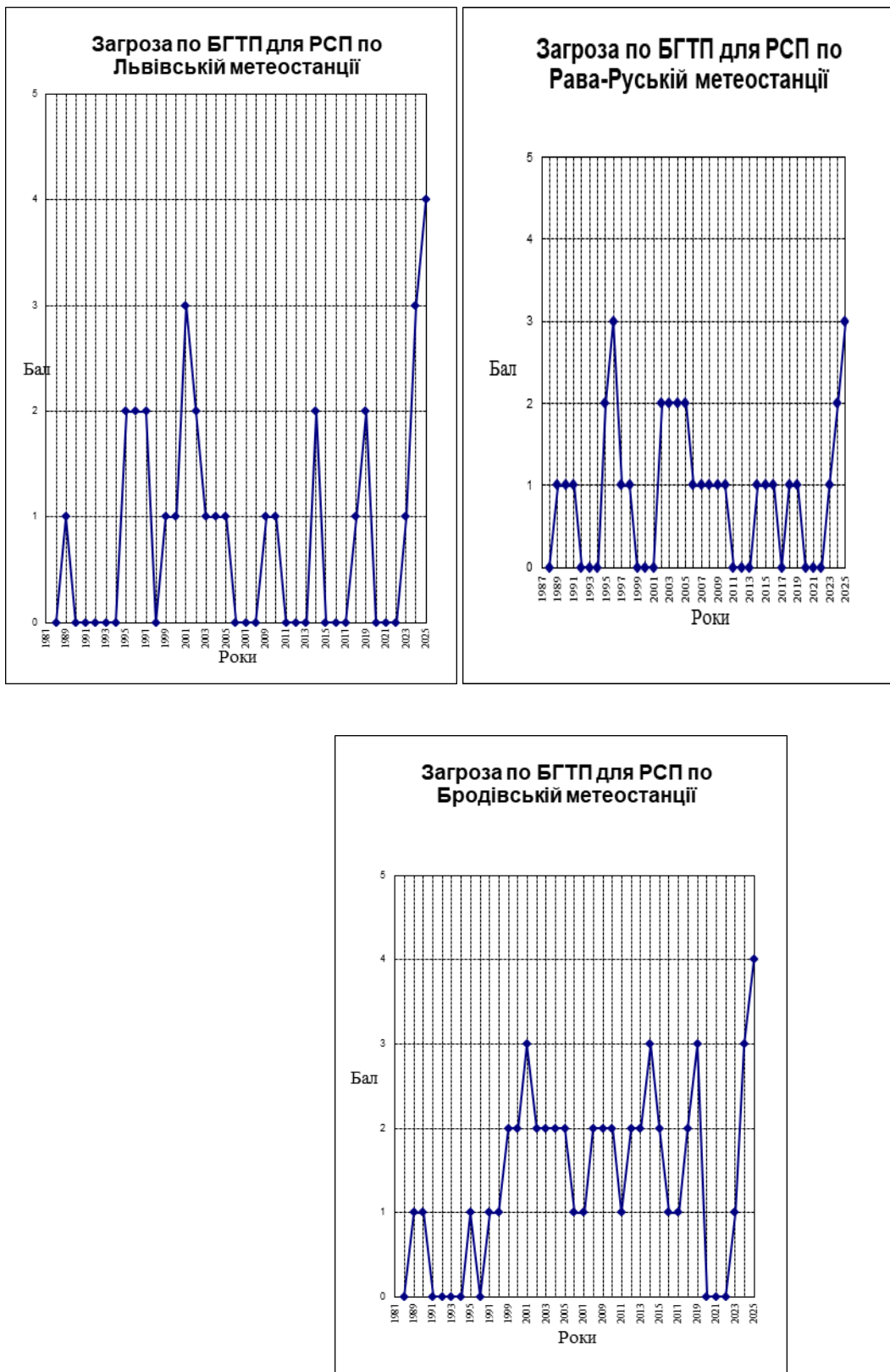

Рис. 1.17. Графіки загрози в балах по БГТП для рудого соснового пильщика по Львівській, Рава – Руській та Бродівській метеостанціях.

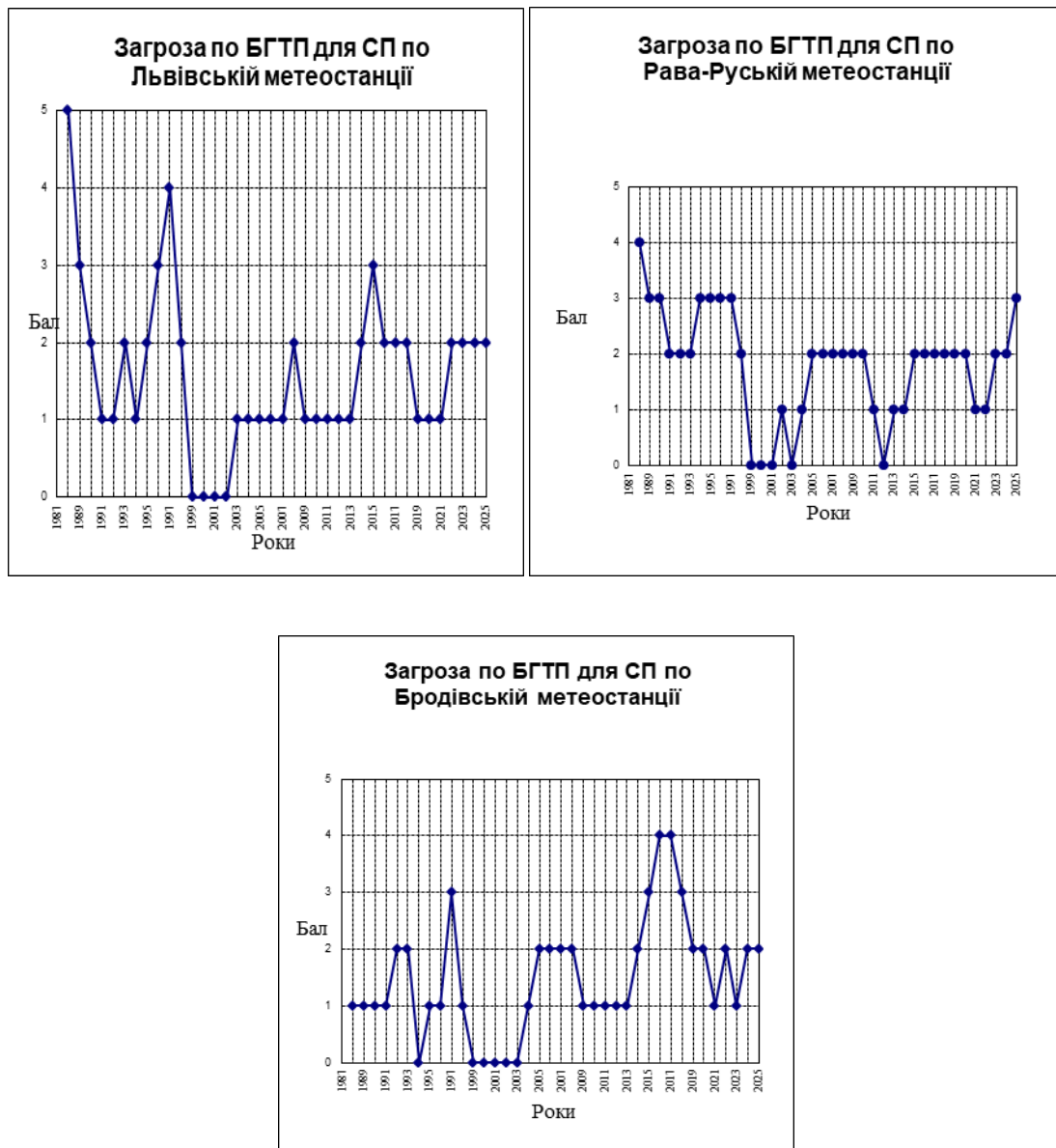

Рис. 1.18. Графіки загрози в балах по БГТП для соснового п'ядуна по Львівській, Рава-Руській та Бродівській метеостанціях.

В цілому природно-кліматичні умови для цієї групи шкідників покращилися, тому необхідно постійно проводити нагляд за шкідниками.

З метою визначення загрози осередків хвоєгризних шкідників на 2025 рік фахівцями ДСЛП «Львівлісозахист» у 2024 році проводились детальні обліки. Загальна площа детальних обліків в насадженнях Бродівського та Радехівського надлісництв філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Бродівське лісове господарство» та філія «Радехівське лісомисливське господарство» ДСГП «Ліси України») склала 501,6 га. (Додаток 2). Було закладено 40 штук пробних площадок. В результаті аналізу підстилки життєздатних коконів звичайного соснового пильщика та інших хвоєгризних шкідників не виявлено.

Крім того, протягом 2024 року проводились рекогносцирувальні лісопатологічні обстеження соснових насаджень з метою виявлення

осередків масового розмноження звичайного соснового пильщика 2 покоління та інших видів хвоєгризних шкідників на загальній площі 1140,7 га. Об'їдання хвоєгризними шкідниками не виявлено, загроза пошкодження відсутня.

1.4. Стовбурові шкідники

На початок 2024 року в ялинових насадженнях області знаходились на обліку 1007,4 га осередків стовбурових шкідників. За звітний період виявлено 57,0 га осередків стовбурових шкідників, ліквідовано заходами боротьби (СОЗ) – 45,0 га. Отже, площа осередків протягом року збільшилася на 12,0 га і становить 1019,4 га, в тому числі потребує заходів боротьби 994,3 га. Основні осередки зосереджені у Сколівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Славське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») – 451,0 га, у Самбірському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Самбірське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») – 178,1 га, НПП «Бойківщина» – 174,3 га та НПП «Сколівські Бескиди» – 114,0 га.

Необхідно врахувати, що практично всі осередки коренових гнилей гірської частини Карпат в тій чи іншій мірі заражені короїдом – друкарем (типографом).

Для порівняльної характеристики розвитку наведено динаміку площ зайнятих осередками короїда - друкаря у Львівській області за останні 26 років (рис.1.19).

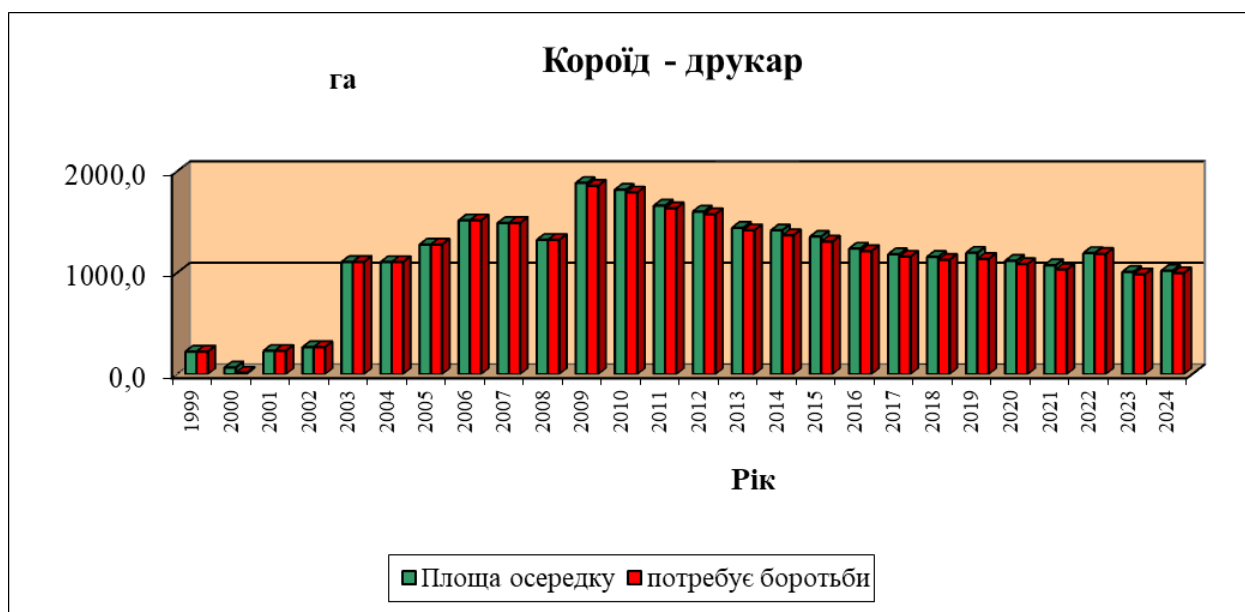

Рис 1.19. Динаміка площ зайнятих осередками короїда – друкаря в період з 1999 по 2024 роки.

За період з 2016 - 2024 роки в соснових насадженнях області спостерігалось куртинне всихання сосни звичайної, внаслідок активного поширення стовбурових шкідників та чисельних хвороб. На початок 2024 року в соснових насадженнях області знаходились на обліку 560,1 га комплексного осередку короїдів та офіостомових грибів і осередку соснового лубоїда на площі 34,5 га. За звітний період було виявлено 1593,6 га комплексного осередку короїдів та офіостомових грибів, ліквідовано заходами боротьби (СОЗ) – 1275,2 га. Отже, площа осередку на 01.01.2025 року становить 858,4 га, в тому числі потребує проведення заходів боротьби 802,1 га. Основні осередки зосереджені у Львівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія "Львівське лісове господарство" ДСГП «Ліси України») – 288,8 га, у Радохівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Радохівське лісомисливське господарство» ДСГП «Ліси України») – 256,0 га та у Бродівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Золочівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») – 203,1 га.

Зберігається тенденція до зменшення площ комплексного осередку короїдів та офіостомових грибів.

Наводимо динаміку розвитку комплексного осередку короїдів та офіостомових грибів у Львівській області.

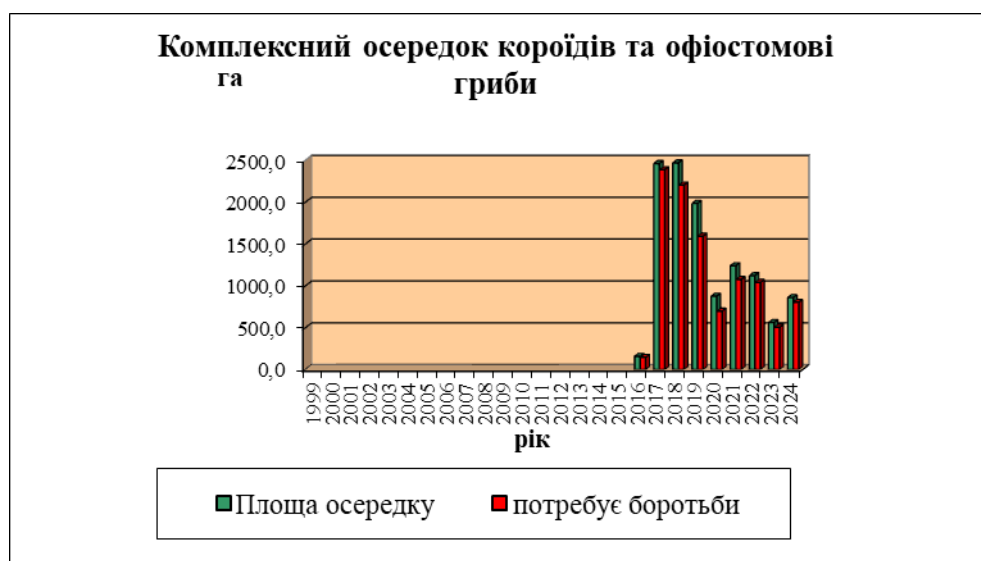

Рис 1.20. Динаміка розвитку комплексного осередку короїдів та офіостомових грибів в період з 2016 по 2024 роки.

1.5. Хвороби лісу

Величина прогнозованої площі осередків хвороб розрахована на основі 26-річних даних, з використанням ліній тенденцій розвитку. Спеціалістами ДСЛП «Львівлісозахист» застосований лінійний тренд та степеневий тренд 2

ступеня, також отримані дані порівнювалися із фактичними за період 1999-2025р. (табл.1.1.)

Таблиця 1.1.

Прогнозування площі наявності осередків хвороб лісу за допомогою функцій тренду

Рік	Площа осередків хвороб лісу	Прогнозована площа з використанням функції степеневого тренду 2 ступеня		Прогнозована площа з використанням функції лінійного тренду	
	га	га	%	га	%
1999	8861,9	3710,0	-58,1%	13332,2	50,4%
2000	8767,0	6577,7	-25,0%	13890,4	58,4%
2001	8636,5	9252,9	7,1%	14448,7	67,3%
2002	7474,7	11735,7	57,0%	15006,9	100,8%
2003	10685,0	14026,1	31,3%	15565,1	45,7%
2004	11482,0	16124,0	40,4%	16123,3	40,4%
2005	20036,0	18029,4	-10,0%	16681,5	-16,7%
2006	20058,0	19742,4	-1,6%	17239,8	-14,1%
2007	20500,8	21262,9	3,7%	17798,0	-13,2%
2008	20703,4	22591,0	9,1%	18356,2	-11,3%
2009	22840,0	23726,6	3,9%	18914,4	-17,2%
2010	25060,0	24669,8	-1,6%	19472,6	-22,3%
2011	26811,0	25420,5	-5,2%	20030,9	-25,3%
2012	28838,0	25978,7	-9,9%	20589,1	-28,6%
2013	28675,0	26344,5	-8,1%	21147,3	-26,3%
2014	28512,0	26517,8	-7,0%	21705,5	-23,9%
2015	28468,0	26498,7	-6,9%	22263,7	-21,8%
2016	28050,0	26287,1	-6,3%	22822,0	-18,6%
2017	25321,7	25883,1	2,2%	23380,2	-7,7%
2018	23903,0	25286,6	5,8%	23938,4	0,1%
2019	22598,0	24497,6	8,4%	24496,6	8,4%
2020	21976,0	23516,2	7,0%	25054,8	14,0%
2021	20984,0	22342,4	6,5%	25613,1	22,1%
2022	20357,6	20976,1	3,0%	26171,3	28,6%
2023	19518,8	19417,3	-0,5%	26729,5	36,9%
2024	18954,1	17666,1	-6,8%	27287,7	44,0%
2025		15722,4		27845,9	

Відмінності між фактичними даними склали від кількох відсотків до декількох десятків відсотків, залежно від року оцінки і прийнятої функції (рис.1.21).

Рис 1.21. Графік динаміки загальної площі осередків хвороб лісу у Львівській області та лінії тенденції

Очікувана площа насаджень, які будуть пошкоджені хворобами лісу в 2025 році за степеневою функцією складає 15722,4 га, а за лінійною функцією – 27845,9 га. Порівнюючи із минулим роком величина прогнозованої площі за степеневою тенденцією склала 17666,1 га, при фактичній величині 18954,1 га (похибка -6,8%). А при застосуванні лінійної тенденції площа осередків склала 27287,7 га (похибка 44,0%).

Станом на 01.01.2025р. в насадженнях області знаходиться на обліку 18954,1 га осередків хвороб лісу. За 2024 рік загальна площа осередків хвороб лісу зменшилася на 564,7 га. Зменшення площ осередків хвороб лісу пройшло в основному за рахунок ліквідації осередків в результаті проведення лісогосподарських заходів.

У 2024 році виникло нових осередків хвороб лісу на площі 1809,2 га, а ліквідовано лісогосподарськими заходами 2366,9 га осередків хвороб лісу, затухло під впливом природних факторів 7,0 га..

Найбільші площі осередків хвороб зафіксовані в насадженнях НПП «Сколівські Бескиди» – 5392,0 га, у Самбірському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Самбірське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») – 4891,5 га, у Сколівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Славське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») – 4405,0 га, у Сколівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Сколівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») – 1279,0 га, у Львівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Львівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») – 1151,3 га.

Найбільш поширеними хворобами в насадженнях області є: опеньок осінній – 12476,4 га, коренева губка – 2220,7 га, трутовики – 1495,6 га, рак ялиці – 1505,7 га, бактеріальний рак ясена – 300,4 га, поперечний рак дуба – 243,0 га, некроз ясена – 87,7 га.

Динаміка розвитку осередків хвороб за останні 26 років наведена на рис. 1.22. – 1.24.

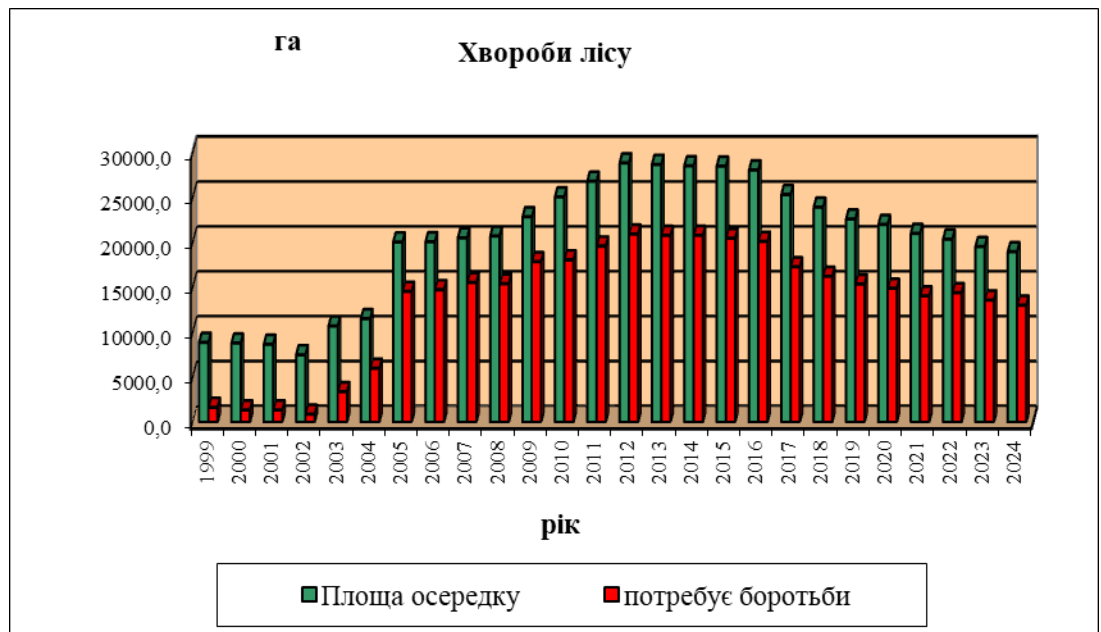

Рис. 1.22. Динаміка загальної площі осередків хвороб лісу по Львівській області.

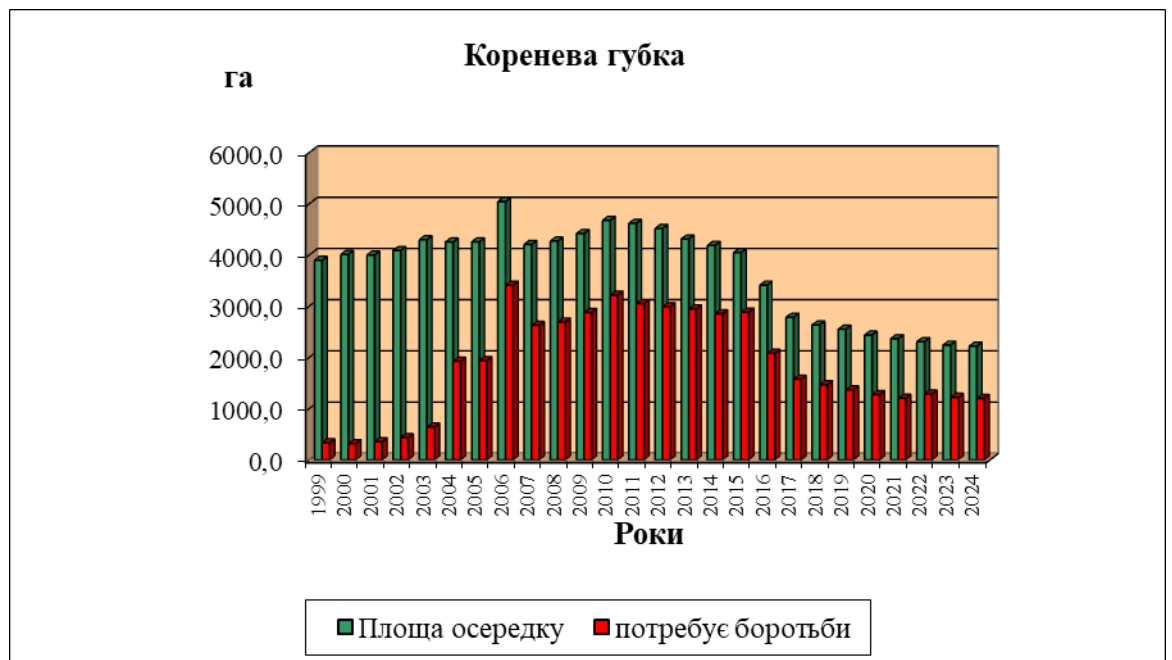

Рис. 1.23. Динаміка розвитку осередків кореневої губки в Львівській області в період з 1999 по 2024 роки.

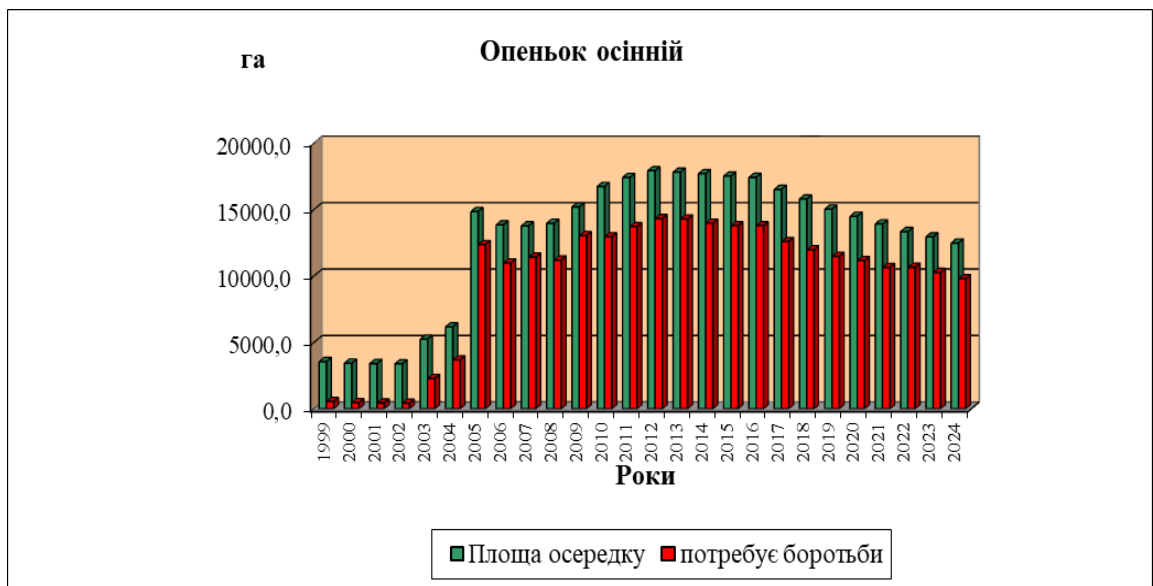

Рис. 1.24. Динаміка розвитку осередків опенька осіннього в Львівській області в період з 1999 по 2024 роки.

Загальний стан хвойних та листяних насаджень Львівської області характеризують постійні моніторингові пробні площі. На 01.01.2023 року на обліку перебувало 36 моніторингових пробних площ. Протягом звітнього періоду було списано дві моніторингові пробні площі. Спостереження проводилися по основних лісоутворюючих породах (дуб, бук, сосна, ялина, ялиця). Загалом санітарний стан цих насаджень, за винятком ялинових та соснових, задовільний. Відпад (дерева 5-6 категорії стану) на пробних площах з переважанням бука звичайного, ялиці білої становить менше 7%. Відпад (дерева 5-6 категорії стану) на пробних площах з переважанням дуба звичайного становить в середньому 6,0%, на окремих ділянках він досягає 12,5 %. Основними видами пошкоджень є поперечний рак, опеньок осінній. Відпад (дерева 5-6 категорії стану) на пробних площах з переважанням ялини європейської становить в середньому 15%, на окремих ділянках він досягає 32,6%. У зв'язку з інтенсивним всиханням ялини європейської, за період спостереження, було списано 8 моніторингових пробних площ. Основними пошкодженнями є комплексний осередок стовбурових шкідників та коренових гнилей (опеньок осінній, коренева губка). Відпад (дерева 5-6 категорії стану) на пробних площах з переважанням сосни звичайної становить в середньому 5%, на окремих ділянках він досягає 12,2%, а на окремих ділянках складає 0,4%. За період спостереження було списано 4 моніторингових пробних площі. Варто зазначити, що процес всихання сосни призупиняється. Основними пошкодженнями є комплексний осередок короїдів та офіостомові гриби. Спостереження на моніторингових пробних площах будуть продовжуватись.

1.6. Хвороби лісових культур та розсадників

Обстеження в розсадниках та лісових культурах у Львівській області у 2024 році не проводилося. Зразки уражених та пошкоджених рослин із розсадника були доставлені працівниками підприємства самостійно.

У розсаднику виявлено ураження хвої сіянців сосни звичайної грибами родів фома, альтернарія, кладоспорій, диплодія, акремоніела, фузарій, тріхотецій, гліюкладій, ботритис, стемфілій, циліндрокарпон та дрібні паличковидні рухомі бактерії; стовбурців сіянців грибами родів фома, альтернарія, кладоспорій, диплодія, акремоніела, фузарій, фомопсис та дрібні паличковидні рухомі бактерії; коренів сіянців грибами родів фузарій, акремоніела, альтернарія, кладоспорій, циліндрокарпон, макронектрія, фомопсис та дрібні паличковидні рухомі бактерії. Також виявлено ураження хвої сіянців сосни кримської грибами родів диплодія, песталоція, акремоніела, фома, гліюкладій, фузарій, кладоспорій, альтернарія, ботритис та бактерії паличковидні, дрібні, циліндричні нерухомі; стовбурців сіянців грибами родів диплодія, акремоніела, фузарій, кабатіна, фомопсис, фома, песталоція, альтернарія та паличковидні нерухомі та рухомі бактерії, нематоди, одноклітинні твариноподібні організми, ймовірно амеби протей з цистами та псевдоніжками та коренів сіянців грибами родів фузарій, циліндрокарпон, макронектрія та нематоди.

В розсаднику було рекомендовано проведення винищувальних заходів боротьби, обробку пропонувалось провести у 2024 році на площі 2000м², фактично проведено обробку на площі 2000м².

Обстеження в лісових культурах у Львівській області у 2024 році не проводились. Винищувальні заходи боротьби із шкідниками та хворобами не призначались, оскільки звернення про пошкодження та ураження відсутні.

Враховуючи чисельні хвороби, які виявлено при проведенні аналізів, при настанні теплої та вологої весни можна очікувати збільшення площ насаджень уражених грибними захворюваннями.

Звичайне шютте сосни – ця хвороба уражає в основному посіви в розсадниках та молоді культури сосни.

На початку 2024 року на обліку не перебувало осередків шютте сосни, протягом звітного року не виникало нових осередків. Аналіз погодних умов дає змогу визначити прогнозовану загрозу розповсюдження хвороби та прогнозовану інтенсивність розвитку звичайного шютте сосни (рис.1.25 та 1.26.)

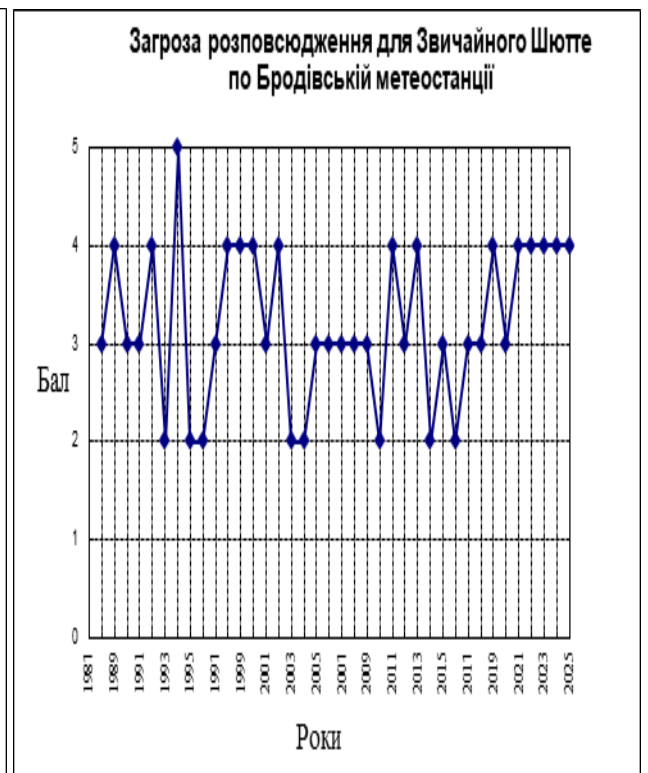
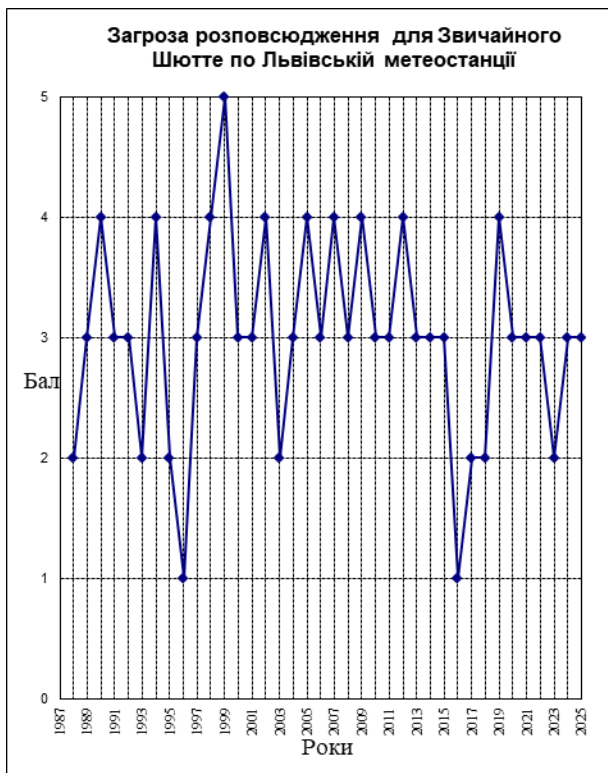

Рис 1.25. Графіки загрози розповсюдження для звичайного шютте сосни по Львівській, Бродівській та Рава-Руській метеостанціях.

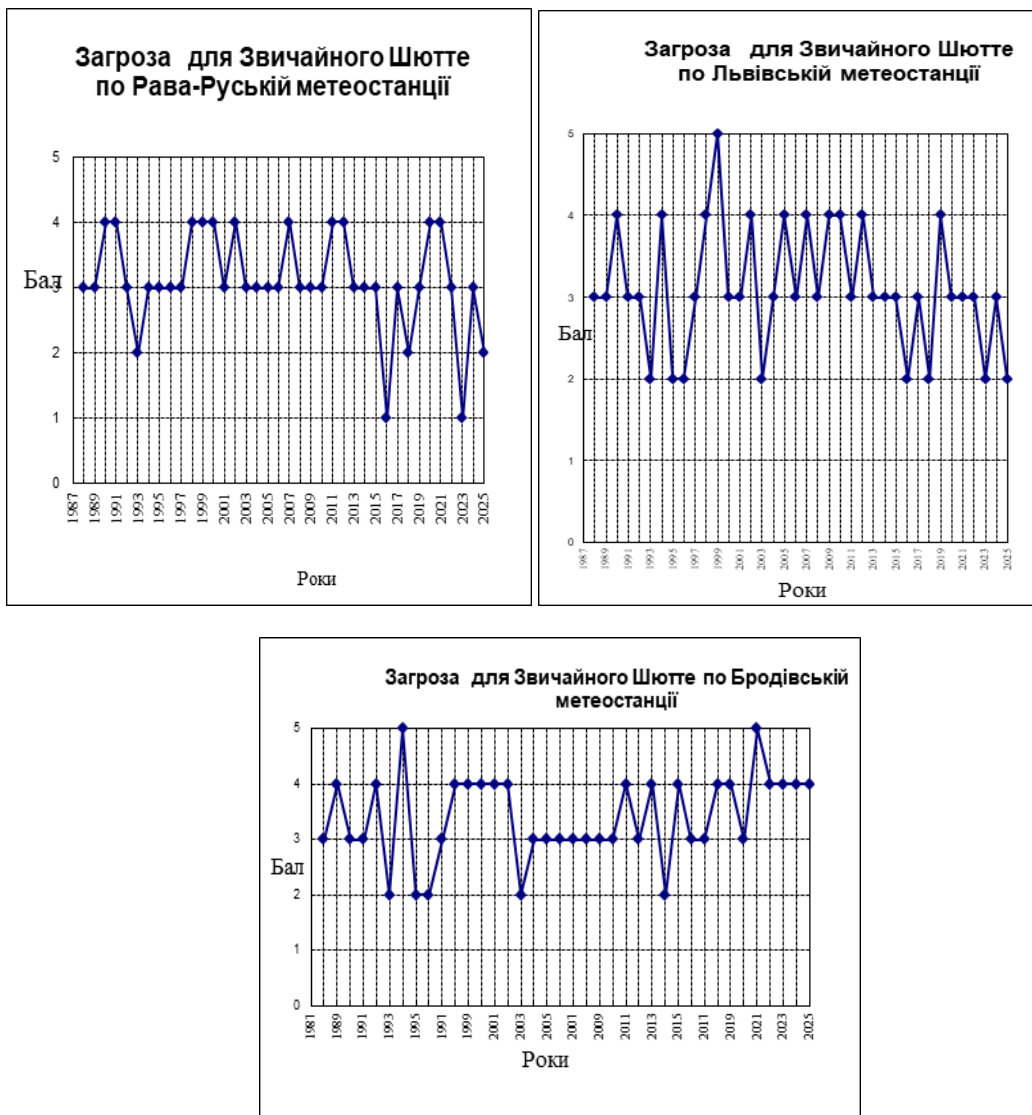

Рис 1.26. Графіки загрози інтенсивності для звичайного шютте сосни по Рава-Руській, Львівській та Бродівській метеостанціях.

Загроза тримається стабільно високою в останні роки, але як бачимо з графіків на 2025 рік вона така сама як у минулому році та складає в основному 2-4 бали, тобто ймовірність виникнення нових осередків та відсоток пошкодження саджанців сосни доволі висока. Це говорить про те, що надлісництвам філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» в 2025 році також необхідно бути готовими до проведення профілактичних обробок в розсадниках та лісових культурах. В першу чергу це стосується Львівського надлісництва філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» та Бродівського надлісництва філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України».

РОЗДІЛ 2. Тернопільська область

2.1. Аналіз метеоданих

За даними метеорологічних станцій по Тернопільській області в 2024 році середня величина сум опадів за вегетаційний період склала 273,7 мм і зменшилася по відношенню до минулого року на 46,2 мм, а також менша від середніх багаторічних значень опадів, що складають 340,9 мм на 67,2 мм. Лінія тенденції, яка узагальнює динаміку середніх показників атмосферних опадів від 1986 року, відображає тенденцію зменшення опадів, за останні 39 років. Минулий рік характеризується рівнем опадів нижчим за середнє (рис. 2.1).

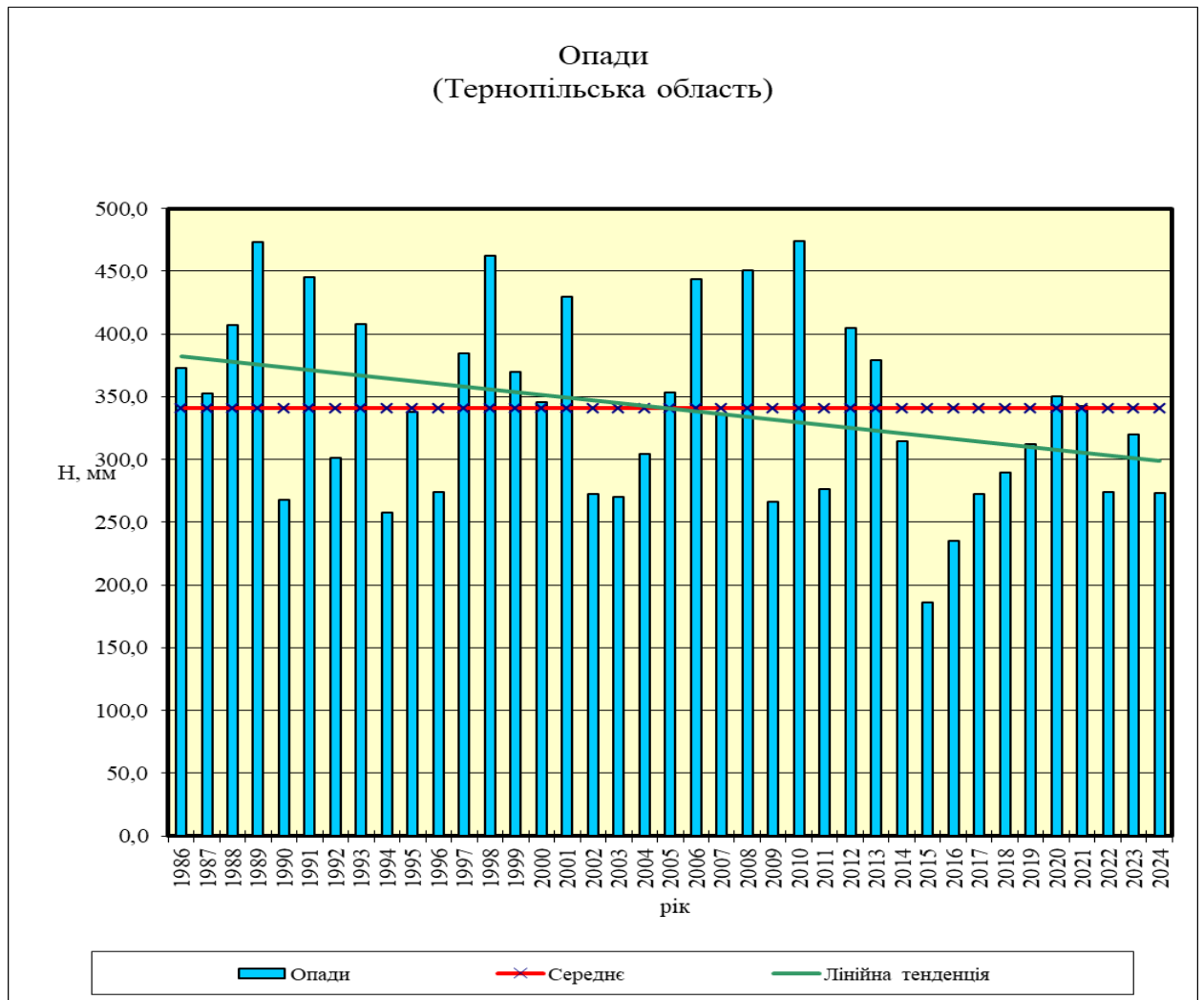

Рис 2.1. Динаміка кількості атмосферних опадів за вегетаційний період протягом 1986 – 2024 років та лінійна тенденція.

Середня температура за вегетаційний період у 2024 році склала 18,3°C, що на 1,9°C більше ніж минулорічний показник за аналогічний період і має значення вище середньої температури за останні 39 років на 2,5°C. Спостереження за останні 39 років доводять, що загалом середня температура за вегетаційний період поступово збільшується.

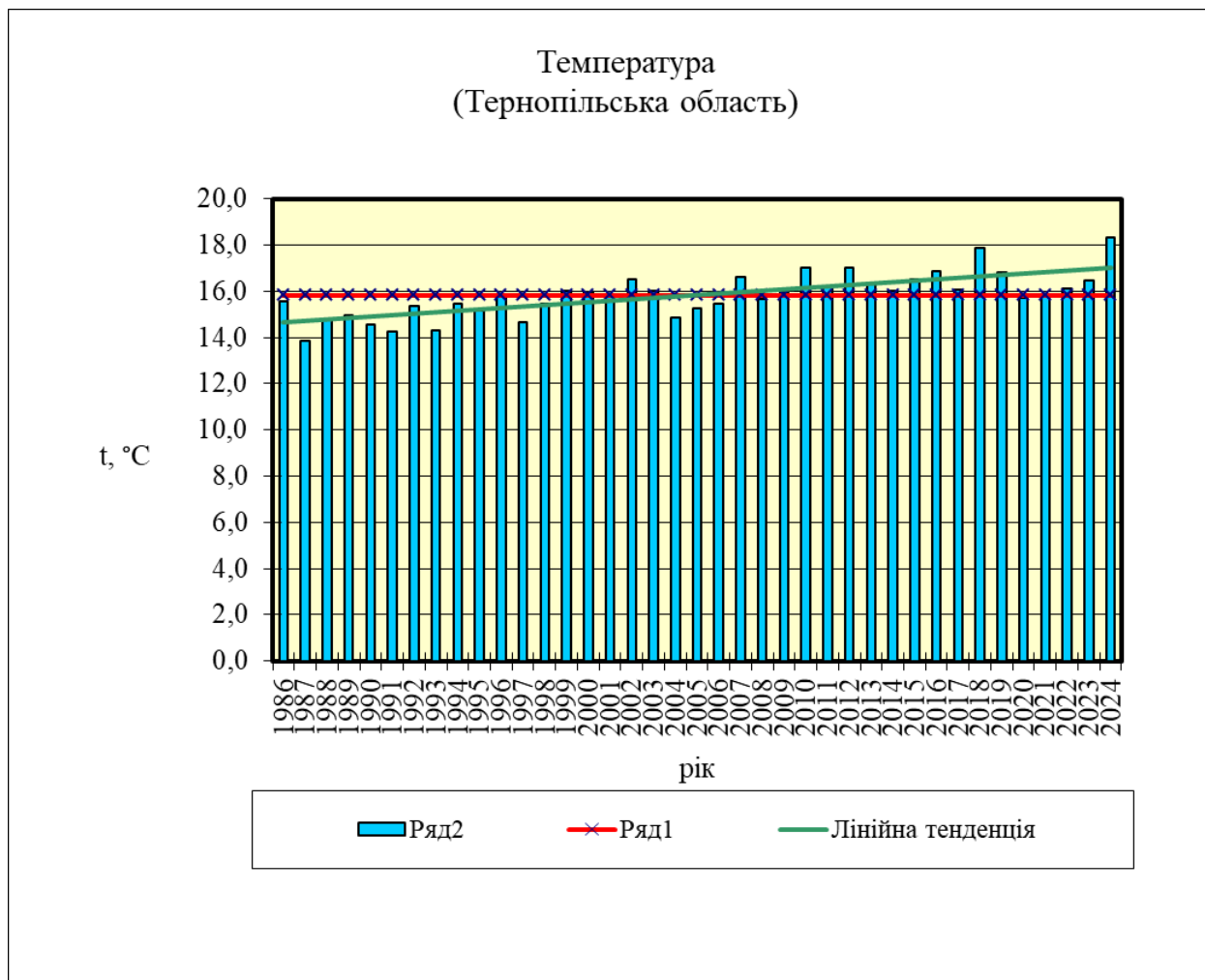

Рис 2.2. Динаміка середньої температури за вегетаційний період протягом 1986 – 2024 років та лінійна тенденція.

Перебіг середніх місячних значень гідротермічного коефіцієнта для області у період квітень - серпень вказує на неоднорідність показника у весняний та літній періоди. Як бачимо з рис. 2.3. у період харчування показники ГТК по всіх метеостанціях становили 0,2 – 0,8, що створювали сприятливі умови для розвитку листогризних шкідників. Проте, в червні - липні показники ГТК по метеостанціях складали 0,7 – 2,8 та вказували на несприятливі умови для розвитку популяції листогризних шкідників. Найсприятливіші умови для розвитку листогризних шкідників спостерігаються в районі Чортківської метеостанції, де показник ГТК складає 0,7 – 1,0.

Проте, погодні умови липня-серпня місяця 2024 року, можна охарактеризувати як сприятливі для розвитку популяції листогризних шкідників. В той же час умови для заляльковування вціпілої частини популяції були сприятливими.

Виходячи з вищенаведеного можна стверджувати, що в листяних насадженнях Тернопільської області в 2025 році при сприятливих погодних умовах квітня – травня 2025 року можливе виникнення нових осередків листогризних шкідників. Лісовій охороні та спеціалістами ДСЛП «Львівлісозахист» необхідно проводити подальший нагляд за шкідниками.

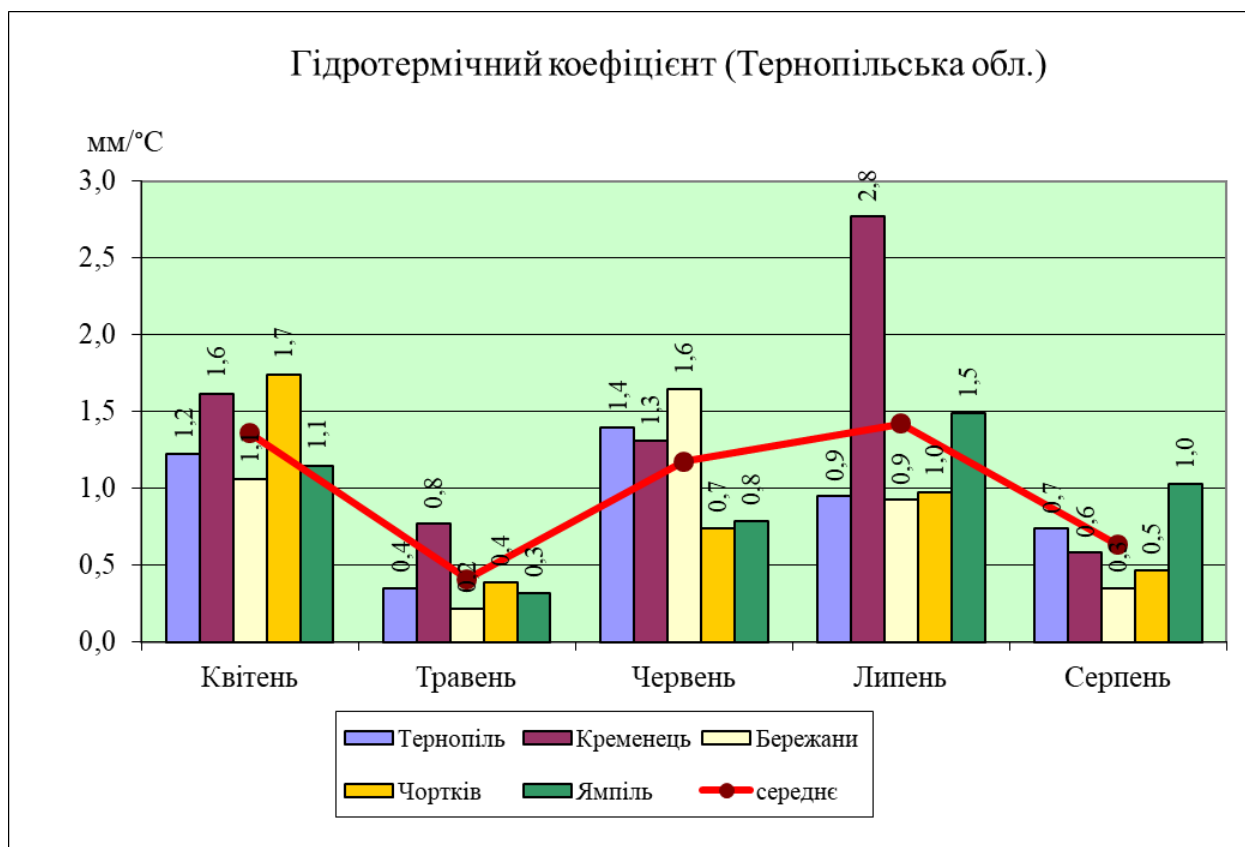

Рис. 2.3. Динаміка гідротермічного коефіцієнта протягом вегетаційного періоду 2024 року за даними метеорологічних станцій Тернопільської області.

Огляд розповсюдження шкідників та хвороб лісу

Всього на початок 2024 року в насадженнях області осередки хвороб та шкідників лісу діяли на площі 5306,6 га. За 2024 рік виникло 1960,2 га осередків шкідників та хвороб лісу, ліквідовано заходами боротьби 2652,7 га, згасли під дією природних факторів 138,4 га. Загалом спостерігається зменшення площ осередків шкідників та хвороб лісу. Отже, за звітний період пошкоджена площа зменшилася на 830,9 га.

Станом на 01.01.2025 року загальна площа осередків складає 4475,7 га, з них осередки шкідників лісу – 889,3 га, осередки хвороб лісу – 3586,4 га, в тому числі вимагають проведення заходів боротьби – 4267,1 га.

Спеціалістами ДСЛП «Львівлісозахист» за 2024 рік по зоні обслуговування (по надлісництвах філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» та інших лісокористувачах) були проведені рекогносцирувальні обстеження у Тернопільській області у виявлених осередках на площі 2462,9 га, в тому числі в осередках шкідників на площі 397,3 га, в осередках хвороб на площі 2019,7 га та інших пошкоджень лісу на площі 45,9 га.

2.2. Листогризні шкідники

На початок 2024 року за даними санітарних оглядів по зоні обслуговування ДСЛП «Львівлісозахист» у Тернопільській області не перебувало на обліку осередків листогризних шкідників.

Динаміка осередків листогризних шкідників, починаючи із 1999 року наведена на рис. 2.4, а по видах шкідників - на рис. 2.5 – 2.8.

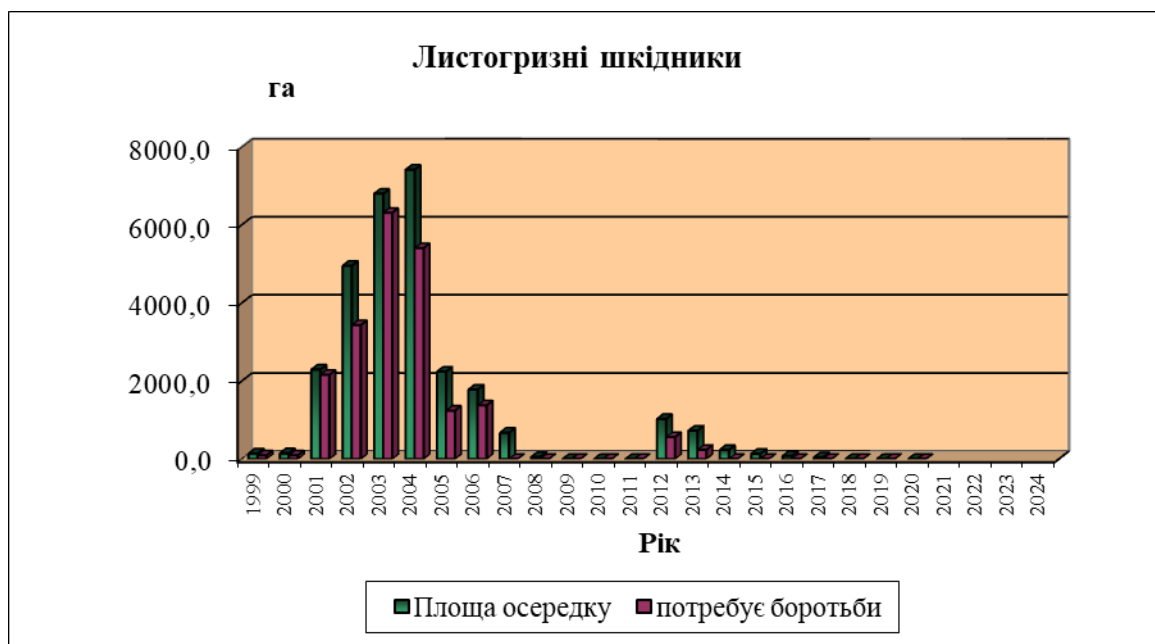

Рис. 2.4. Динаміка розвитку осередків листогризних шкідників у Тернопільській області.

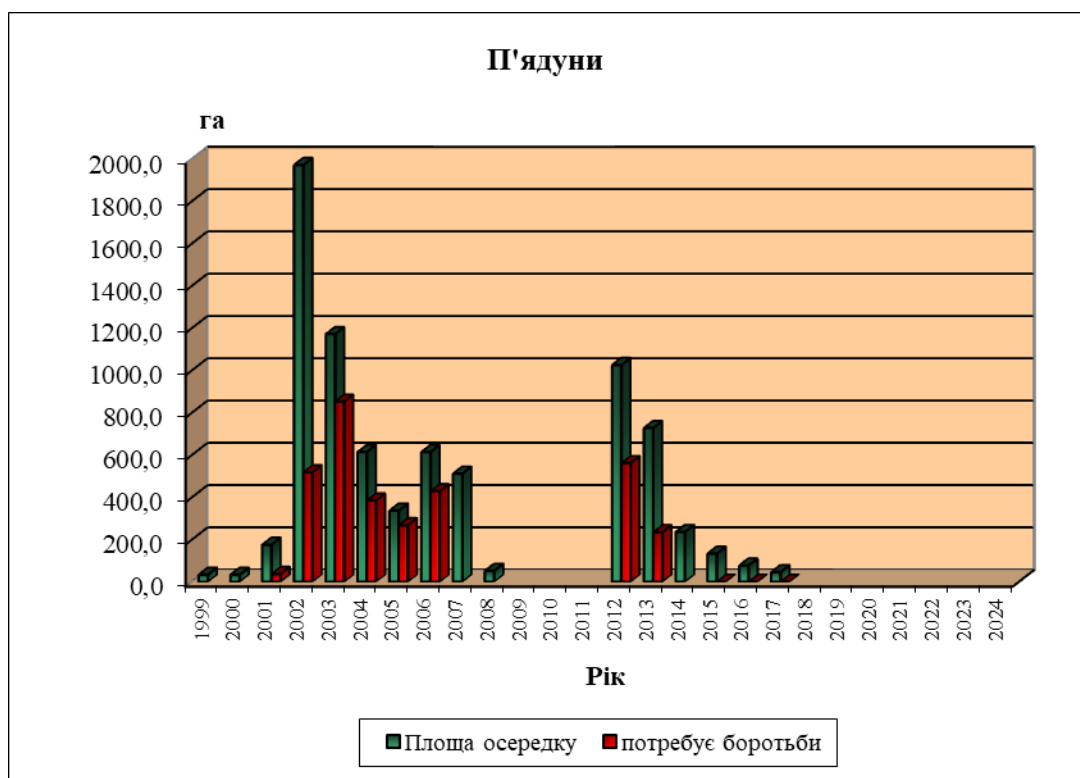

Рис. 2.5. Динаміка розвитку осередків п'ядунів (ПО, ПЗ) у Тернопільській області.

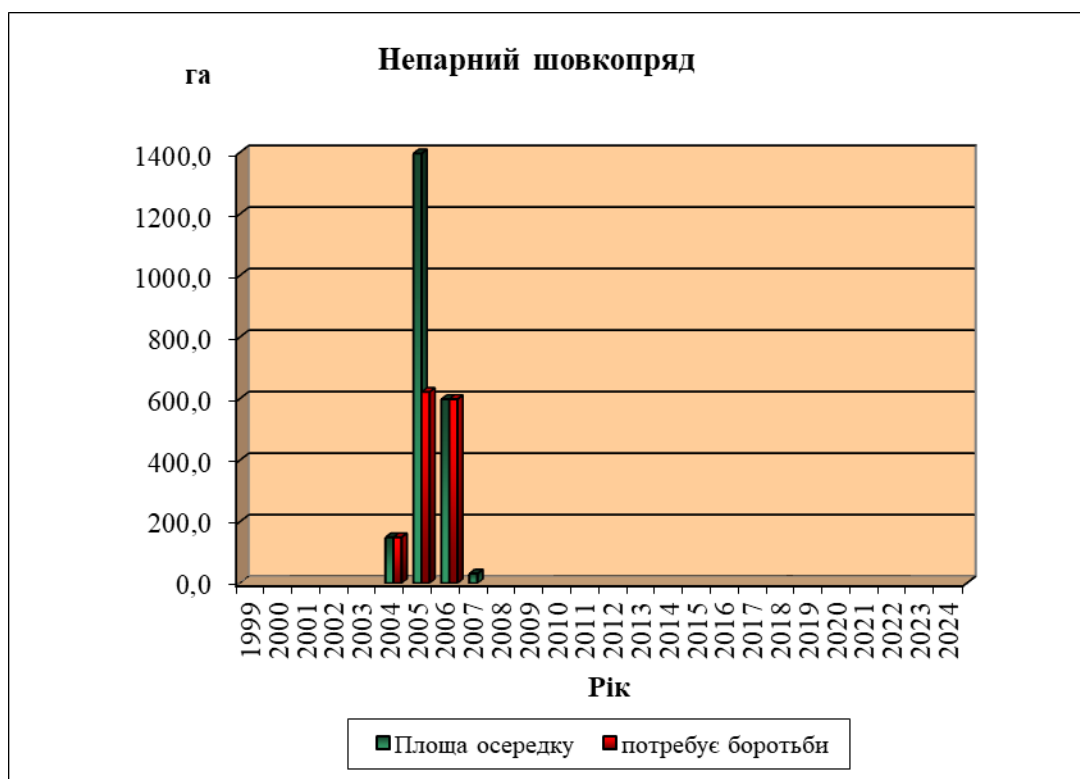

Рис. 2.6. Динаміка розвитку осередків непарного шовкопряда у Тернопільській області.

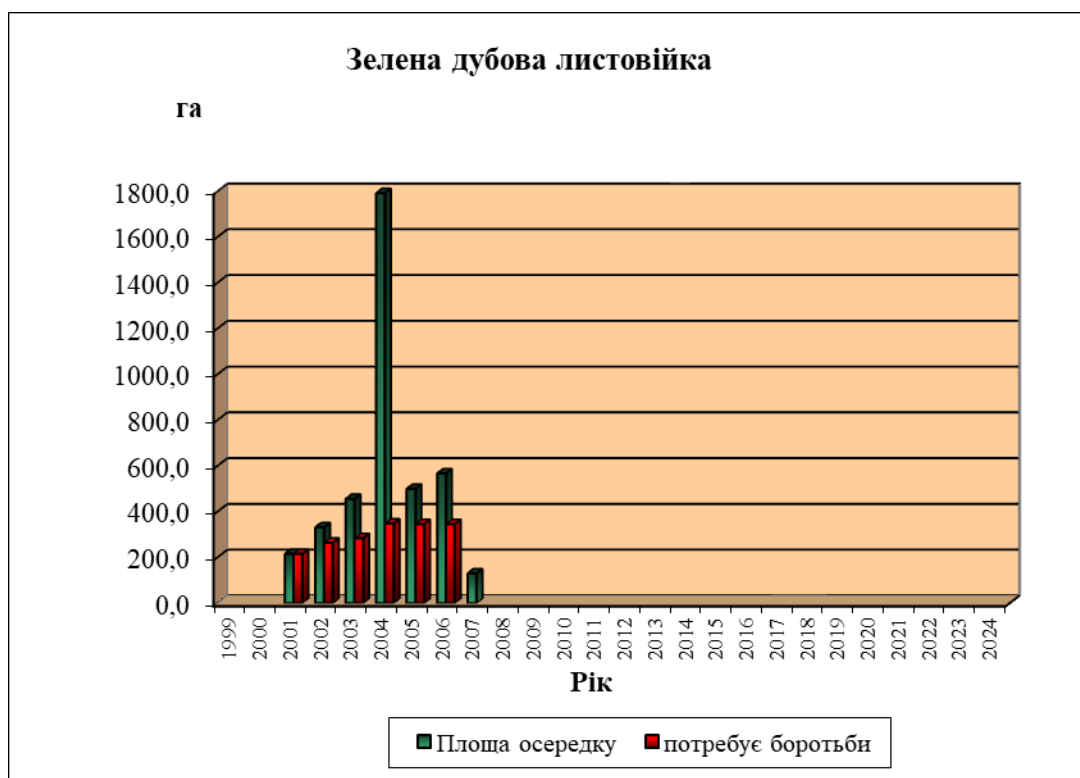

Рис. 2.7. Динаміка розвитку осередків зеленої дубової листовійки у Тернопільській області.

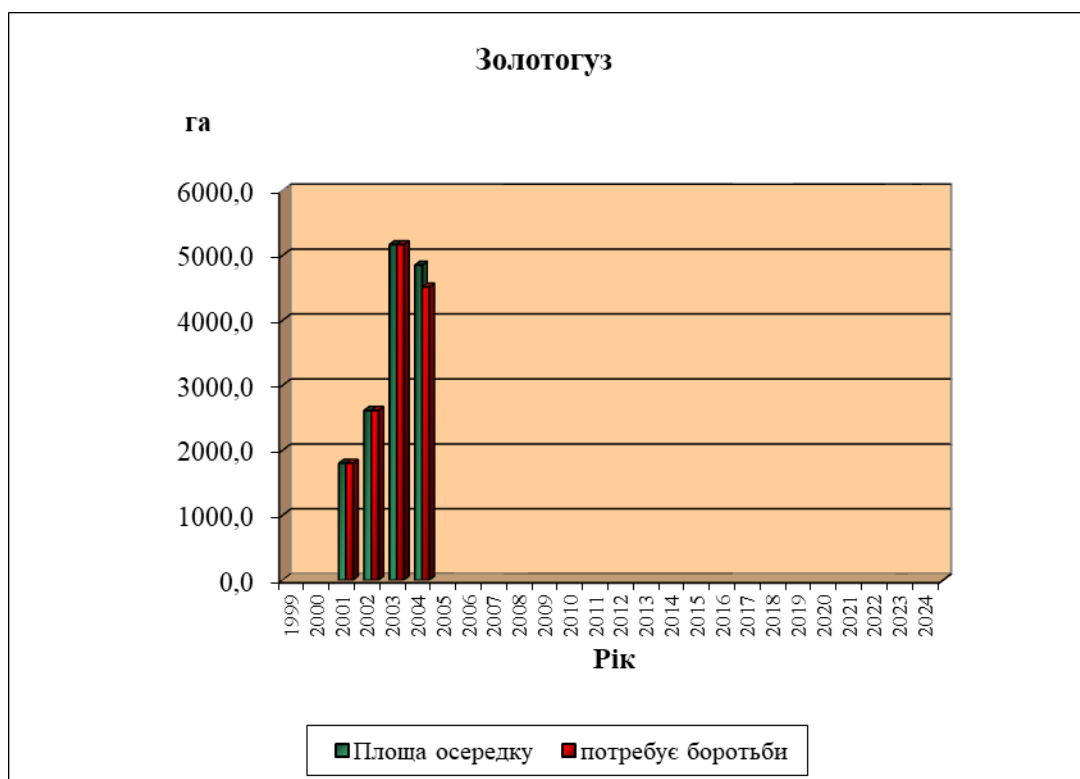

Рис. 2.8. Динаміка розвитку осередків золотогуза у Тернопільській області.

Із представленої динаміки розвитку осередків листогризних шкідників видно, що в насадженнях області осередки листогризних шкідників не діяли.

З метою визначення загрози на 2025 рік фахівцями ДСЛП «Львівлісозахист» було закладено 28 пробних площадок на маршрутних ходах (Додаток 2).

При проведенні стаціонарного нагляду на пробних площадках маршрутних ходів у Кременецькому надлісництві філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Кременецьке лісове господарство» ДСГП «Ліси України») коконів звичайного та рудого пильщика не виявлено, у Чортківському та Бережанському надлісництвах філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Чортківське лісове господарство» та філії «Бережанське лісомисливське господарство» ДСГП «Ліси України») не виявлені лялечки п'ядунів зимового та обдирало.

Нижче наведені графіки БГТП для основних листогризних шкідників Тернопільської області (рис. 2.9 - 2.13).

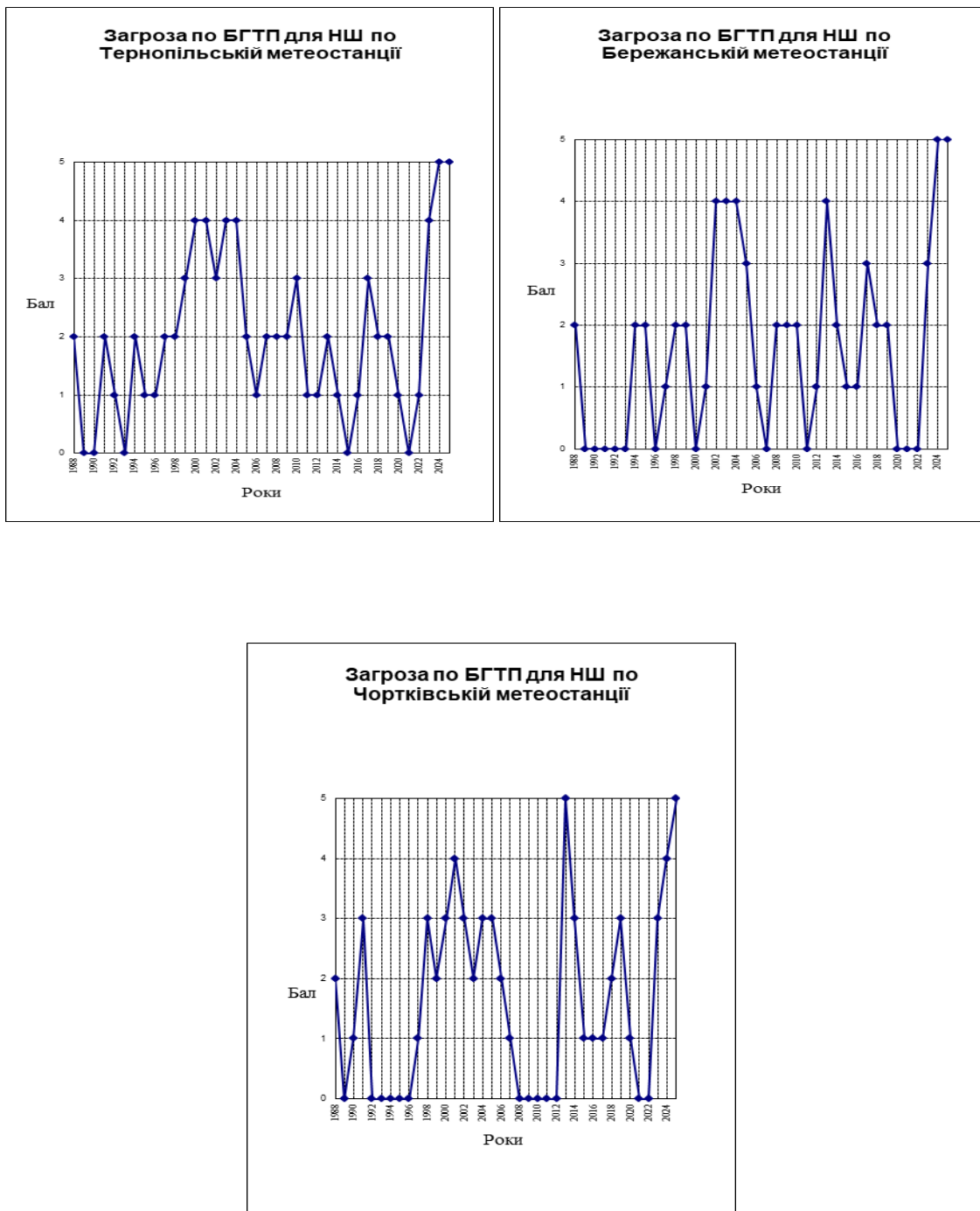

Рис. 2.9. Графіки загрози в балах по БГТП для непарного шовкопряда по Тернопільській, Бережанській та Чортківській метеостанціях.

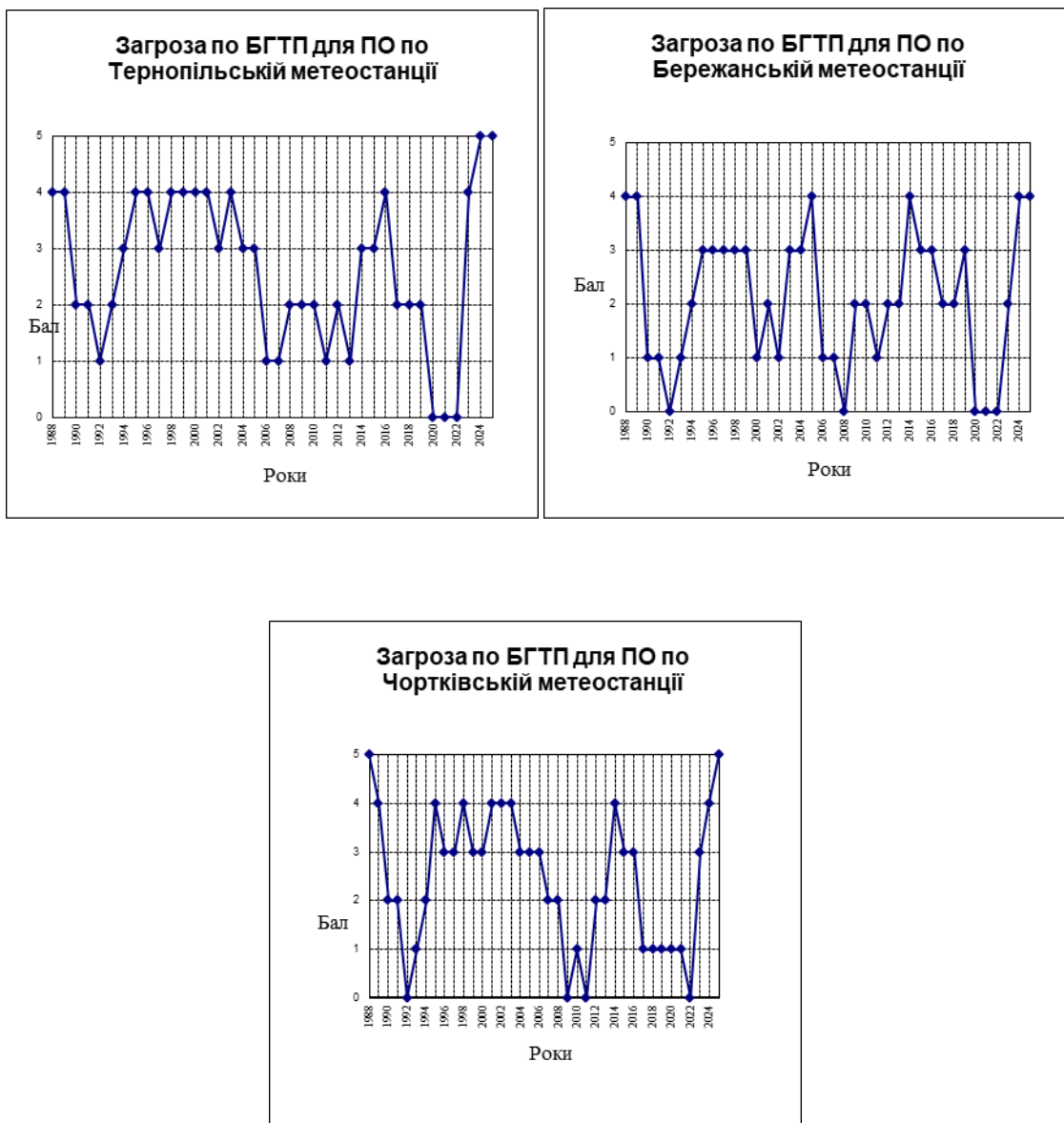

Рис.2.10. Графіки загрози в балах по БГТП для п'ядуна обдирало по Тернопільській, Бережанській та Чортківській метеостанціях.

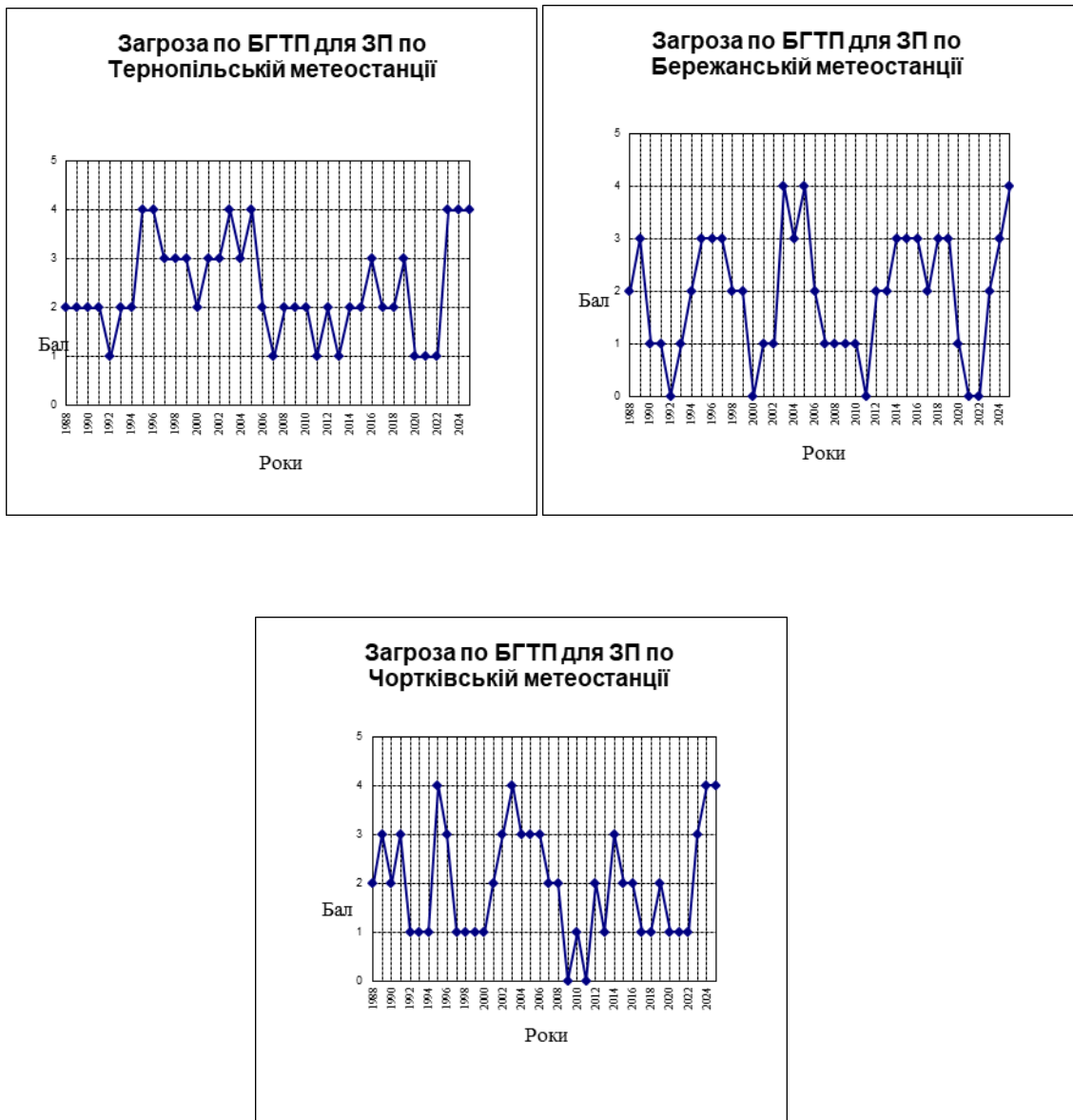

Рис.2.11. Графіки загрози в балах по БГТП для зимового п'ядуна по Тернопільській, Бережанській та Чортківській метеостанціях.

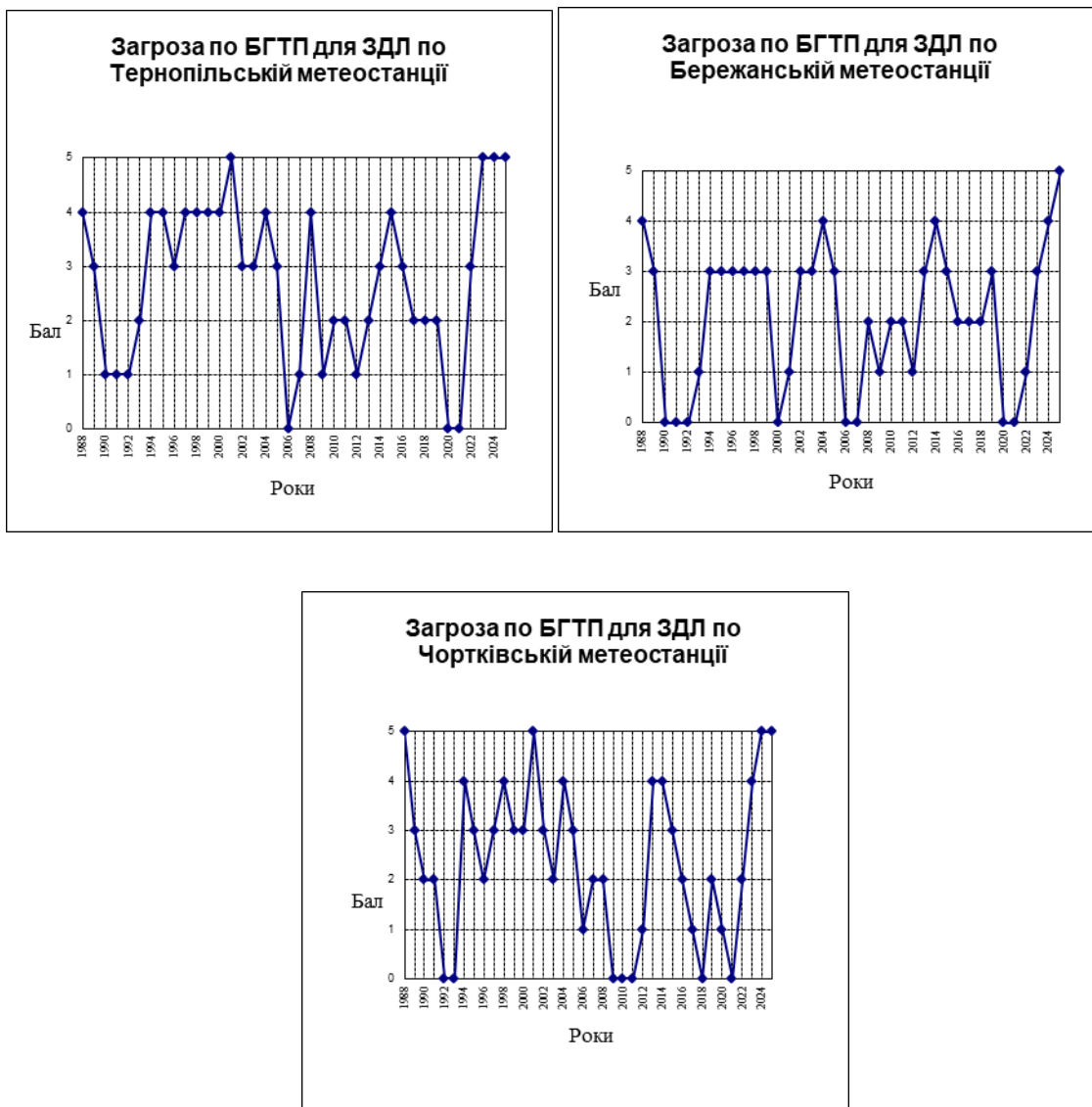

Рис.2.12. Графіки загрози в балах по БГТП для зеленої дубової листовійки по Тернопільській, Бережанській та Чортківській метеостанціях.

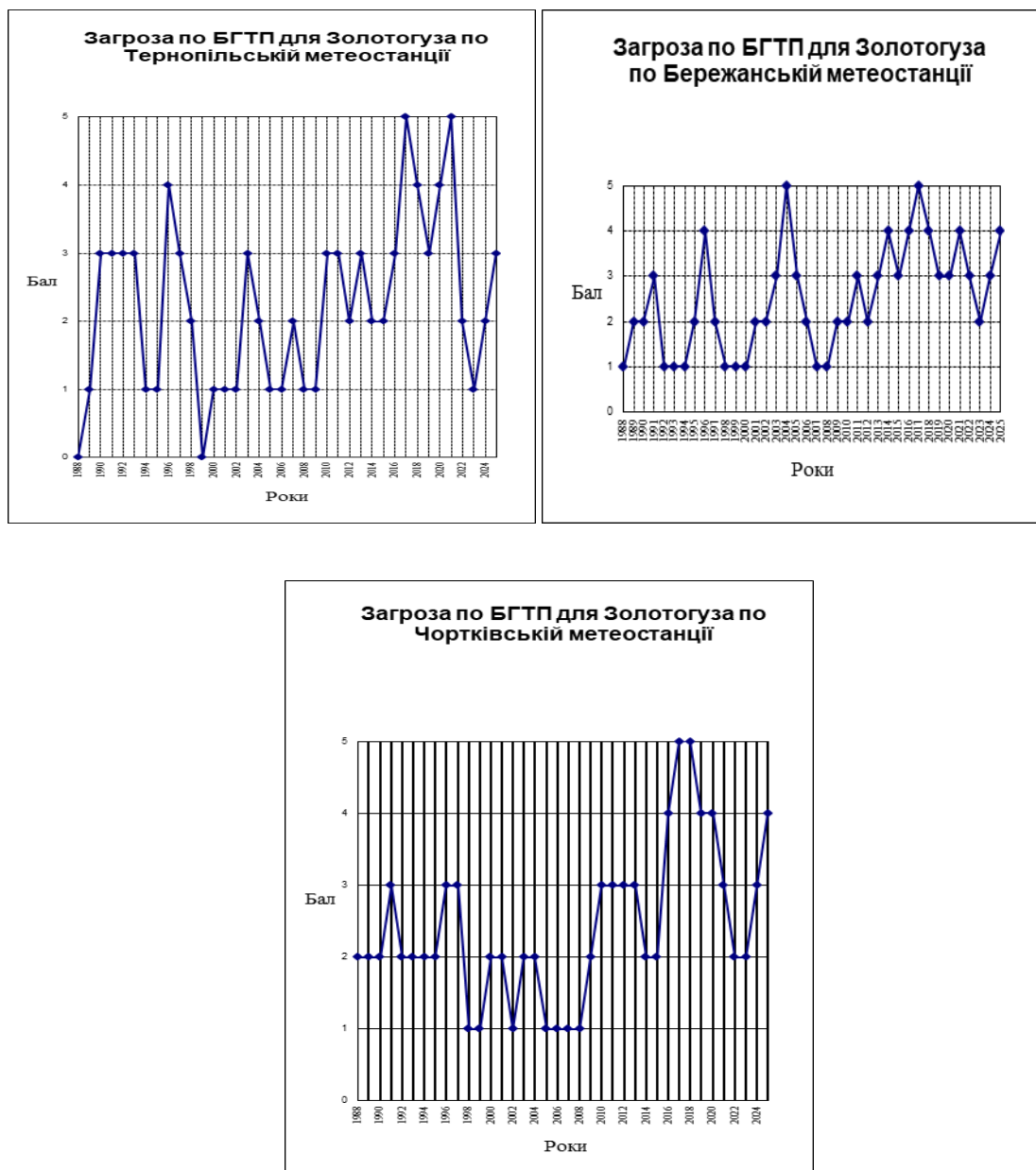

Рис.2.13. Графіки загрози в балах по БГТП для золотогоуза по Тернопільській, Бережанській та Чортківській метеостанціях.

З вищенаведених графіків бачимо, що бал загрози для основних видів шкідників значно вищий ніж в минулому році. Бал загрози по БГТП для непарного шовкопряда збільшився до 5 балів по Чортківській метеостанції, а по Тернопільській та Бережанській метеостанціях бал загроз залишається високий. Бал загрози по БГТП для зеленої дубової листовійки по Чортківській та Тернопільській метеостанціях високий і становить 5 балів, збільшився бал загрози до 5 балів і по Бережанській метеостанції Для зимового п'ядуна бал загрози збільшився до 4 балів, тобто є ймовірність виникнення нових осередків даного шкідника. Бал загрози також збільшився для п'ядуна обдирало. По Чортківській метеостанції бал загрози для п'ядуна обдирало збільшився до 5 балів. В цілому спостерігається тенденція

загального покращення кліматичних умов для розвитку осередків листогризних шкідників. Ми можемо спостерігати початковий етап збільшення чисельності популяції листогризучих шкідників, наростання їх плодючості. Можливе виникнення нових осередків п'ядунів в насадженнях при сприятливих кліматичних умовах квітня - травня 2025 року, тому необхідне проведення посиленого нагляду за листогризними шкідниками.

Гідротермічний коефіцієнт Г.Т.Селянінова (рис. 2.14), за травень - липень по метеостанціях Тернопільської області складає 0,7 – 1,6, що в цілому характеризує погодні умови 2024 року, як сприятливі для розвитку листогризних шкідників. Необхідно зазначити, що значення ГТК для Чортківської метеостанції становить 0,7, для Бережанської метеостанції становить 0,9 на відміну від попереднього року коли він становив відповідно 1,3 та 1,6. Це говорить про те, що кліматичні умови 2024 року в цілому були сприятливі для осередків, у порівнянні з 2023 роком.

При сприятливих погодних умовах квітня – травня 2025 року в листяних насадженнях Тернопільської області можливе виникнення нових осередків листогризних шкідників. Лісовій охороні та спеціалістами ДСЛП «Львівлісозахист» необхідно проводити подальший нагляд за шкідниками.

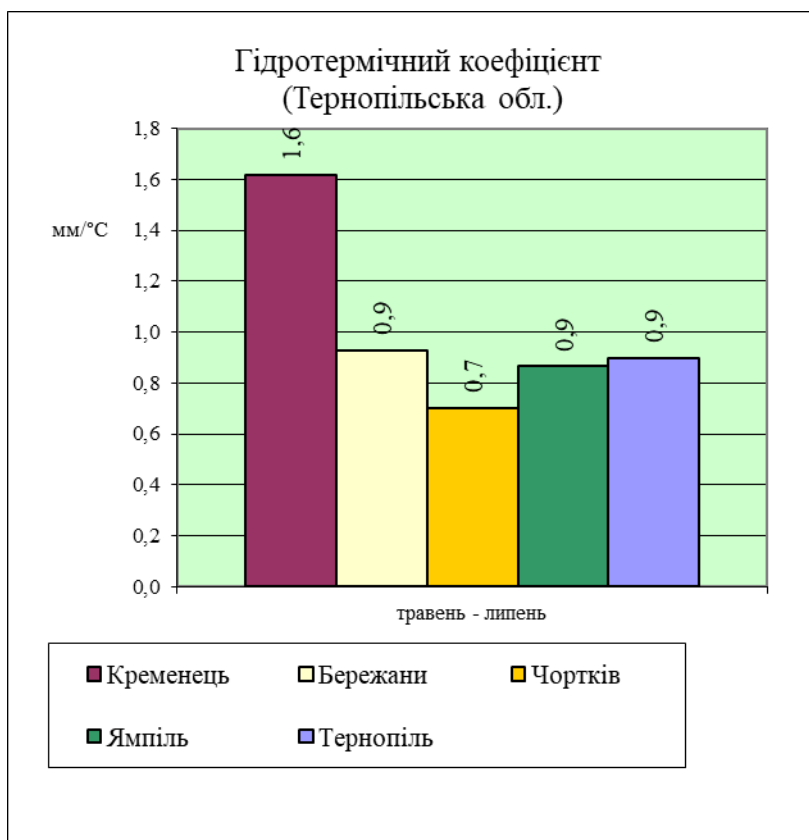

Рис. 2.14. Гідротермічний коефіцієнт по метеостанціях Тернопільської області.

2.3. Хвоєгризні шкідники

За останні 26 років спостережень в насадженнях області не відслідковувалася поява шкідників даної групи (рис.2.15).

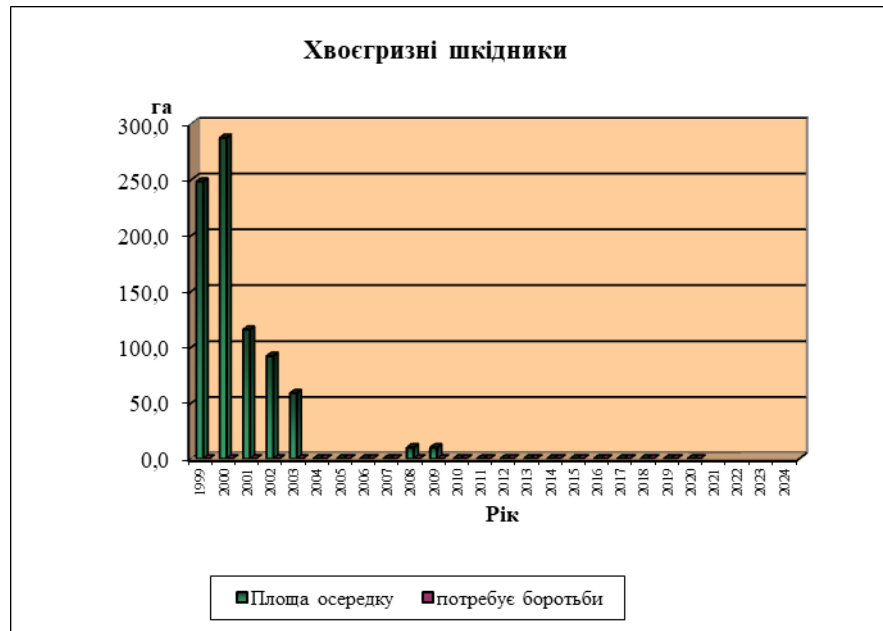

Рис. 2.15. Динаміка розвитку осередків хвоєгризних шкідників у Тернопільській області.

Графіки загрози по БГТП для потенційних шкідників даної групи в Тернопільській області наведено на рис.2.16 – 2.18. Бал загрози по БГТП для основних видів шкідників по Ямпільській та Кременецькій метеостанціях збільшується у порівнянні з минулим роком: по рудому сосновому пильщику бал загрози збільшився до 5 балів. По звичайному сосновому пильщику бал загрози зменшився до 4 балів, проте бал загрози залишається високим. Бал загрози по БГТП для шовкопряду - черниці зменшився. Значення загрози в балах БГТП вказують на значне покращення природно-кліматичних умов для хвоєгризних шкідників, що вказує на необхідність проведення подальшого нагляду за цими шкідниками в хвойних насадженнях Тернопільської області.

Рис. 2.16. Графіки загрози в балах по БГТП для звичайного соснового пильщика по Ямпільській та Кременецькій метеостанціях.

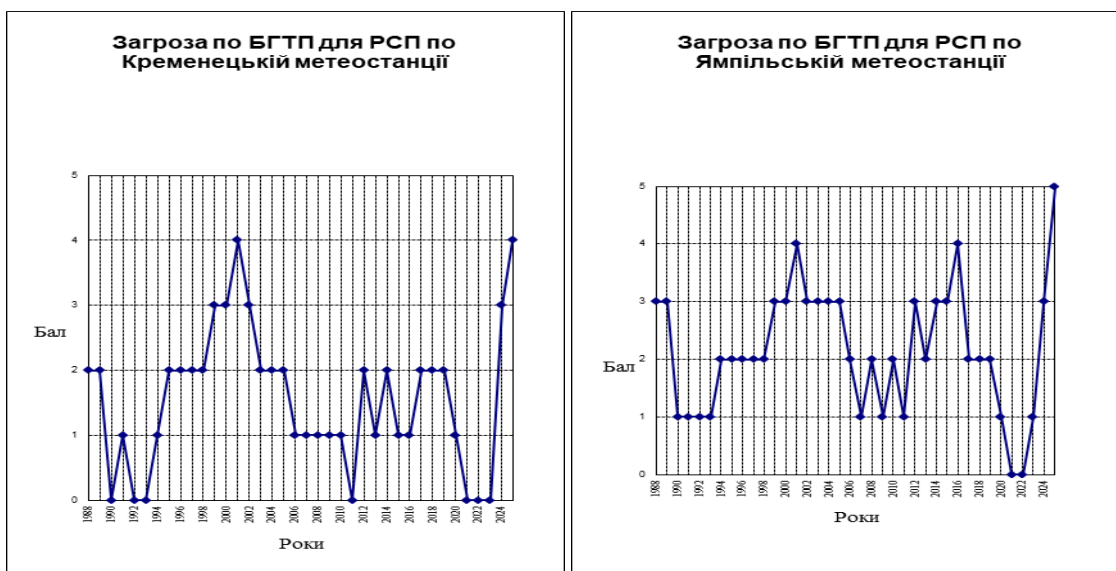

Рис. 2.17. Графіки загрози в балах по БГТП для рудого соснового пильщика по Кременецькій та Ямпільській метеостанціях.

Рис. 2.18. Графіки загрози в балах по БГТП для шовкопряда - черниці по Кременецькій та Ямпільській метеостанціях.

З метою визначення загрози на 2025 рік фахівцями ДСЛП «Львівлісозахист» у 2024 році проводились детальні обліки. Загальна площа детальних обліків в насадженнях Кременецького надлісництва філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Кременецьке лісове господарство» ДСГП «Ліси України») склала 384,0 га. (Додаток 2). Було закладено 29 штук пробних площадок. В результаті аналізу підстилки життєздатних коконів звичайного соснового пильщика та інших хвоєгризних шкідників не виявлено.

Крім того, протягом 2024 року проводились рекогносцирувальні лісопатологічні обстеження соснових насаджень з метою виявлення осередків масового розмноження звичайного соснового пильщика 2 покоління та інших видів хвоєгризних шкідників на загальній площі 345,3 га. Об'їдання хвоєгризними шкідниками не виявлено, загроза пошкодження відсутня.

2.4. Стовбурові шкідники

Протягом року в соснових насадженнях області спостерігалось куртинне всихання сосни звичайної, внаслідок активного поширення стовбурових шкідників та чисельних хвороб. На початок 2024 року в соснових насадженнях області знаходились на обліку 685,1 га комплексного осередку короїдів та офіостомових грибів. За звітний період було виявлено 109,1 га осередку, ліквідовано заходами боротьби (СОЗ) – 191,0 га. Отже, площа комплексного осередку короїдів та офіостомових грибів становить 554,8 га, в тому числі потребує проведення заходів боротьби 545,3 га. Основні осередки зосереджені у Кременецькому надлісництві філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія

«Кременецьке лісове господарство» ДСГП «Ліси України») – 469,3 га, у Чортківському надлісництві філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Чортківське лісове господарство» ДСГП «Ліси України» – 60,0 га. Отже, на період 2024 року у Тернопільській області площа комплексного осередку короїдів та офіостомових грибів зменшилася на 130,3 га.

Зберігається тенденція до зменшення площ комплексного осередку короїдів та офіостомових грибів.

Наводимо динаміку розвитку комплексного осередку короїдів та офіостомових грибів у Тернопільській області.

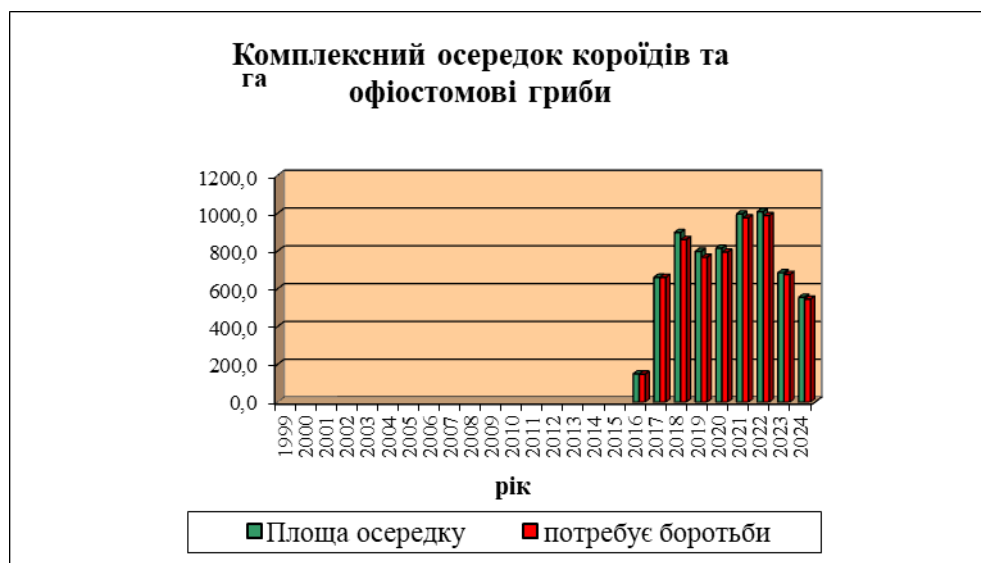

Рис 2.19. Динаміка розвитку комплексного осередку короїдів та офіостомові гриби в період з 2016 по 2024 роки.

2.5. Хвороби лісу

Станом на 01.01.2024 року в насадженнях області знаходиться на обліку 4268,9 га осередків хвороб лісу. В 2024 році було виявлено та поставлено на облік 1664,3 га нових осередків хвороб лісу, ліквідовано заходами боротьби 2291,6 га. За минулий рік загальна площа осередків хвороб лісу зменшилася на 682,5 га і становить 3586,4 га, в тому числі вимагає заходів боротьби 3387,3 га. Динаміка розвитку осередків хвороб на протязі останніх 26 років наведена на рис. 2.20. – 2.22.

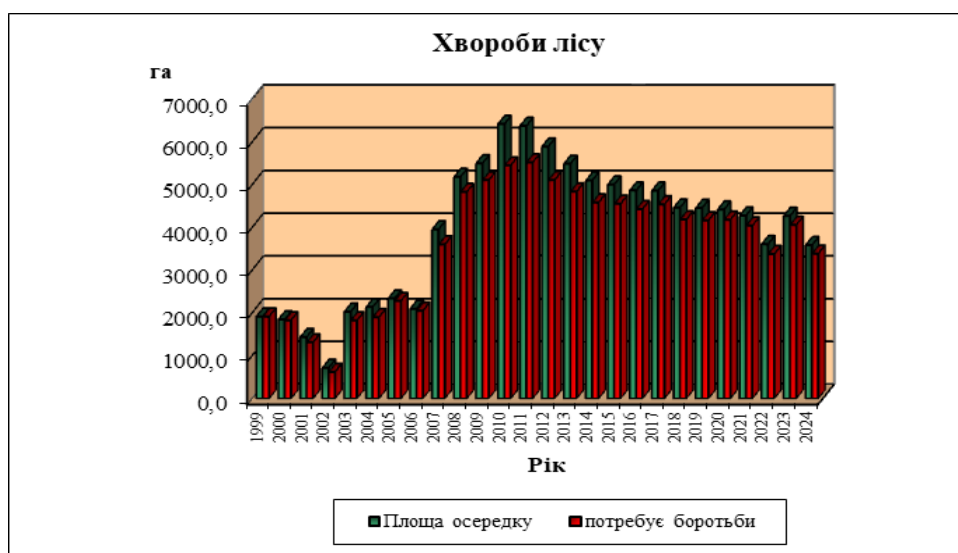

Рис. 2.20. Динаміка загальної площі осередків хвороб лісу в Тернопільській області.

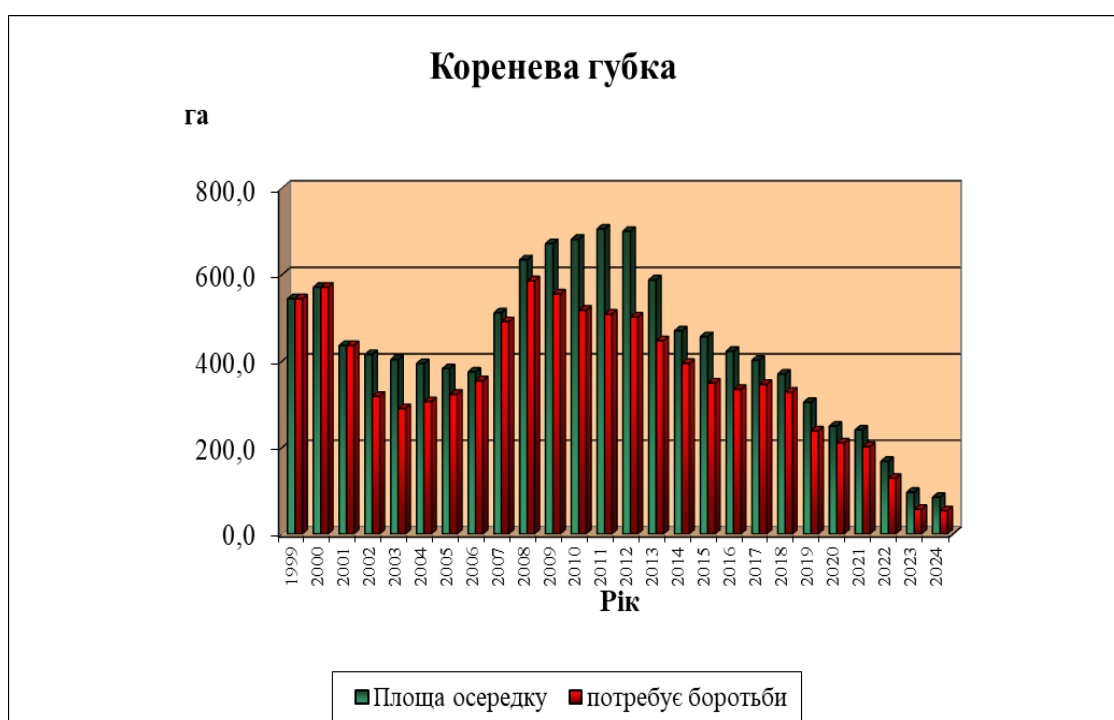

Рис. 2.21. Динаміка розвитку осередків кореневої губки в Тернопільській області в період з 1999 по 2025 роки.

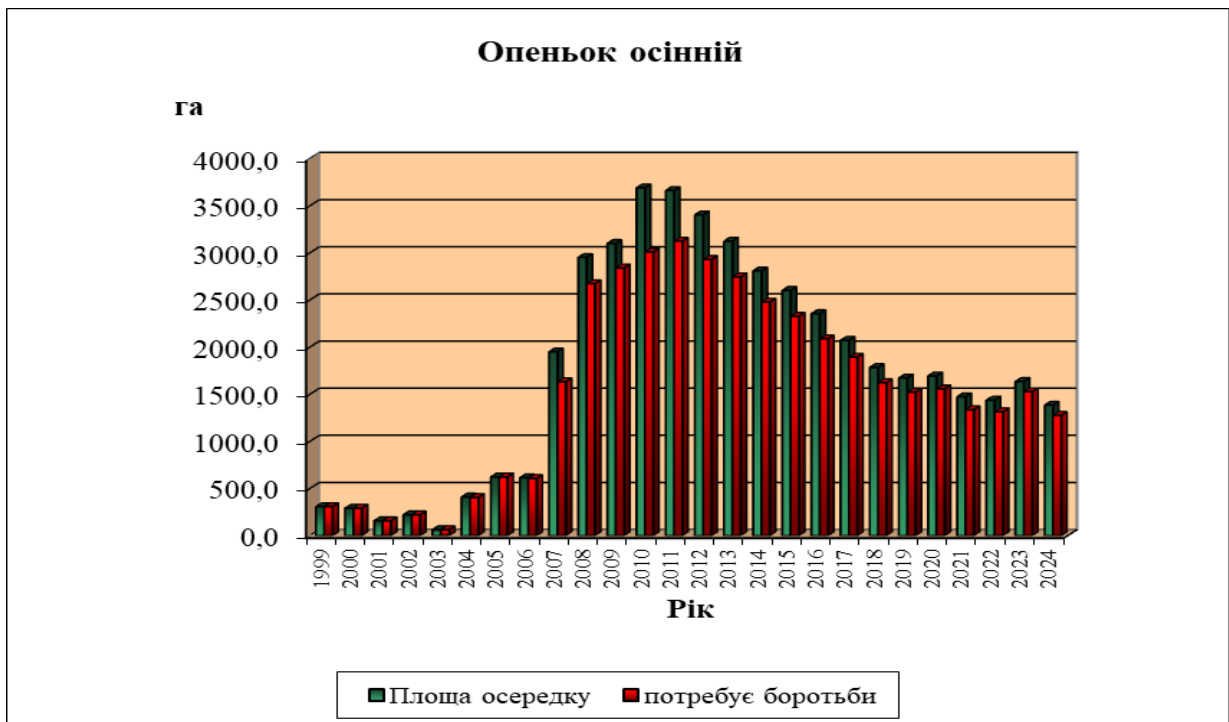

Рис. 2.22. Динаміка розвитку осередків опенька осіннього в Тернопільській області в період з 1999 по 2025 роки.

Найбільш поширеними хворобами в насадженнях області є: опеньок осінній – 1384,5 га, комплексний осередок некрозно-ракових хвороб і стовбурових гнилей – 1005,7 га, стовбурові гнилі 857,9 га, трутовики – 86,1 га, коренева губка – 85,0 га, поперечний рак дуба – 47,1 га.

Найбільші площі осередків хвороб зафіксовані в насадженнях Кременецького надлісництва філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Кременецьке лісове господарство» ДСГП «Ліси України») – 1858,8 га та у Бережанському надлісництві філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Бережанське лісомисливське господарство» ДСГП «Ліси України») – 1445,3 га.

Загальний стан хвойних та листяних насаджень Тернопільської області характеризують постійні моніторингові пробні площі. На 01.01 2024 року на обліку перебувало 16 моніторингових пробних площ. Спостереження проводилися по основних лісоутворюючих породах (дуб, ясен, бук, сосна, ялина). Загалом санітарний стан цих насаджень, за винятком ялинових, ясеневих та частково дубових задовільний. Відпад (дерев 5-6 категорії стану) на пробних площах з переважанням бука звичайного, сосни звичайної становить менше 5%, відпад (дерев 5-6 категорії стану) на пробних площах з переважанням дуба звичайного в середньому 6%, на окремих ділянках він досягає 13,7%. Основними видами пошкоджень є поперечний рак, опеньок осінній. В останні роки спостерігається різке погіршення санітарного стану ясеня звичайного, відпад (дерев 5-6 категорії стану) досягає 18,0%.

Основними пошкодженнями є некроз та бактеріальний рак ясена. Спостереження на діючих пробних площах будуть продовжуватись.

За представленим нижче статистичним методом прогнозування в наступному році площа осередків хвороб лісу може скласти: за степеневою функцією – 2949,4 га, за лінійною тенденцією – 5530,5 га. В порівнянні з минулим роком похибка по степеневому тренду склала -6,2%, а по лінійному +50,9 %.

Відмінності між фактичними даними склали від кількох відсотків до декількох десятків відсотків, залежно від року оцінки і прийнятої функції (рис.2.23).

Таблиця 2.1

Прогнозування площі наявності осередків хвороб лісу за допомогою функцій тренду

Рік	Площа осередків хвороб лісу га	Прогнозована площа з використанням функції степеневого тренду 2 ступеня		Прогнозована площа з використанням функції лінійного тренду	
		га	%	га	%
1999	1918,6	407,3	-78,8%	2455,5	28,0%
2000	1848,0	1017,1	-45,0%	2573,7	39,3%
2001	1438,4	1586,0	10,3%	2692,0	87,2%
2002	716,0	2113,8	195,2%	2810,3	292,5%
2003	2027,1	2600,8	28,3%	2928,6	44,5%
2004	2137,0	3046,7	42,6%	3046,8	42,6%
2005	2339,7	3451,8	47,5%	3165,1	35,3%
2006	2098,4	3815,8	81,8%	3283,4	56,5%
2007	3956,0	4138,9	4,6%	3401,6	-14,0%
2008	5184,7	4421,0	-14,7%	3519,9	-32,1%
2009	5501,5	4662,1	-15,3%	3638,2	-33,9%
2010	6421,1	4862,3	-24,3%	3756,4	-41,5%
2011	6378,2	5021,5	-21,3%	3874,7	-39,3%
2012	5893,6	5139,8	-12,8%	3993,0	-32,2%
2013	5489,8	5217,1	-5,0%	4111,3	-25,1%
2014	5102,2	5253,4	3,0%	4229,5	-17,1%
2015	5008,2	5248,8	4,8%	4347,8	-13,2%
2016	4867,8	5203,2	6,9%	4466,1	-8,3%
2017	4861,1	5116,6	5,3%	4584,3	-5,7%
2018	4467,6	4989,1	11,7%	4702,6	5,3%
2019	4456,8	4820,6	8,2%	4820,9	8,2%
2020	4420,1	4611,1	4,3%	4939,1	11,7%
2021	4280,3	4360,7	1,9%	5057,4	18,2%
2022	3610,2	4069,3	12,7%	5175,7	43,4%
2023	4268,9	3737,0	-12,5%	5294,0	24,0%
2024	3586,4	3363,7	-6,2%	5412,2	50,9%
2025		2949,4		5530,5	

Площа виявлення осередків хвороб (Тернопільська область)

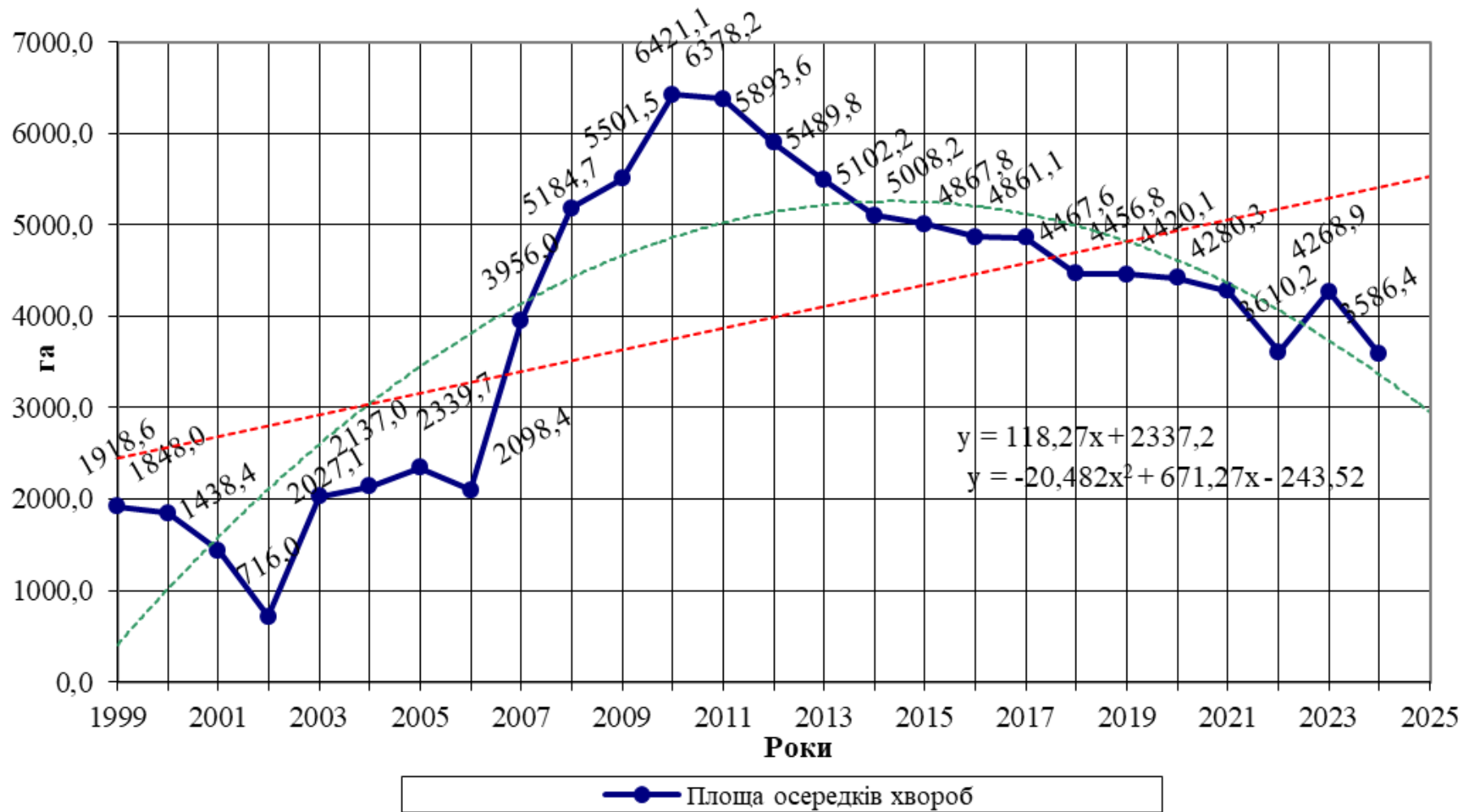

Рис 2.23. Графік динаміки загальної площі осередків хвороб лісу в Тернопільській області та лінії тенденції.

2.6. Хвороби лісових культур та розсадників

Обстеження в розсадниках та лісових культурах у Тернопільській області в 2024 році не проводились. Винищувальні заходи боротьби з шкідниками та хворобами не призначались, оскільки звернення про пошкодження та ураження рослин відсутні.

Лісовій охороні потрібно вести постійний нагляд, оскільки при сприятливих умовах можна очікувати появи нових осередків шкідників та хвороб в розсадниках та культурах.

Звичайне шютте сосни уражає в основному посіви розсадників та молоді культури. На початок 2024 року осередків звичайного шютте сосни на обліку не було. За 2024 рік нових осередків шютте не виникло. Аналіз погодних умов дає змогу визначити прогнозовану загрозу розповсюдження хвороби та прогнозовану інтенсивність розвитку звичайного шютте сосни (рис.2.24.).

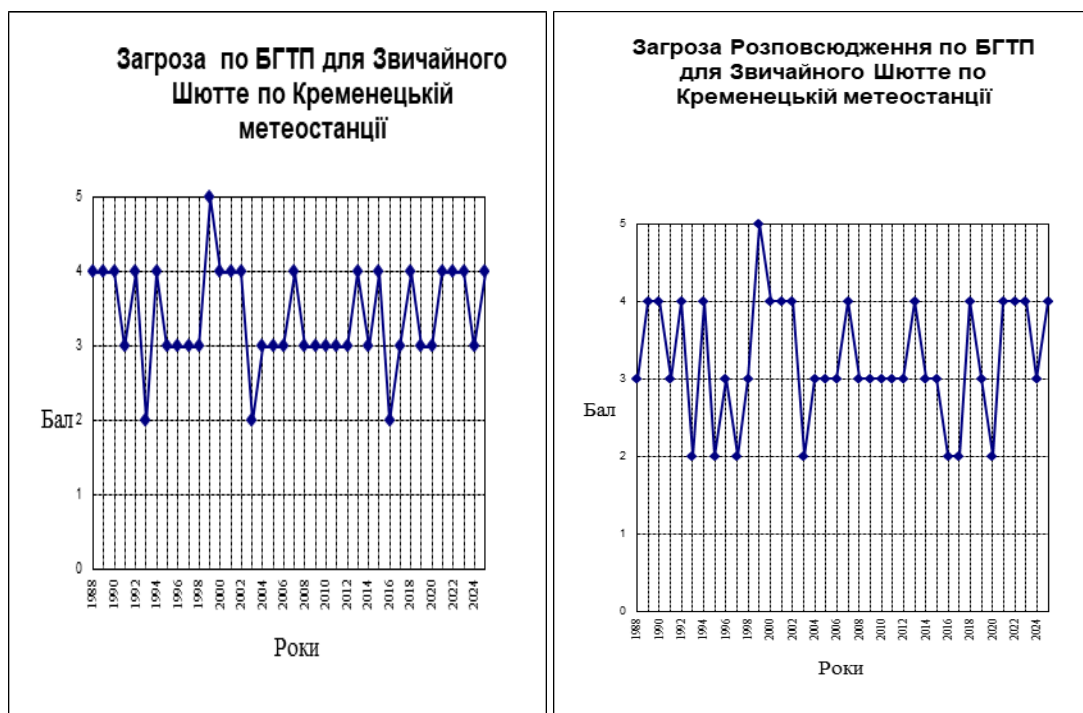

Рис 2.24. Графіки загрози розповсюдження та загрози інтенсивності для звичайного шютте сосни по Кременецькій метеостанції.

Як бачимо загроза порівняно з минулим роком збільшилася та на 2025 рік складає 4 бали проти 3 балів в минулому році, тобто ймовірність виникнення нових осередків і відсоток пошкодження саджанців та сіянців сосни залишається все ще високою. Це говорить про те, що надлісництвом філії

«Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» в 2025 році необхідно бути готовими до проведення профілактичних обробок в розсадниках та лісових культурах. В першу чергу це стосується Кременецького надлісництва філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України».

РОЗДІЛ 3. Закарпатська область

3.1. Аналіз метеоданих

Метеорологічні умови по Закарпатській області у вегетаційний період 2024 року виявилися кращими в порівнянні з минулим роком для розвитку шкідників лісу. Середня величина суми опадів за вегетаційний період в області склала 442,2 мм і була вищою від середньої, що складає 380,9 мм на 61,3 мм. У порівнянні з минулим роком дана величина зменшилася на 6,2 мм. Як видно із рис.3.1 лінія тенденції за багаторічний період показує, що в цілому усереднена кількість опадів за вегетаційний період залишається практично на одному рівні.

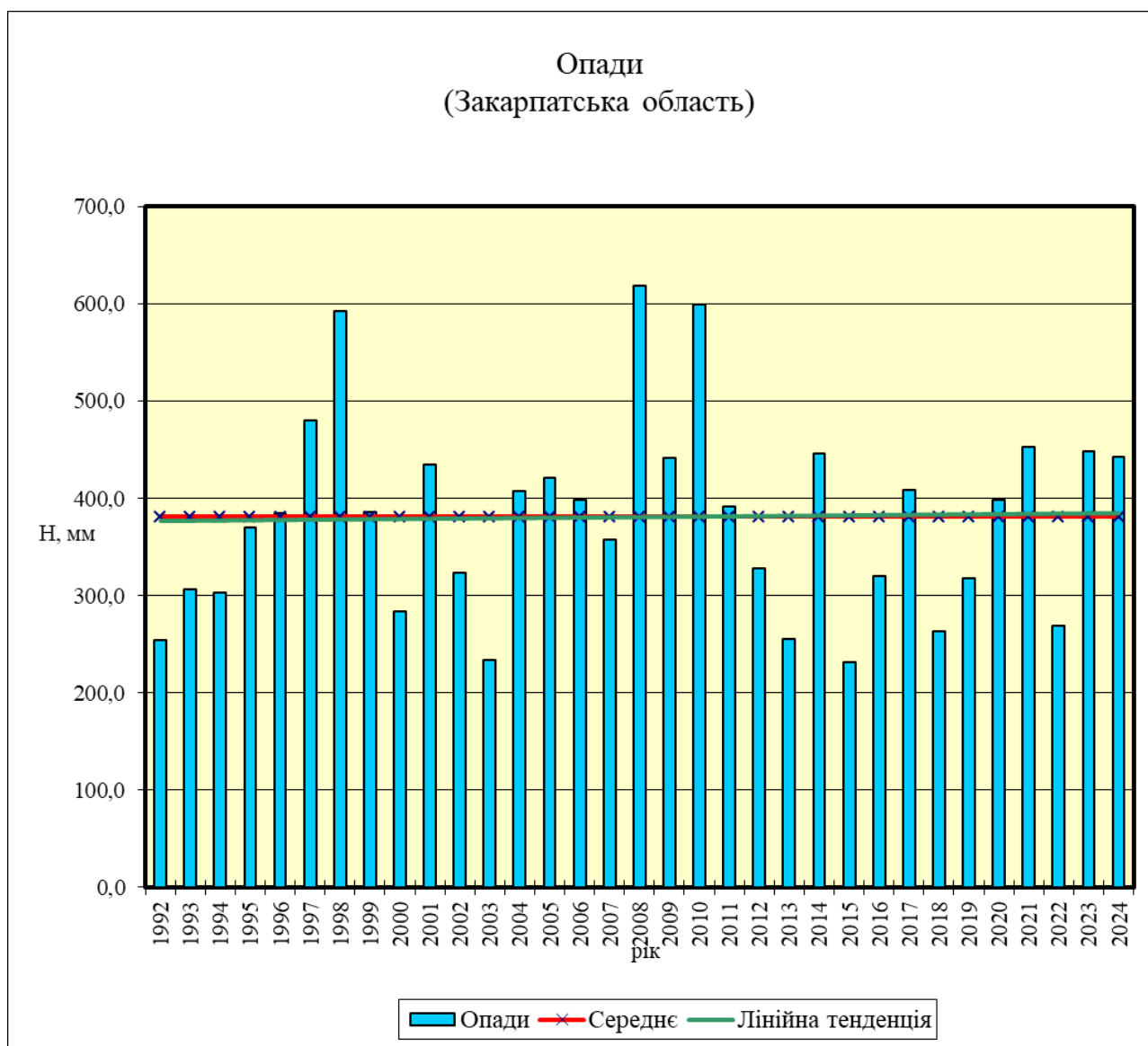

Рис 3.1. Динаміка кількості атмосферних опадів за вегетаційний період протягом 1992 – 2024 років та лінійна тенденція.

У 2024 р. середня температура вегетаційного періоду склала 18,1°C (рис.3.2). Це значення на 1,2°C більше середнього значення і на 1,6°C збільшилося в порівнянні з минулим роком. Лінія тенденції, яка узагальнює динаміку середніх температур повітря від 1992 року, відображає тенденцію збільшення середньої температури.

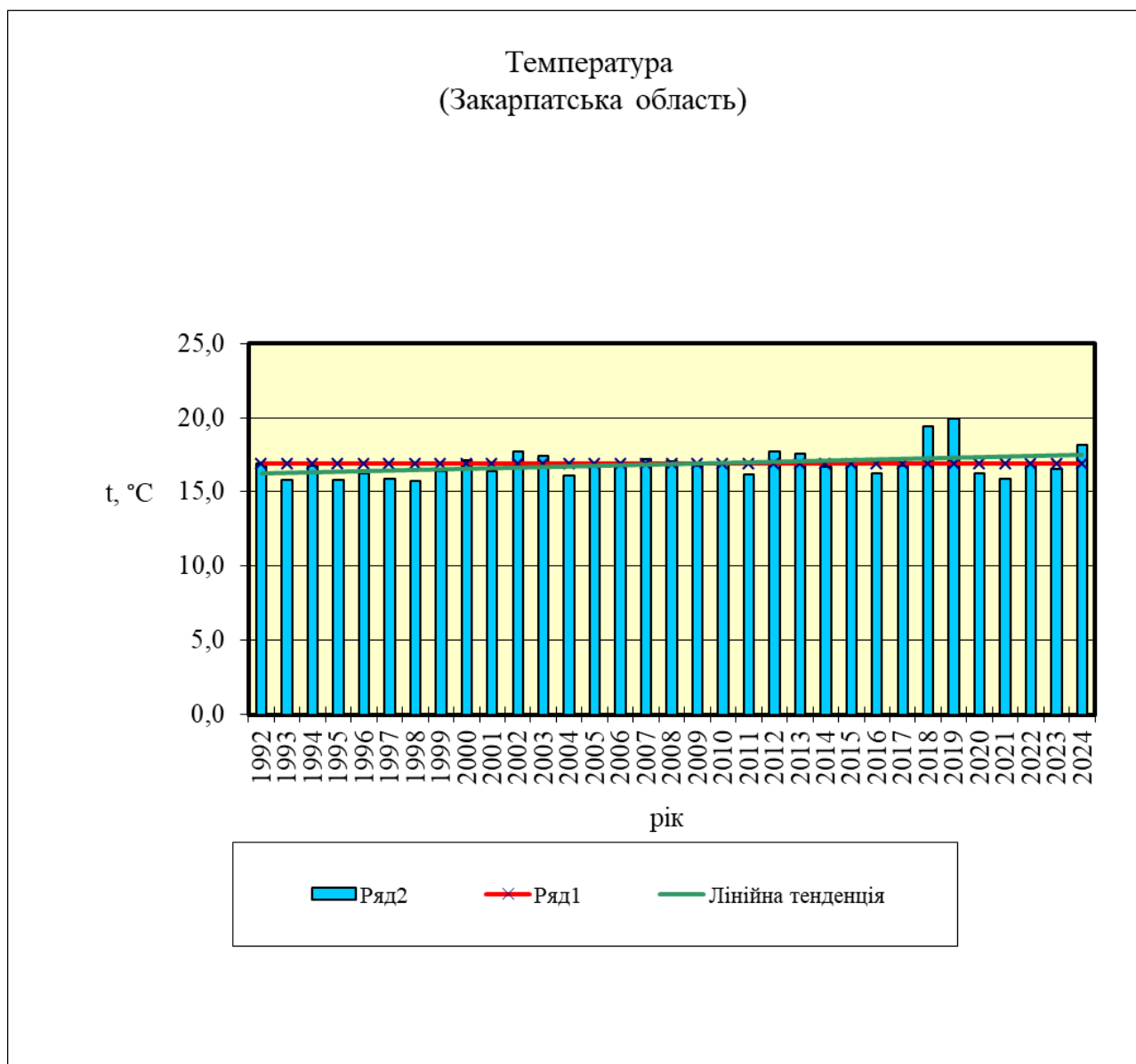

Рис 3.2. Динаміка середньої температури за вегетаційний період на протязі 1992 – 2024 років та лінійна тенденція.

Перебіг середніх місячних значень ГТК для області у період квітень - серпень вказує на неоднорідність показника у весняний та літній періоди по різних метеостанціях. Як бачимо з рис. 3.3 найсприятливіші умови для розвитку групи листогризних шкідників спостерігалися в районі Берегівської метеостанції, де ГТК складали 0,1 – 1,0, що створювали сприятливі умови для розвитку осередків листогризних шкідників. Проте, в червні - серпні місяці

показники ГТК становили в основному більше 1,0. Це свідчить про те, що на початку харчування гусениць та погодні умови для заляльковування популяції були несприятливі, окрім в районі Берегівської метеостанції.

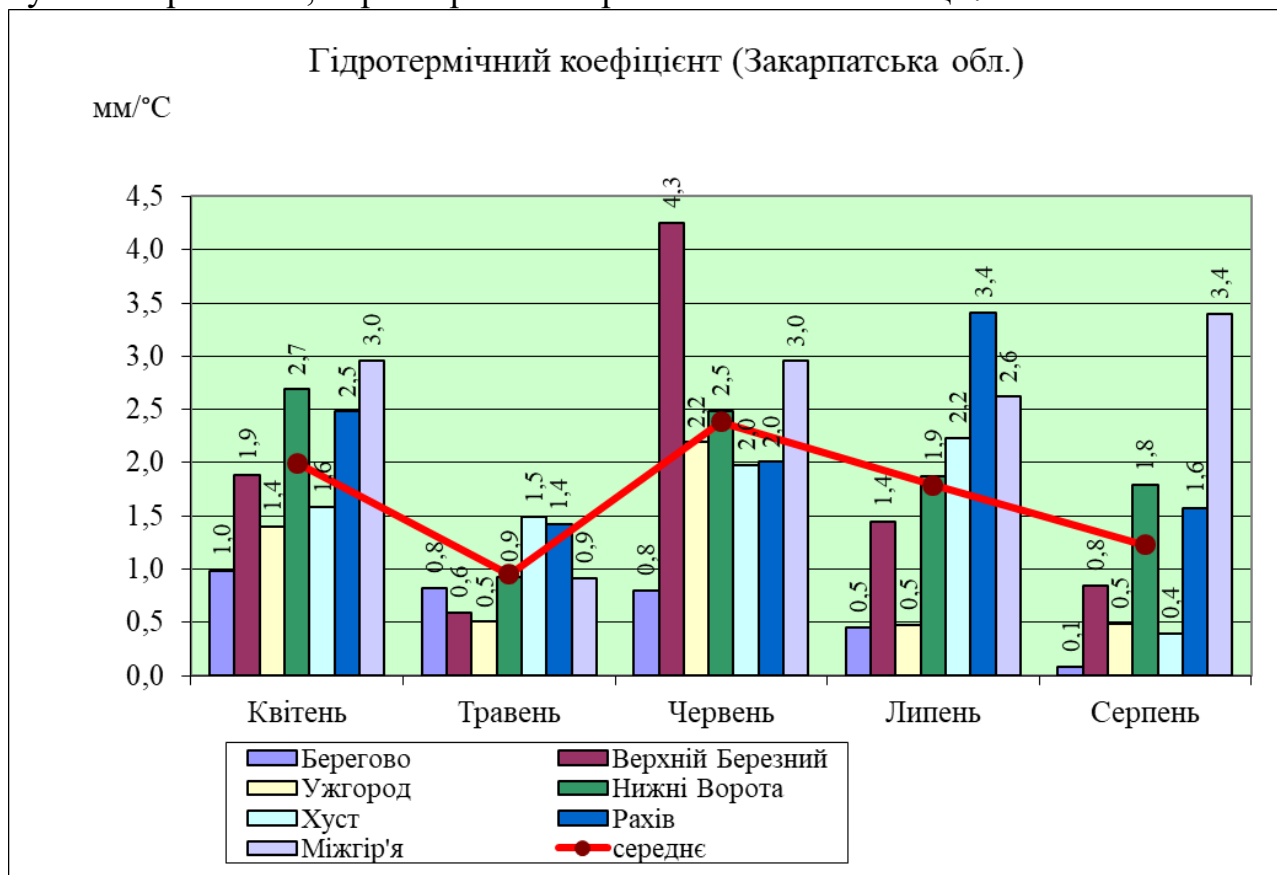

Рис. 3.3. Динаміка гідротермічного коефіцієнта на протязі вегетаційного періоду 2024 року за даними метеорологічних станцій Закарпатської області.

Виходячи з вищенаведеного можна стверджувати, що в листяних насадженнях Закарпатської області при сприятливих погодних умовах квітня – травня 2025 року можливе виникнення нових осередків листогризних шкідників. Лісовій охороні та спеціалістам ДСЛП «Львівлісозахист» необхідно проводити подальший нагляд за шкідниками.

Огляд розповсюдження шкідників та хвороб лісу

Всього на початок 2024 року в насадженнях Закарпатської області по зоні обслуговування ДСЛП «Львівлісозахист», осередки шкідників та хвороб лісу діяли на площі 14190,6 га в т.ч. осередки шкідників лісу на площі 2493,9 га та осередки хвороб – 11696,7 га. На початок 2025 року загальна площа осередків в області становить 13024,2 га, з них осередків шкідників – 1908,0 га та осередків хвороб лісу – 11116,2 га. Протягом 2024 року виникло 7419,4 га осередків шкідників та хвороб лісу, ліквідовано заходами боротьби 8099,1 га. Проведення заходів боротьби потребують насадження на площі 7876,6 га.

Спеціалістами ДСЛП «Львівлісозахист» за 2024 року (по надлісництвах філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» та інших лісокористувачах) були проведені рекогносцирувальні обстеження у Закарпатській області у виявлених осередках на площі 10702,9 га, в тому числі в осередках шкідників на площі 988,2 га, в осередках хвороб на площі 7805,3 га та інших пошкоджень лісу на площі 1909,4 га.

На рис. 3.4 наведена динаміка розвитку осередків шкідників лісу зони обслуговування ДСЛП «Львівлісозахист» починаючи з 2018 року.

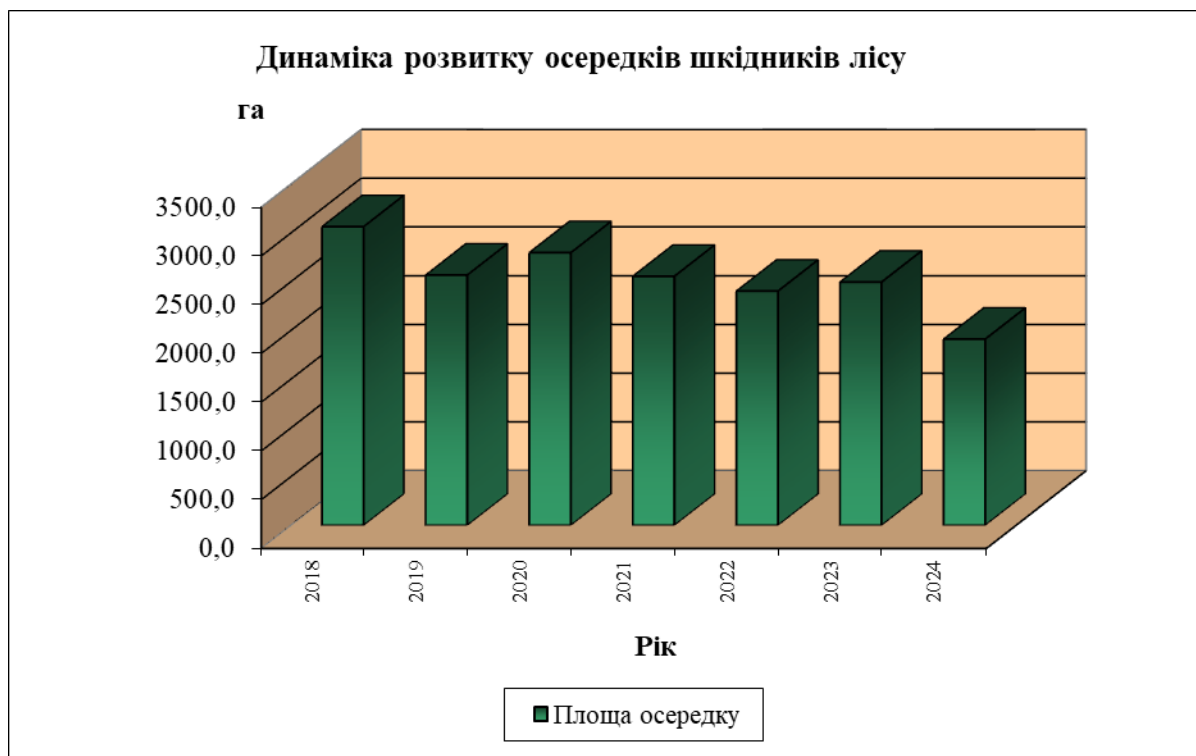

Рис. 3.4. Динаміка розвитку осередків шкідників лісу зони обслуговування ДСЛП «Львівлісозахист».

3.2. Листогризні шкідники

На початок 2024 року за даними санітарних оглядів у Закарпатській області не перебувало на обліку осередків листогризних шкідників.

Осередків непарного шовкопряда в останні роки в насадженнях області не виявлено.

Динаміка розвитку осередків непарного шовкопряда наведена на рис. 3.5.

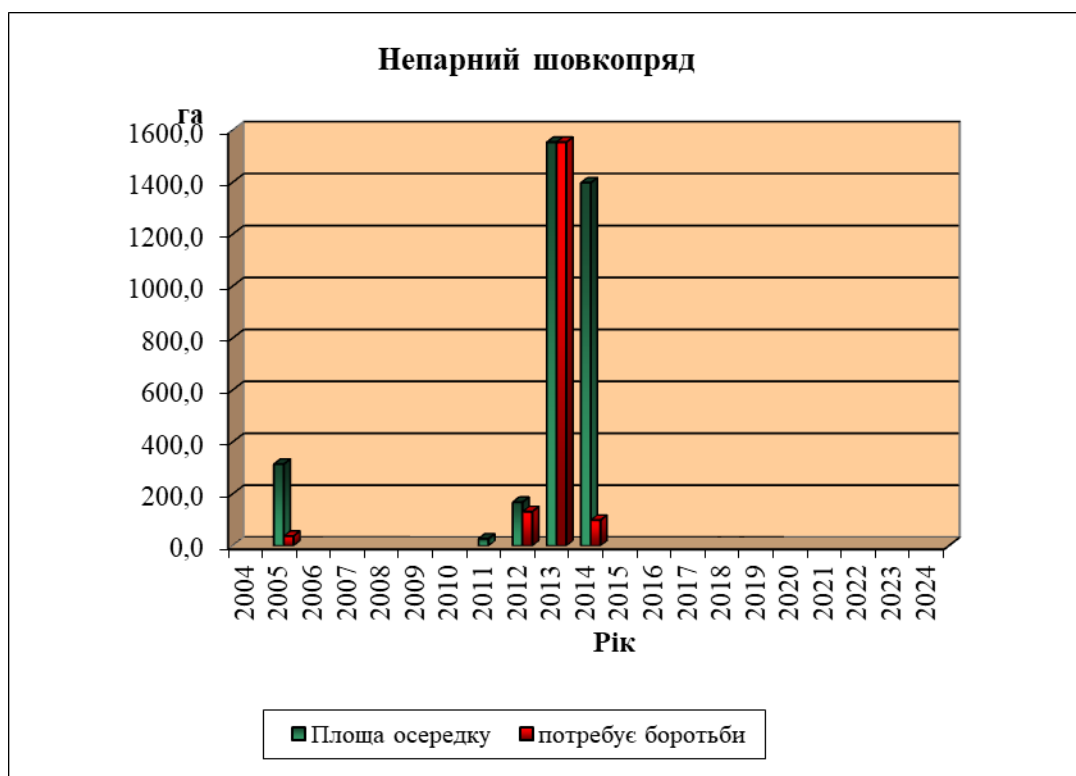

Рис. 3.5. Динаміка розвитку осередків непарного шовкопряда у Закарпатській області.

З метою визначення загрози на 2025 рік фахівцями ДСЛП «Львівлісозахист» було закладено 20 пробних площадок на маршрутних ходах у Берегівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Берегівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») (Додаток 2).

При проведенні детальних обліків на пробних площадках маршрутного ходу у Берегівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» виявлено лялечки п'ядуна обдирало.

Кількість лялечок у Берегівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Берегівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України»), які були виявлені на закладених пробних площадках маршрутного ходу складає 0 - 1 шт/м², що дає загрозу пошкодження листя весною 2025 року від 0% до 33%. Однак загроза дефоліації листя відноситься щодо окремих дерев, тобто пошкодження листя буде мати куртинний характер. Виходячи з вищенаведеного, винищувальні заходи боротьби весною 2025 року в насадженнях не проектується. Статевий індекс по Берегівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Берегівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») для п'ядуна обдирало - співвідношення самки до самця неможливо встановити за відсутністю лялечок самців п'ядуна даного виду.

В результаті лабораторних досліджень лялечок п'ядунів обдирало виявлених на пробних площадках маршрутного ходу при проведенні

стаціонарного нагляду встановлено, що середня вага лялечки самки п'ядуна обдирало становить 0,15 грам.

Динаміка розвитку осередків п'ядунів обдирало та зимового наведена на рис. 3.6.

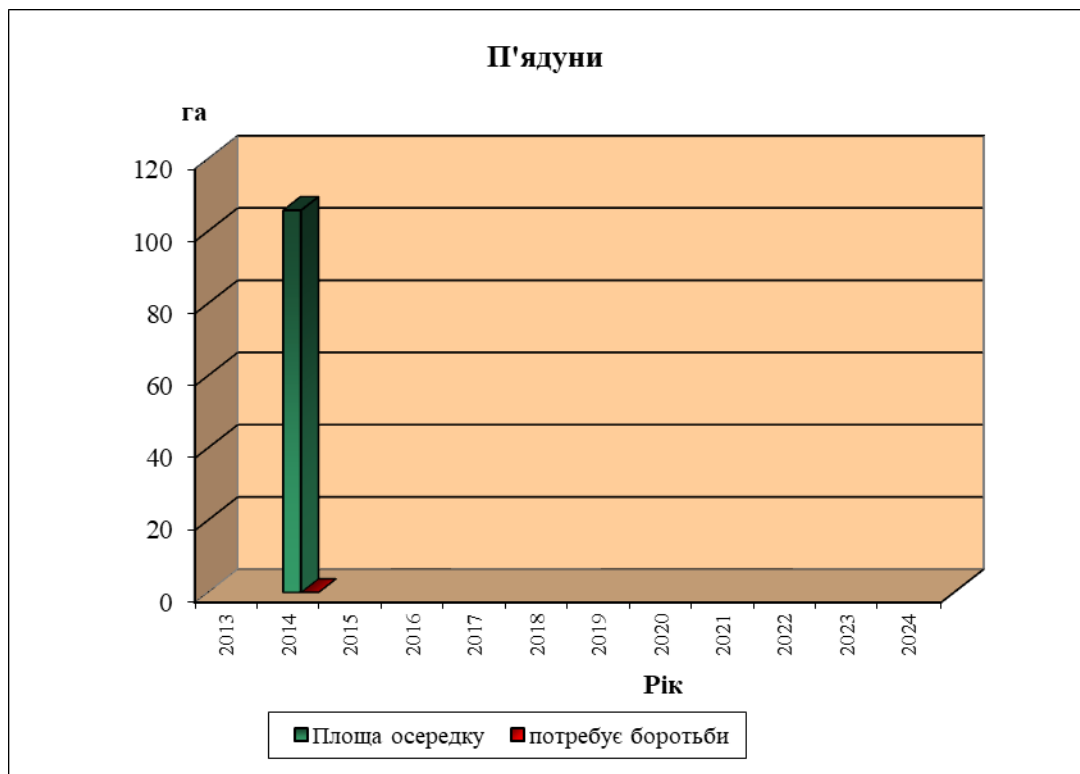

Рис. 3.6. Динаміка розвитку осередків п'ядунів обдирало та зимового у Закарпатській області.

Таким чином, станом на початок 2024 року в листяних насадженнях Закарпатської області діючі осередки листоїдних шкідників відсутні.

Нижче наведені графіки БГТП для основних листоїдних шкідників зони обслуговування ДСЛП «Львівлісозахист» Закарпатської області (рис. 3.7 – 3.10).

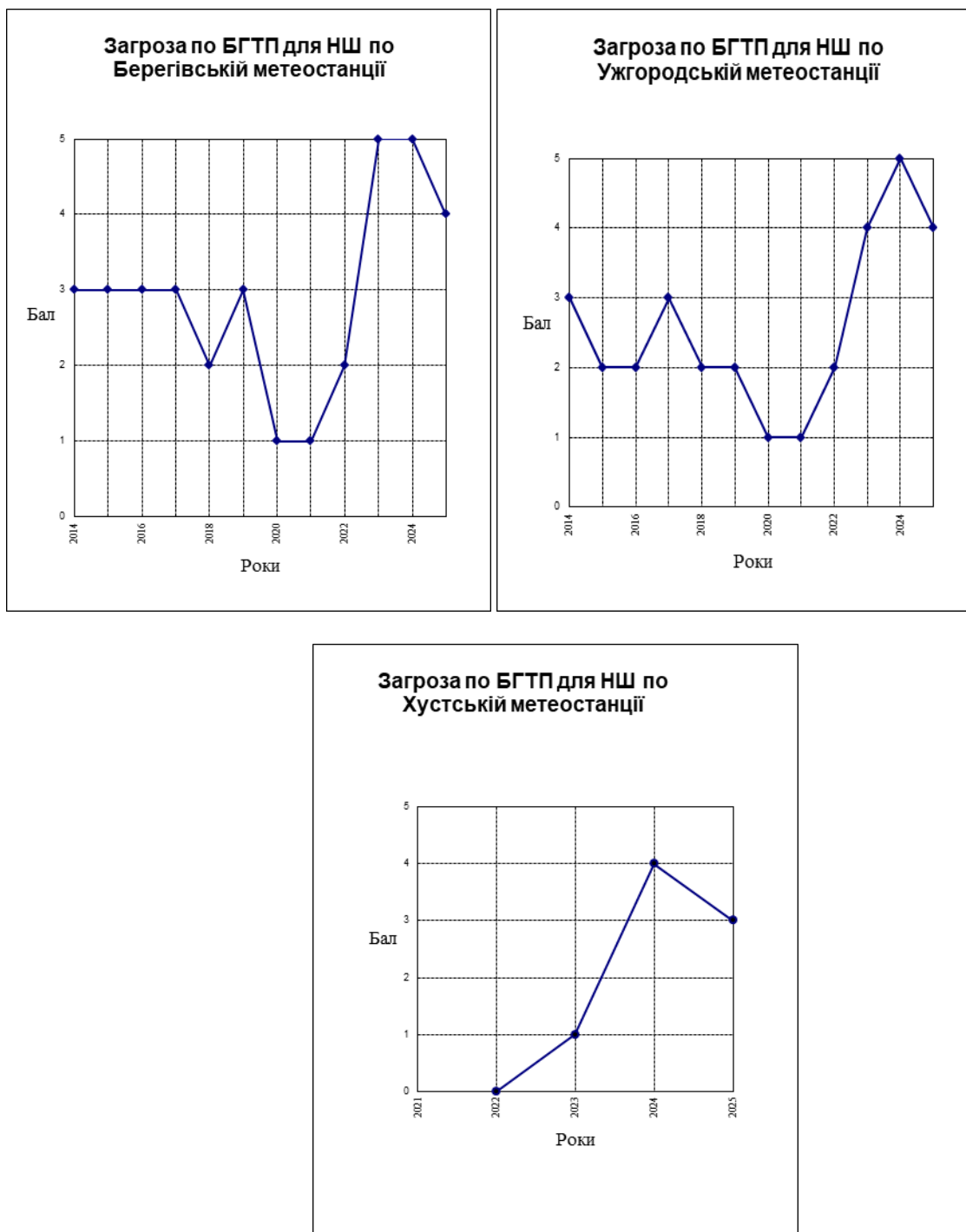

Рис. 3.7. Графіки загрози в балах по БГТП для непарного шовкопряда по Берегівській, Ужгородській та Хустській метеостанціях.

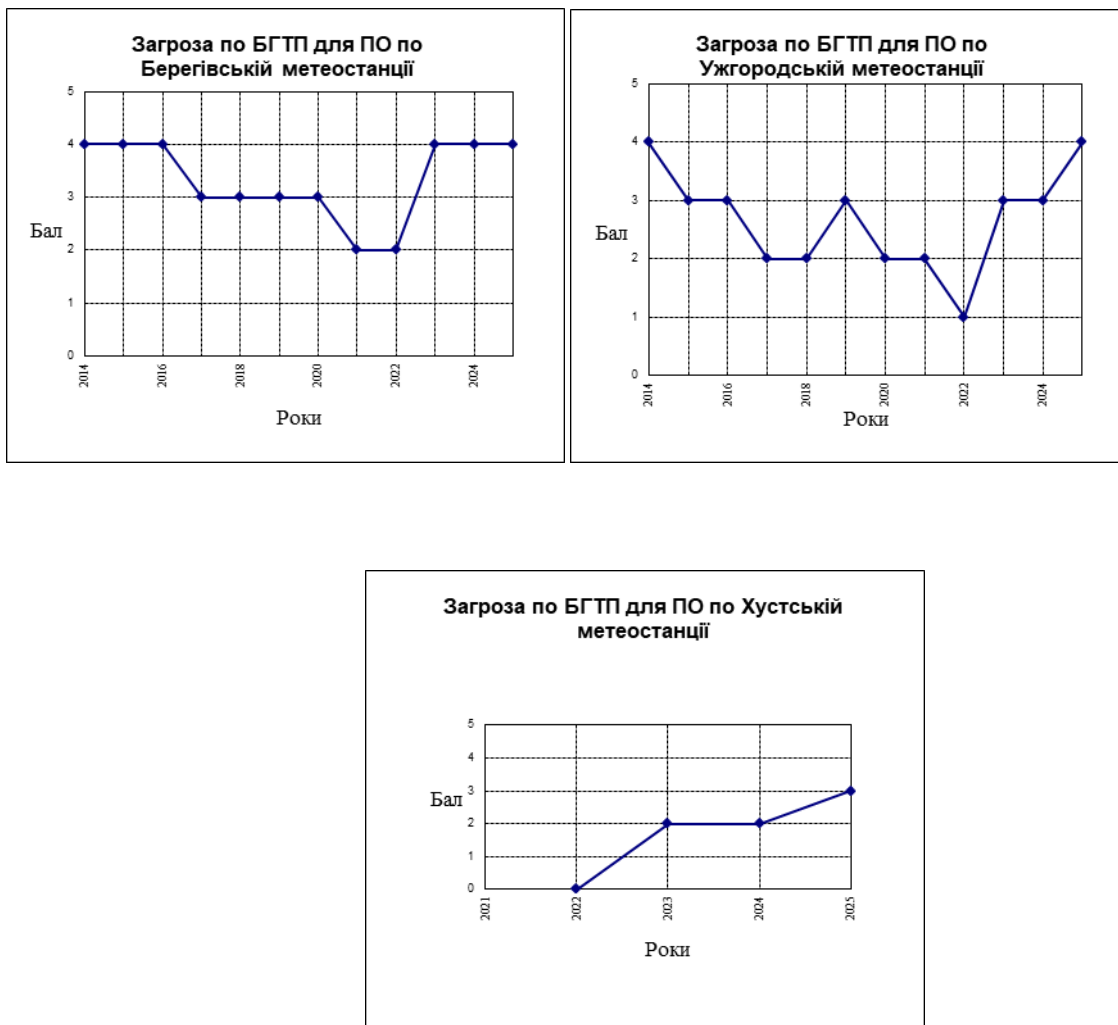

Рис.3.8. Графіки загрози в балах по БГТП для п'ядуна обдирало по Берегівській, Ужгородській та Хустській метеостанціях.

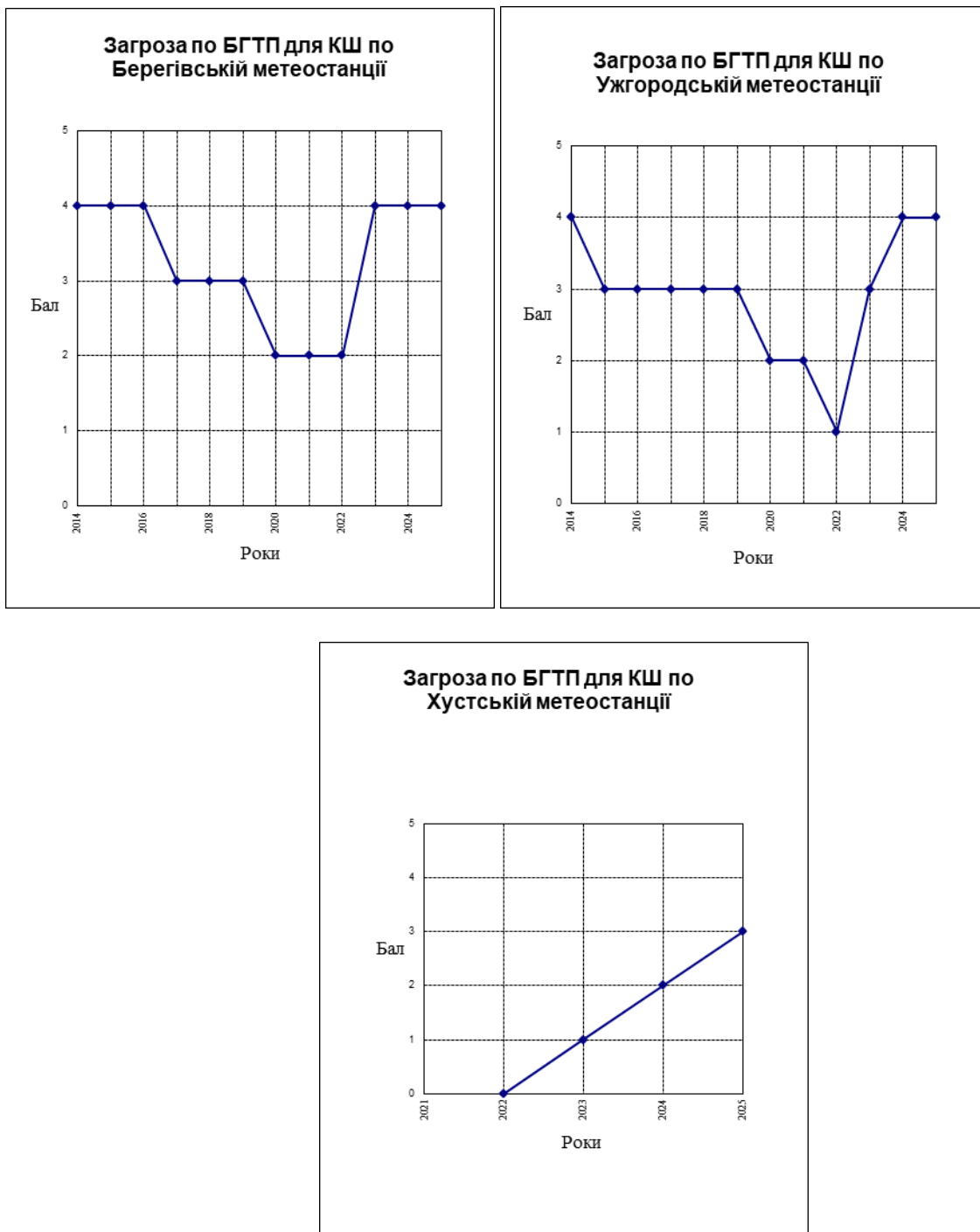

Рис.3.9. Графіки загрози в балах по БГТП для кільчатого шовкопряда по Берегівській, Ужгородській та Хустській метеостанціях.

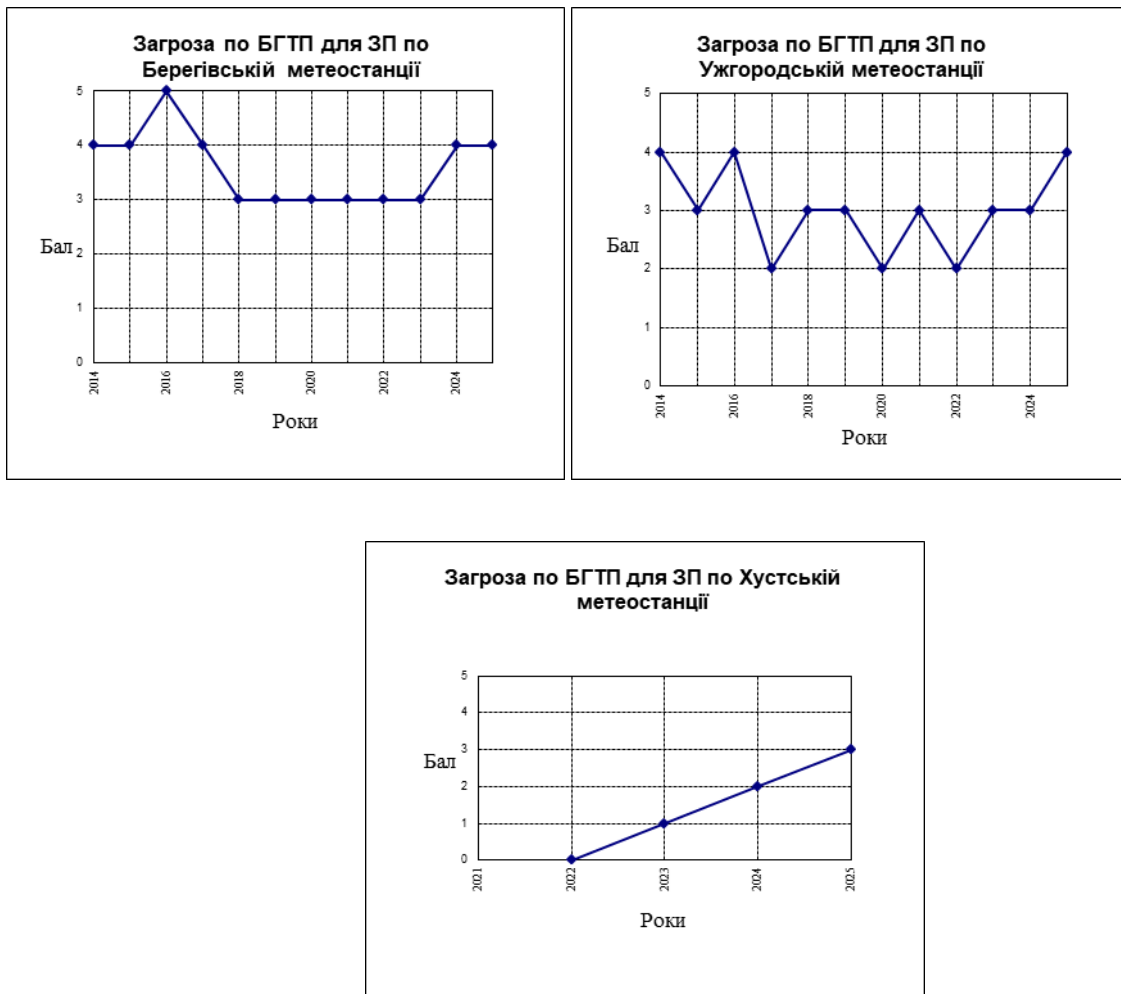

Рис.3.10. Графіки загрози в балах по БГТП для зимового п'ядуна по Берегівській, Ужгородській та Хустській метеостанціях.

В цілому, аналіз кліматичних умов вказує на доволі сприятливу ситуацію в районі Берегівської, Ужгородської та Хустської метеостанціях (бал загрози 3 - 4) для розвитку осередків листогризних шкідників, що вказує на необхідність проведення подальшого нагляду за цими шкідниками в насадженнях Закарпатської області.

Гідротермічний коефіцієнт Г.Т.Селянінова (рис. 3.11), за травень -липень по метеостанціях Закарпатської області складає 0,7 – 2,3, що в цілому характеризує погодні умови 2024 року, як несприятливі для розвитку листогризних шкідників. Необхідно зазначити, що значення ГТК для Берегівської метеостанції становив 0,7. Це говорить про те, що кліматичні умови в цілому були сприятливі для осередків в районі Берегівської метеостанції.

При сприятливих погодних умовах квітня – травня 2025 року в листяних насадженнях Закарпатської області можливе виникнення нових осередків листогризних шкідників. Лісовій охороні та спеціалістами ДСЛП «Львівлісозахист» необхідно проводити подальший нагляд за шкідниками.

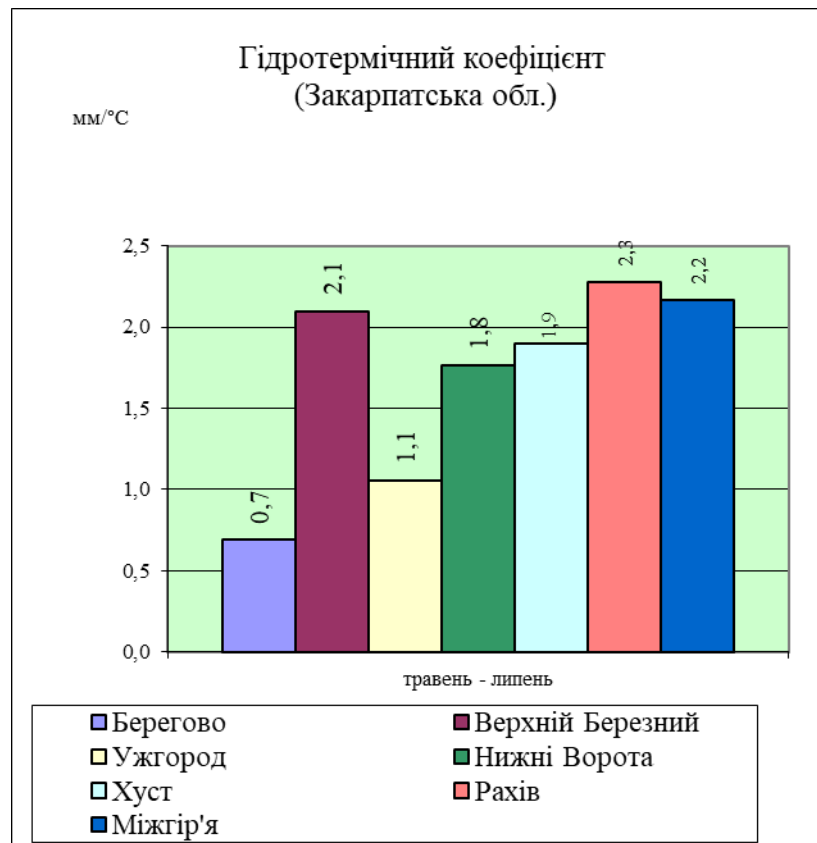

Рис. 3.11. Гідротермічний коефіцієнт по метеостанціях Закарпатської області.

3.3. Стовбурові шкідники

На початок 2024 року в ялинових насадженнях зони обслуговування ДСЛП «Львівлісозахист» знаходились на обліку 2493,9 га осередків стовбурових шкідників. За звітний період було виявлено 694,5 га нових осередків стовбурових шкідників, ліквідовано заходами боротьби (СОЗ) – 841,9 га. Отже, площа осередків за даний період зменшилася на 585,9 га і становить 1908,0 га. Основні осередки зосереджені у Міжгірському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Міжгірське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 913,3 га, у Хустському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Довжанське лісомисливське господарство» ДСГП «Ліси України») - 321,8 га, у Свалявському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія "Свалявське лісове господарство" ДСГП "Ліси України") - 192,7 га, в Ужгородському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Ужгородське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 139,3 га.

Необхідно врахувати, що практично всі осередки кореневих гнилей в хвойних насадження гірської частини в тій чи іншій мірі пошкоджені короїдом – друкарем (типографом).

Нижче наводимо динаміку площ зайнятих осередками стовбурових шкідників в насадженнях Закарпатської області.

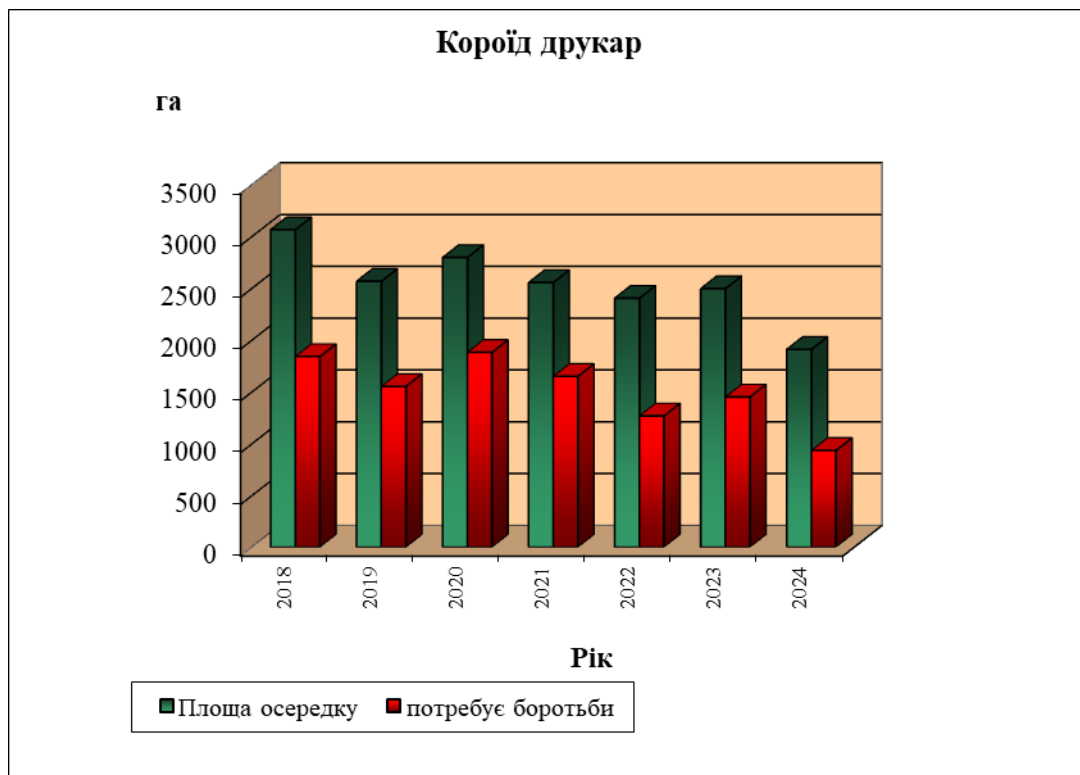

Рис. 3.12. Динаміка площ зайнятих осередками короїда – друкаря в період з 2018 по 2024 роки.

3.4. Хвороби лісу

Станом на 01.01.2024 року в насадженнях зони обслуговування ДСЛП «Львівлісозахист» знаходилося на обліку 11696,7 га осередків хвороб лісу. В 2024 році було виявлено та поставлено на облік 6724,9 га нових осередків хвороб лісу, ліквідовано заходами боротьби 7257,2 га. Таким чином за минулий рік загальна площа осередків хвороб лісу зменшилася на 580,5 га і становить 11116,2 га, в тому числі потребує заходів боротьби 6944,7 га.

Динаміка розвитку осередків за останні 17 років наведена на рис. 3.13. – 3.15.

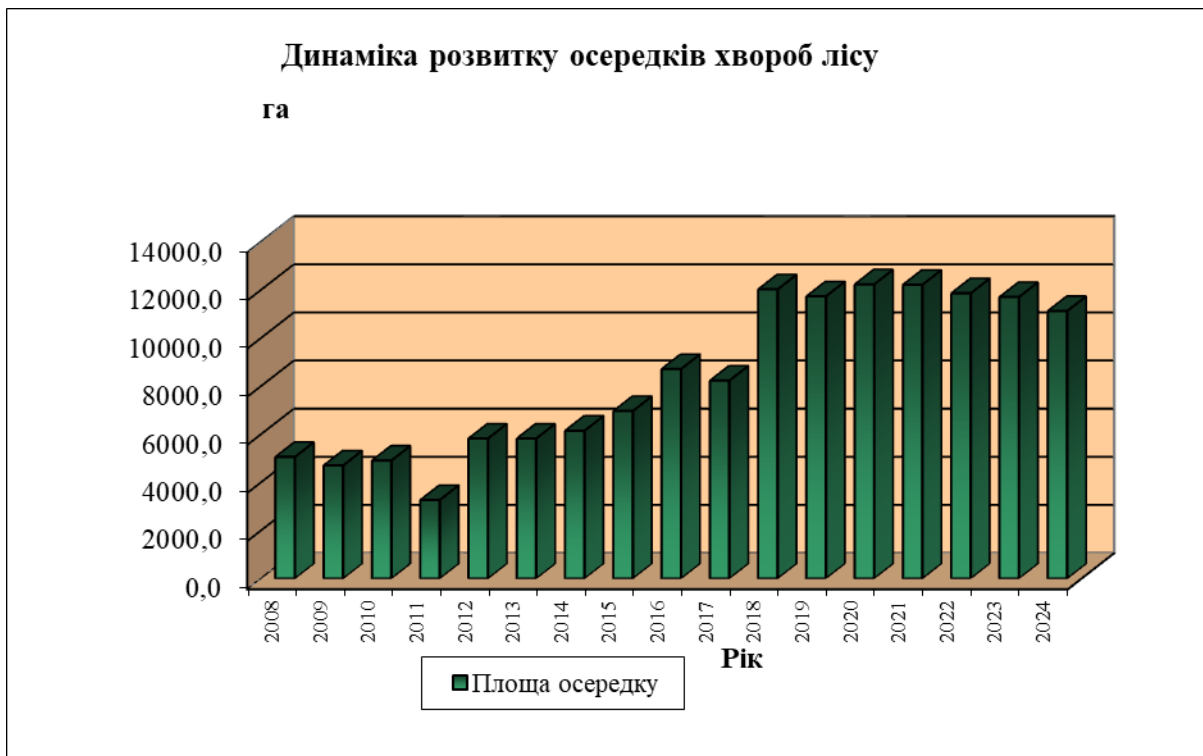

Рис. 3.13. Динаміка загальної площі осередків хвороб лісу в зоні обслуговування ДСЛП «Львівлісозахист» Закарпатської області.

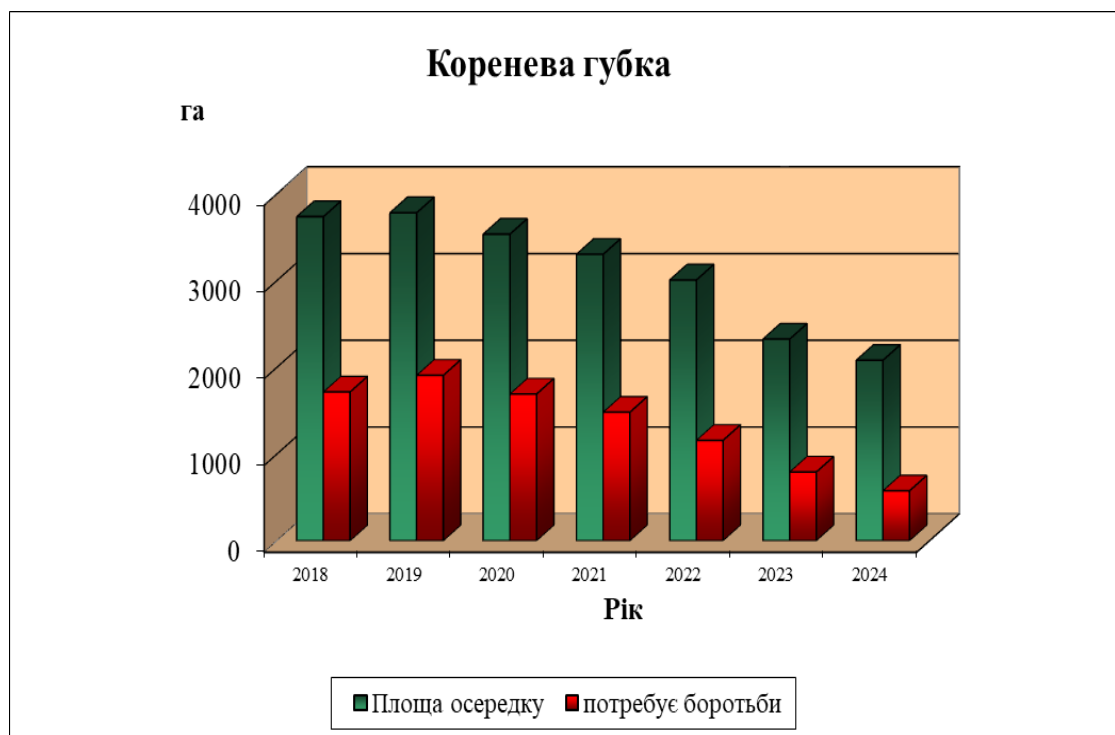

Рис. 3.14. Динаміка розвитку осередків кореневої губки в Закарпатській області в період з 2018 по 2024 роки.

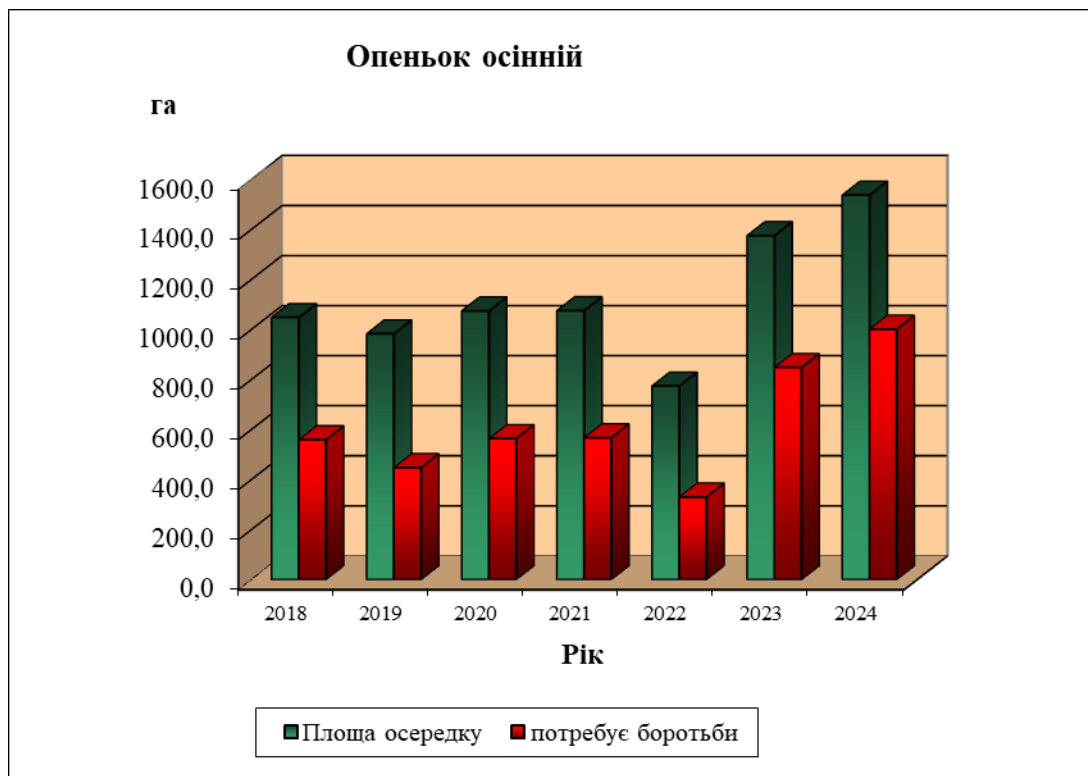

Рис. 3.15. Динаміка розвитку осередків опенька осіннього в Закарпатській області в період з 2018 по 2024 роки.

Найбільш поширеними хворобами в насадженнях області є: коренева губка – 2079,8 га, опеньок осінній – 1537,1 га, трутовики – 3619,7 га, стовбурові гнилі – 2152,4 га, судинний мікоз дуба – 403,4 га, поперечний рак дуба – 536,3 га, рак ялиці – 151,9 га.

Найбільші площі осередків хвороб зафіксовані в насадженнях Ужгородського надлісництва філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Ужгородське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 3921,7 га, Берегівського надлісництва філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Берегівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 1407,7 га, Брустурянського надлісництва філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Мокрянське лісомисливське господарство» ДСГП «Ліси України») - 1345,2 га та Свалявського надлісництва філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Свалявське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 1378,2 га.

Загальний стан хвойних та листяних насаджень Закарпатської області характеризують постійні моніторингові пробні площі. На початок 01.01.2024 року на обліку перебувало 3 моніторингових пробних площ. Спостереження проводилися по основних лісоутворюючих породах (дуб, бук, ялина). Загалом

санітарний стан насаджень, за винятком ялинових, задовільний. Відпад (дерева 5-6 категорії стану) на пробних площах з переважанням дуба звичайного, бука звичайного становить менше 5%. Відпад (дерева 5-6 категорії стану) на пробній площі з переважанням ялини європейської становить 30%. Основними видами пошкоджень є комплексний осередок стовбурових шкідників та кореневих гнилей (опеньок осінній, коренева губка), вітровал-бурелом. Спостереження за закладеними пробними площами будуть продовжуватись.

За представленим нижче статистичним методом прогнозування, в наступному році площа осередків хвороб лісу може скласти: за степеневою функцією – 10615,9 га, за лінійною тенденцією – 11386,9 га. Прогнозована площа осередків хвороб лісу на 2024 рік складала за степеневою тенденцією 11177,6 (з похибкою 0,6%) за лінійною тенденцією 11498,5 га (з похибкою - 3,4%) при фактичній площі осередків хвороб лісу 11116,2 га.

Рис 3.16. Графік динаміки загальної площі осередків хвороб лісу у Закарпатській області та лінії тенденції.

Таблиця 3.1

Прогнозування площі наявності осередків хвороб лісу за допомогою функцій тренду

Рік	Площа осередків хвороб лісу	Прогнозована площа з використанням функції степеневого тренду 2 ступеня		Прогнозована площа з використанням функції лінійного тренду	
		га	%	га	%
2018	12014,8	11847,5	-1,4%	12168,4	1,3%
2019	11726,2	12057,3	2,8%	12056,7	2,8%
2020	12223,4	12138,6	-0,7%	11945,1	-2,3%
2021	12207,3	12091,3	-1,0%	11833,4	-3,1%
2022	11852,3	11915,3	0,5%	11721,8	-1,1%
2023	11696,7	11610,8	-0,7%	11610,2	-0,7%
2024	11116,2	11177,6	0,6%	11498,5	3,4%
2025		10615,9		11386,9	

Відмінності між фактичними даними склали від кількох відсотків до декількох десятків відсотків, залежно від року оцінки і прийнятої функції (рис.3.16).

3.5. Хвороби лісових культур та розсадників

Обстеження в розсадниках та лісових культурах у Закарпатській області в 2024 році не проводились. Винищувальні заходи боротьби з шкідниками та хворобами не призначались, оскільки звернення про пошкодження та ураження рослин відсутні.

Лісовій охороні потрібно вести постійний нагляд, оскільки при сприятливих умовах можна очікувати появи нових осередків шкідників та хвороб в розсадниках та культурах.

РОЗДІЛ 4. Івано-Франківська область

4.1. Аналіз метеоданих

Метеорологічні умови по Івано-Франківській області у вегетаційний період 2024 року виявилися кращими в порівнянні з минулим роком для розвитку шкідників лісу. Середня величина суми опадів за вегетаційний період в області склала 446,9 мм і була вищою від середньої, що складає 411,1 мм на 35,8 мм. У порівнянні з минулим роком дана величина зменшилася на 90,2 мм. Як видно із рис.4.1 минулий рік характеризується рівнем опадів нижчим за середнє.

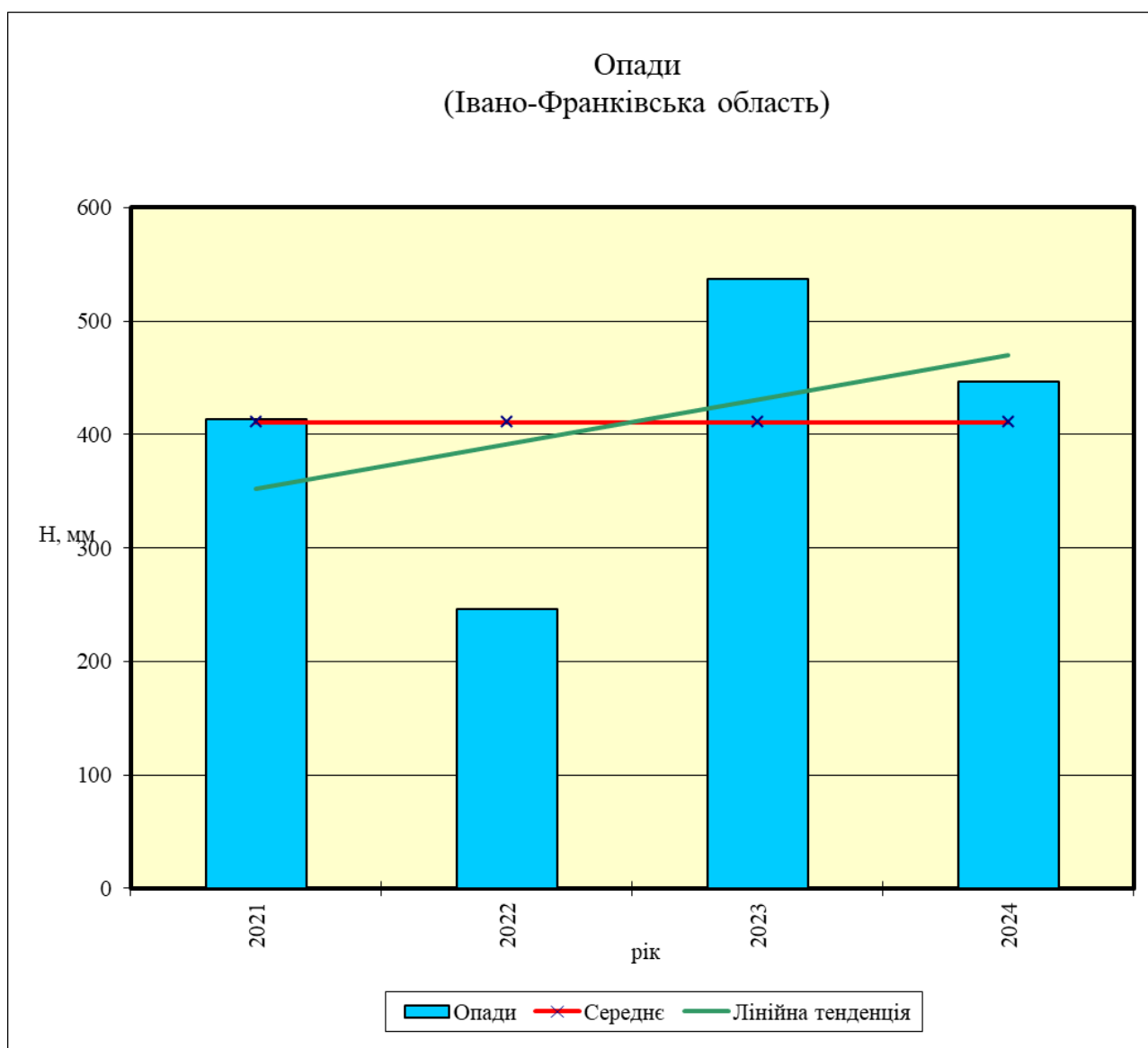

Рис 4.1. Динаміка кількості атмосферних опадів за вегетаційний період на протязі 2021 – 2024 років та лінійна тенденція.

У 2024 р. середня температура вегетаційного періоду склала 21,7°C (рис.4.2). Це значення на 2,9°C більше середнього значення і на 4,3°C збільшилося в порівнянні з минулим роком.

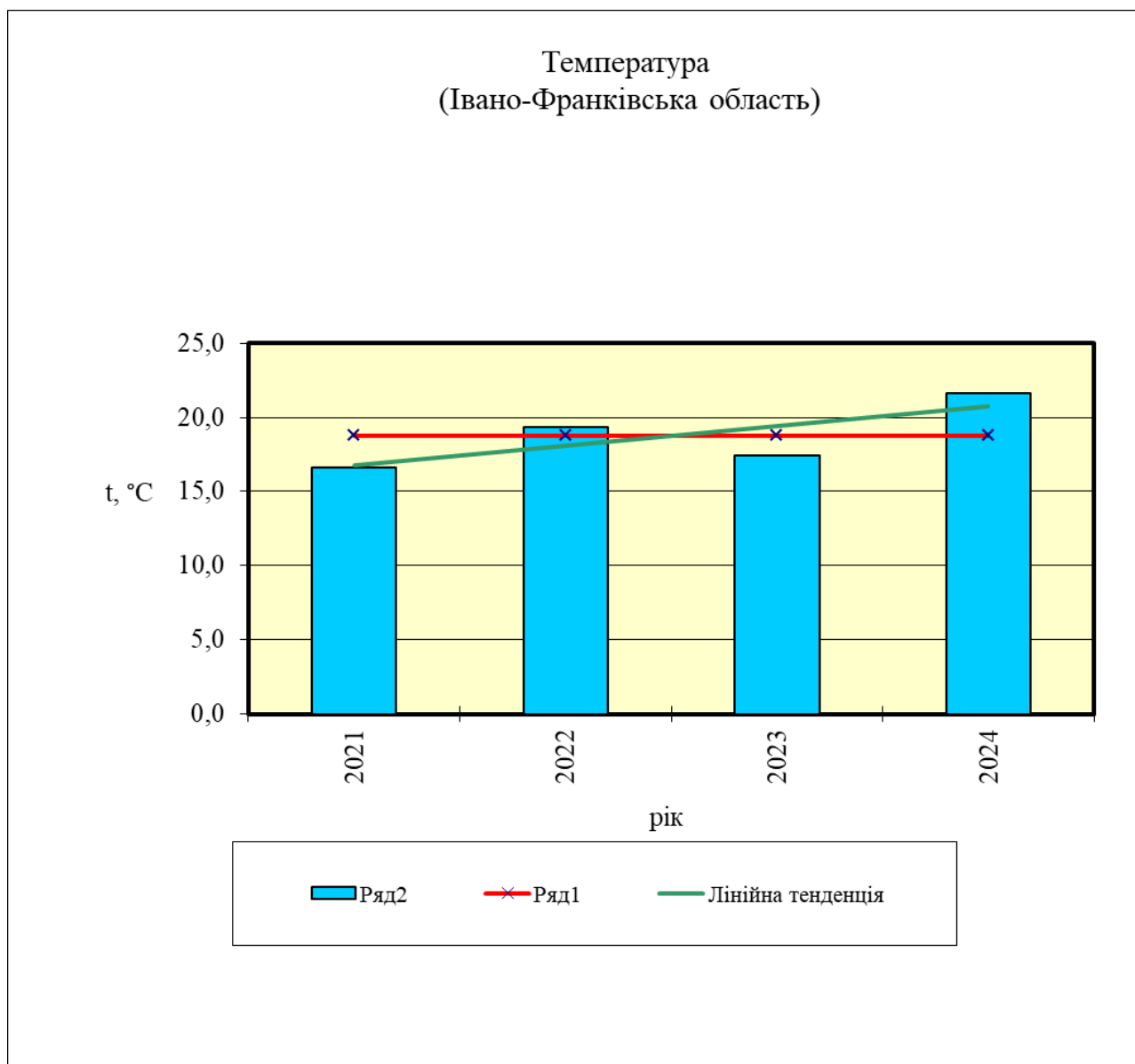

Рис 4.2. Динаміка середньої температури за вегетаційний період на протязі 2021 – 2024 років та лінійна тенденція.

Перебіг середніх місячних значень ГТК для області у період квітень - серпень вказує на неоднорідність показника у весняний та літній періоди по різних метеостанціях. Як бачимо з рис. 4.3 несприятливі умови для розвитку групи листогризних шкідників спостерігалися в районі Долинської та Івано-Франківської метеостанцій, де у травні ГТК складали 2,1, це говорить про те, що на початку харчування гусениць та погодні умови були несприятливі для розвитку осередків листогризних шкідників. Про те, в липні - серпні місяці показники ГТК становили 0,5-1,3. Це говорить про те, що погодні умови для заляльковування популяції були сприятливі для розвитку осередків.

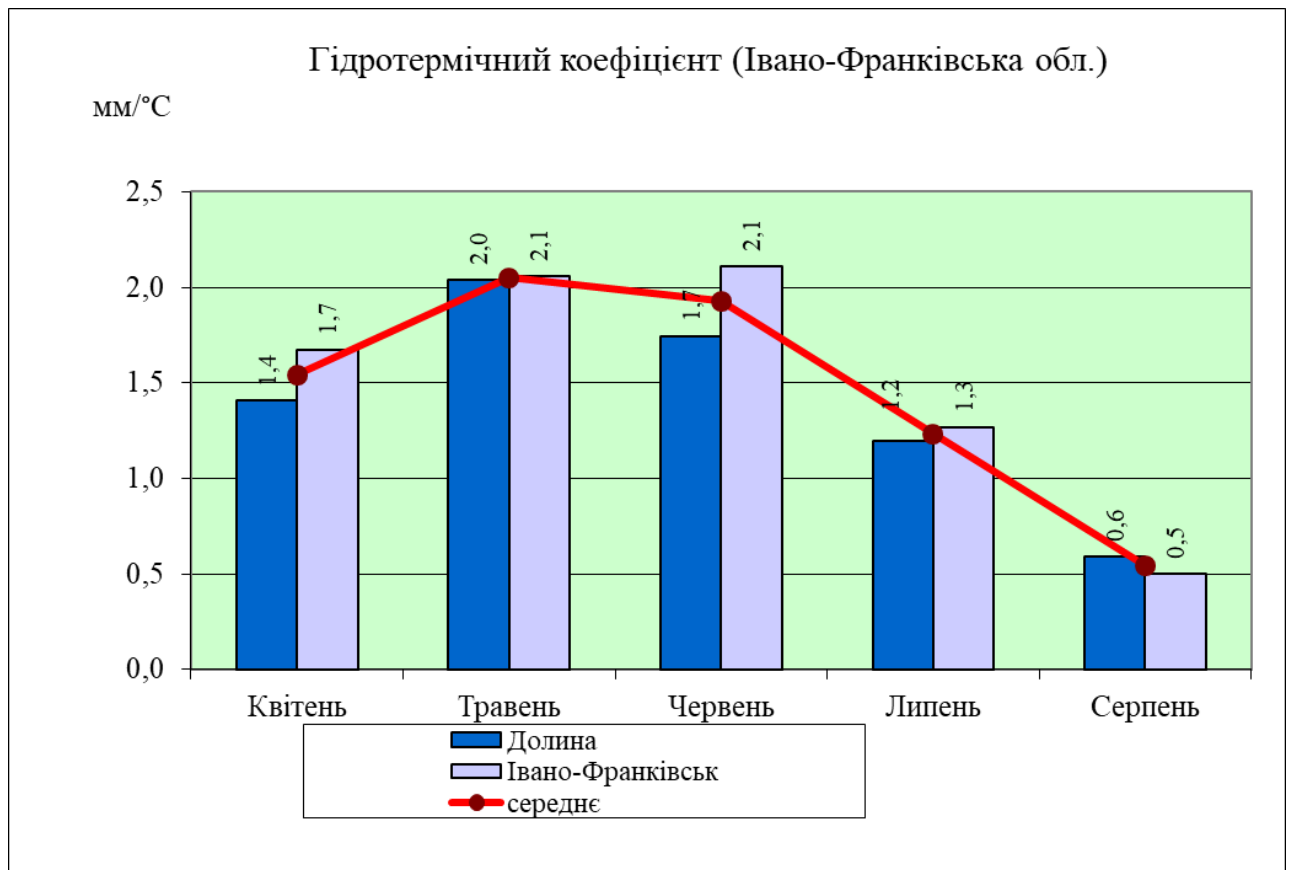

Рис. 4.3. Динаміка гідротермічного коефіцієнта на протязі вегетаційного періоду 2024 року за даними метеорологічних станцій Івано-Франківської області.

При наявності сприятливих кліматичних умов у квітні – травні 2025 року в листяних насадження Івано-Франківської області можливе виникнення нових осередків листогризних шкідників. Лісовій охороні та спеціалістами Івано-Франківської філії ДСЛП «Львівлісозахист» необхідно проводити подальший нагляд за шкідниками.

Огляд розповсюдження шкідників та хвороб лісу

Всього на початок 2024 року в насадженнях Івано-Франківської області, осередки шкідників та хвороб лісу діяли на площі 45814,2 га в т.ч. осередки шкідників лісу на площі 8630,5 га та осередки хвороб – 37183,7 га. На початок 2025 року загальна площа осередків в області становить 45284,5 га, з них осередків шкідників – 8349,8 га та осередків хвороб лісу – 36934,7 га. Протягом 2024 року виникло 6552,6 га осередків шкідників та хвороб лісу, ліквідовано заходами боротьби 6954,3 га. Проведення заходів боротьби потребують насадження на площі 18522,2 га.

Спеціалістами Івано-Франківської філії ДСЛП «Львівлісозахист» за 2024 рік (по надлісництвах філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» та інших лісокористувачах) були проведені рекогносцирувальні обстеження у Івано-Франківській області у виявлених осередках на площі 9319,0 га.

На рис. 4.4 наведена динаміка розвитку осередків шкідників лісу по Івано-Франківській області починаючи з 2018 року.

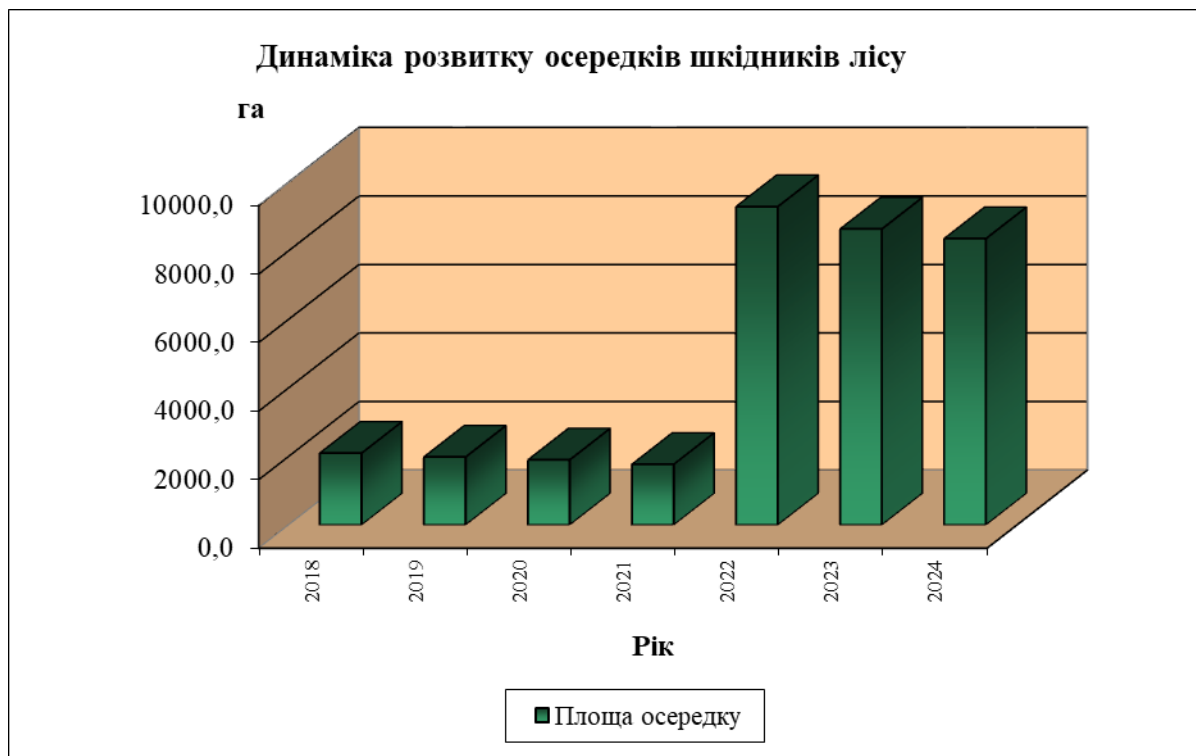

Рис. 4.4. Динаміка розвитку осередків шкідників лісу по Івано-Франківській області.

4.2. Листогризні шкідники

На початок 2024 року за даними санітарних оглядів у Івано-Франківській області на обліку перебувало 1066,3 га осередків листогризних шкідників.

Динаміка розвитку осередків зеленої дубової листовійки наведена на рис. 4.5.

Рис. 4.5. Динаміка розвитку осередків зеленої дубової листовійки у Івано-Франківській області протягом 2018-2024р.

Динаміка розвитку осередків хрущів наведена на рис. 4.6.

Рис. 4.6. Динаміка розвитку осередків хрущів з 2018 року в Івано-Франківській області.

Таким чином, станом на початок 2025 року в листяних насадженнях Івано-Франківської області на обліку перебувають 889,3 га осередків листогризних шкідників.

Нижче наведені графіки БГТП для основних листогризних шкідників Івано-Франківської області (рис. 4.7 – 4.10).

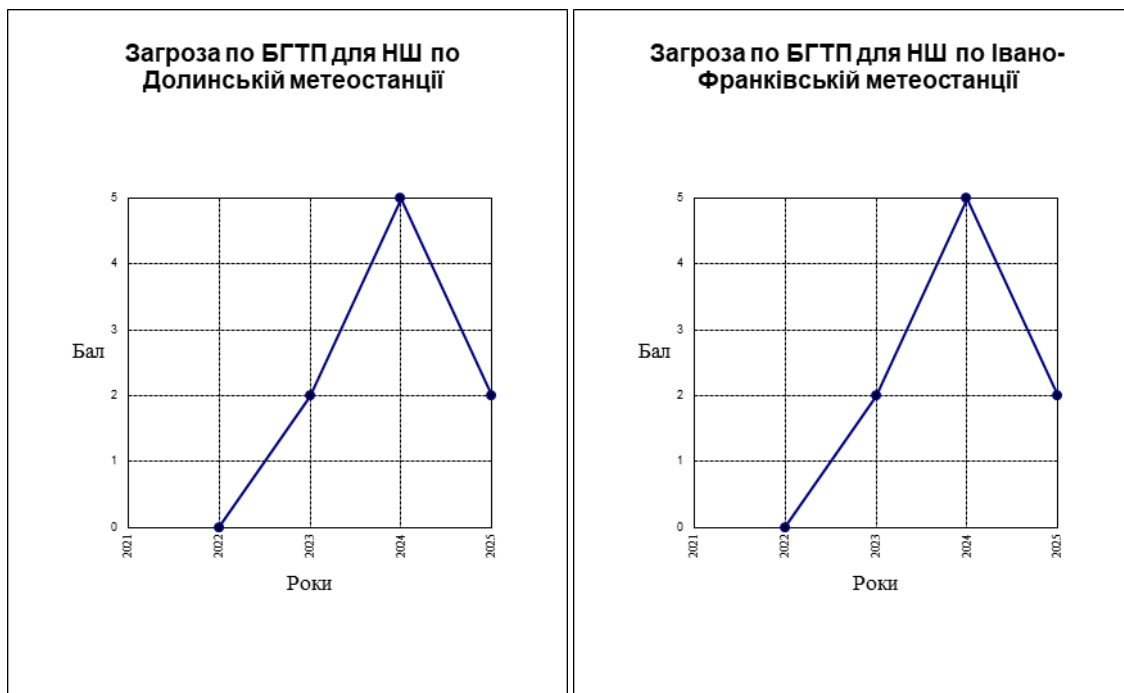

Рис. 4.7. Графіки загрози в балах по БГТП для непарного шовкопряда по Долинській та Івано-Франківській метеостанціях.

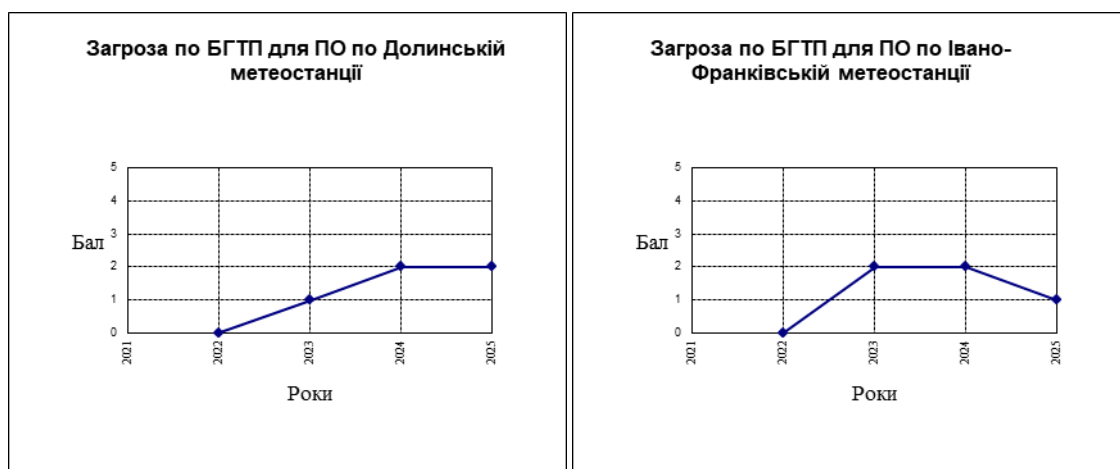

Рис.4.8. Графіки загрози в балах по БГТП для п'ядуна обдирало по Долинській та Івано-Франківській метеостанціях.

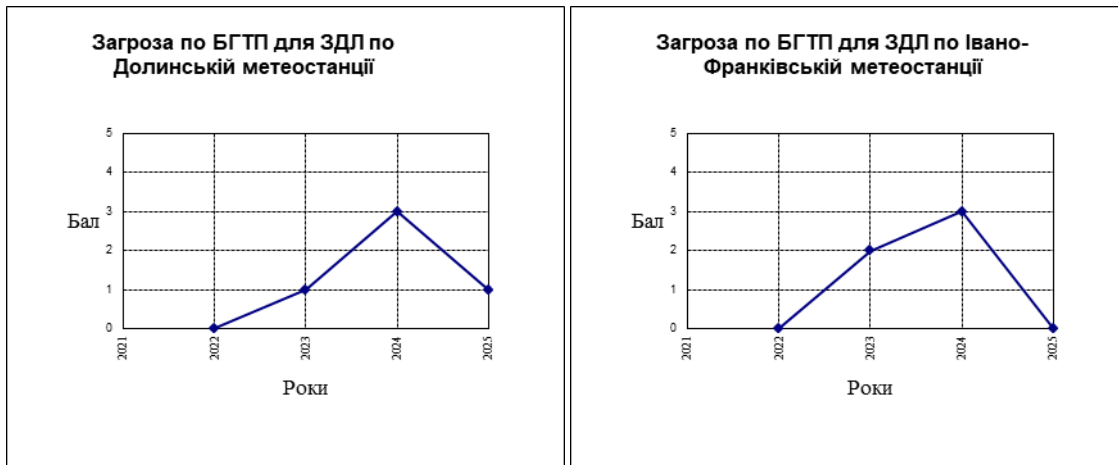

Рис.4.9. Графіки загрози в балах по БГТП для зеленої дубової листовійки по Долинській та Івано-Франківській метеостанціях.

Рис.4.10. Графіки загрози в балах по БГТП для зимового п'ядуна по Долинській та Івано-Франківській метеостанціях.

В цілому, аналіз кліматичних умов вказує на несприятливу ситуацію в районі Долинської та Івано-Франківської метеостанцій (бал загрози 1 - 2) для розвитку осередків листоїзних шкідників. Лісовій охороні та спеціалістами Івано-Франківської філії ДСЛП «Львівлісозахист» необхідно проводити подальший нагляд за шкідниками.

Гідротермічний коефіцієнт Г.Т.Селянінова (рис. 4.11) за травень – липень по метеостанціях Івано-Франківської області складає 1,7 - 1,8, що в цілому характеризує погодні умови 2024 року, як несприятливі для розвитку листоїзних шкідників. Необхідно зазначити, що значення ГТК для

Долинської метеостанції становить 1,7, для Івано-Франківської метеостанції становить 1,8 на відміну від попереднього року коли він становив відповідно 1,9 та 2,0. При сприятливих погодних умовах квітня – травня 2025 року можливе виникнення нових осередків шкідників. Лісовій охороні та спеціалістами Івано-Франківської філії ДСЛП «Львівлісозахист» необхідно проводити подальший нагляд за шкідниками.

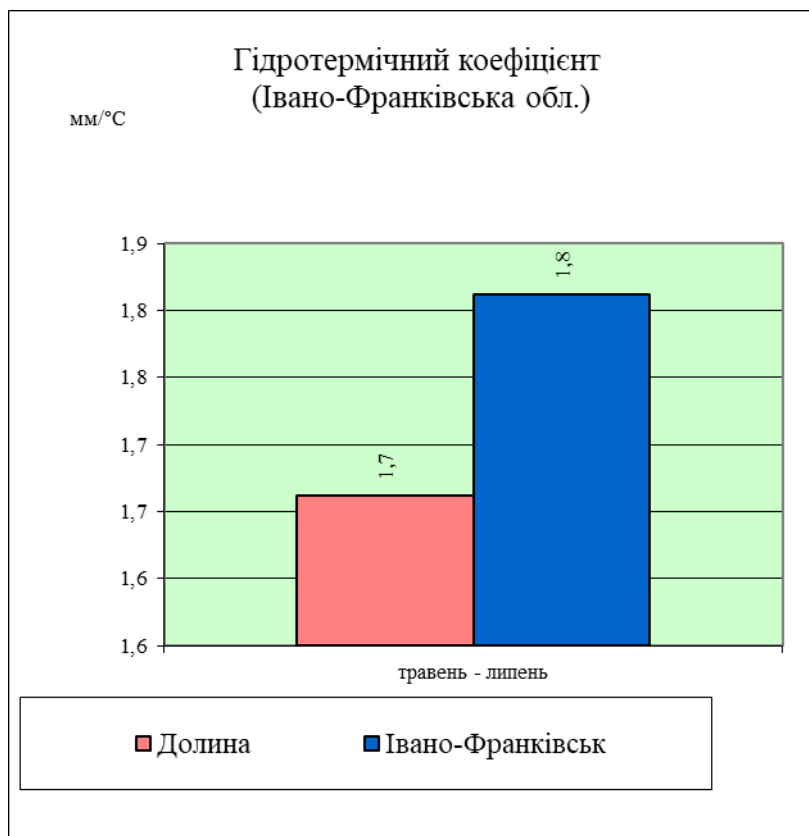

Рис. 4.11. Гідротермічний коефіцієнт по метеостанціях Івано-Франківській області.

4.3. Стовбурові шкідники

На початок 2024 року в ялинових насадженнях Івано-Франківської області знаходились на обліку 7564,2 га осередків стовбурових шкідників. За звітний період було виявлено 1713,5 га нових осередків стовбурових шкідників, ліквідовано заходами боротьби – 1817,2 га. Отже, площа осередків протягом року зменшилася на 103,7 га і становить 7460,5 га. Основні осередки зосереджені в Осмолодському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Осмолоське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 2317,6 га, у Вигодському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Вигодське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 1502,1 га, у Надвірнянському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Надвірнянське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 745,0 га, у Болехівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП

«Ліси України» (колишня філія «Брошнівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 639,0 га, у Коломийському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Делятинське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 575,4 га.

Необхідно врахувати, що практично всі осередки корневих гнилей в хвойних насадження гірської частини тим чи іншим чином пошкоджені короїдом – друкарем (типографом).

Нижче наводимо динаміку площ зайнятих осередками стовбурових шкідників в насадженнях Івано-Франківської області.

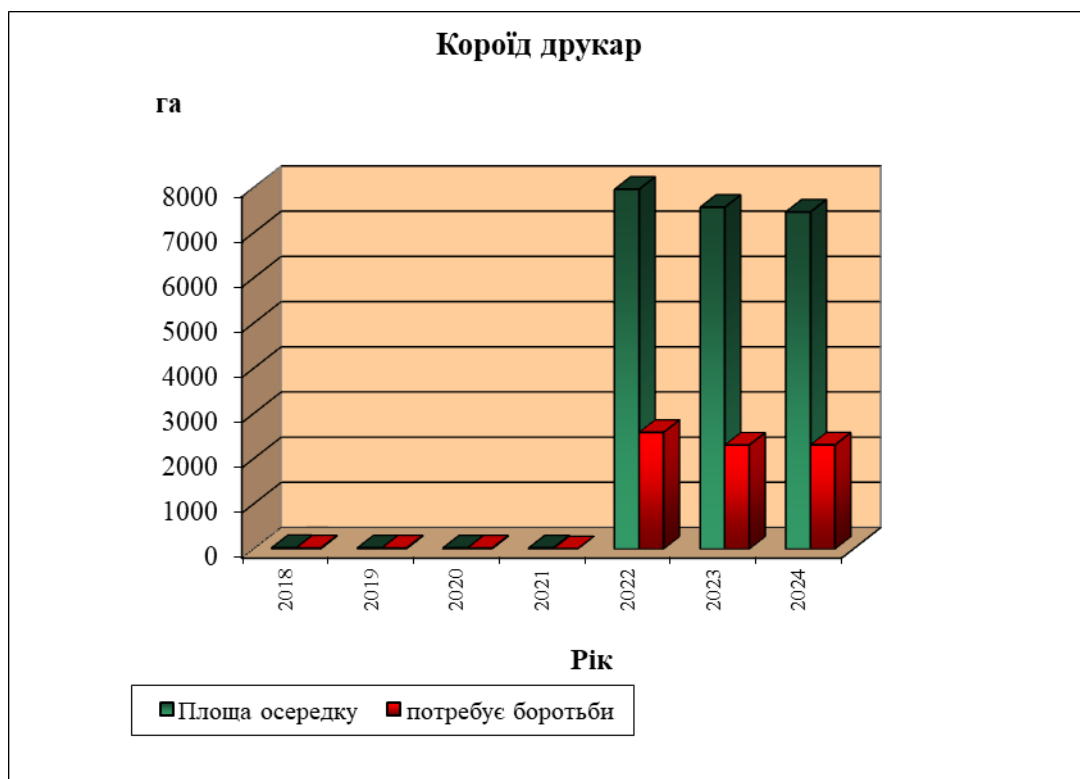

Рис. 4.12. Динаміка площ зайнятих осередками короїда – друкаря в період з 2018 по 2024 роки.

4.4. Хвороби лісу

Станом на 01.01.2024 року в насадженнях Івано-Франківської області знаходилося на обліку 37183,7 га осередків хвороб лісу. В 2024 році було виявлено та поставлено на облік 4839,1 га нових осередків хвороб лісу, ліквідовано заходами боротьби 5088,1 га. Таким чином за минулий рік загальна площа осередків хвороб лісу зменшилася на 249,0 га і на 01.01.2025 року становить 36934,7 га, в тому числі потребує заходів боротьби 16150,4 га.

Динаміка розвитку осередків на протязі останніх 7 років наведена на рис. 4.13. – 4.15.

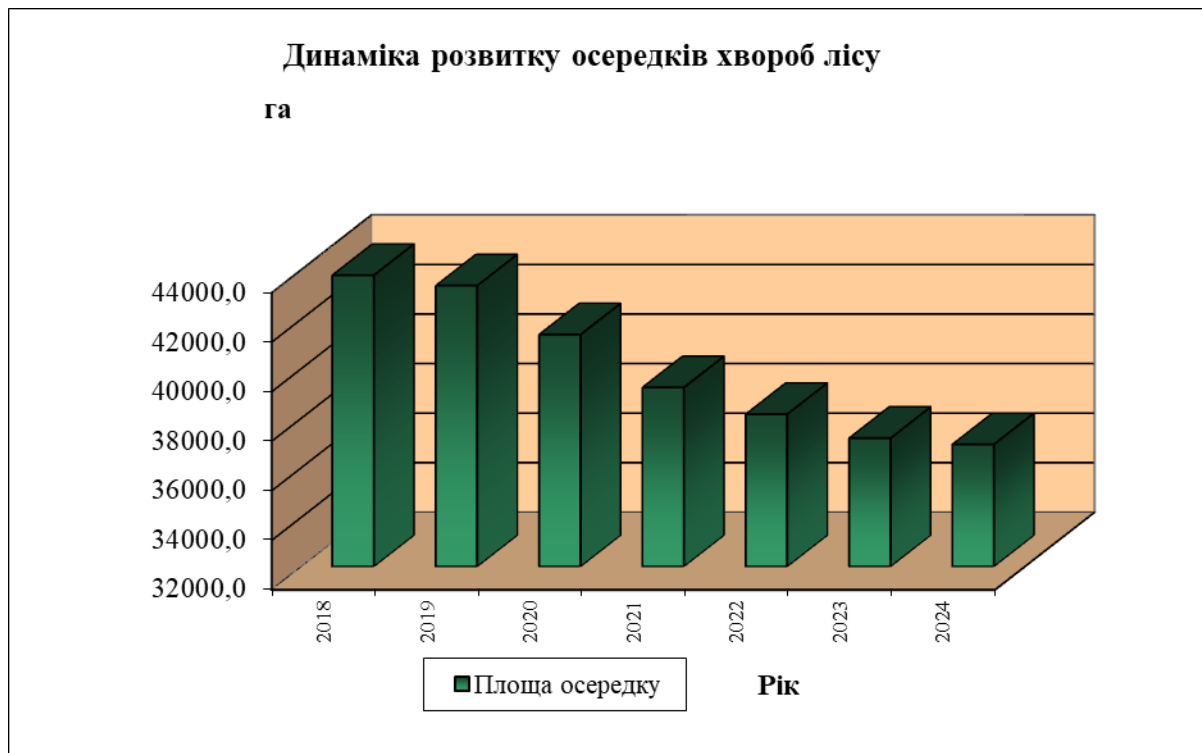

Рис. 4.13. Динаміка загальної площі осередків хвороб лісу в Івано-Франківській області.

Найбільш поширеними хворобами в насадженнях області є: коренева губка – 21715,6 га, опеньок осінній – 9138,0 га, рак ялиці – 1743,1 га, некроз бука – 2694,6 га, поперечний рак дуба – 754,2 га, стовбурова гниль – 486,6 га.

Найбільші площі осередків хвороб зафіксовані в насадженнях у Верховинському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Верховинське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 4951,0 га, у Вигодському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Вигодське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 4753,6 га, у Болехівському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Болехівське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 4649,2 га, у Коломийському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Делятинське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 4587,0 га, в Осмолодському надлісництві філії «Карпатський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Осмолодське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») " - 4584,2 га.

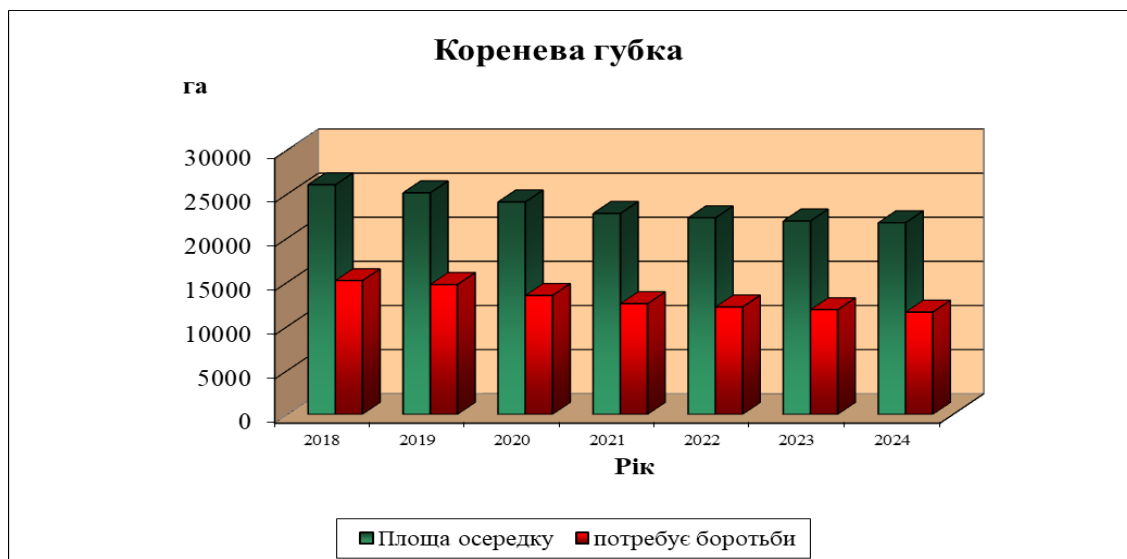

Рис. 4.14. Динаміка розвитку осередків кореневої губки в Івано-Франківській області в період з 2018 по 2024 роки.

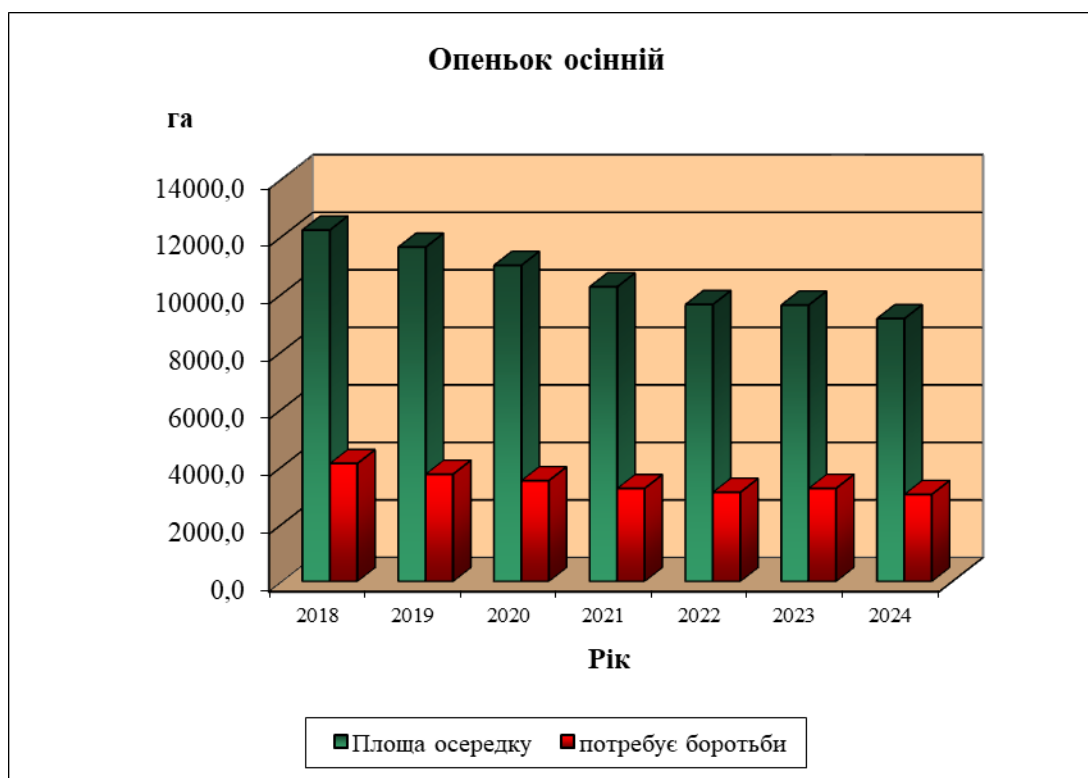

Рис. 4.15. Динаміка розвитку осередків опенька осіннього в Івано-Франківській області в період з 2018 по 2024 роки.

За представленим нижче статистичним методом прогнозування, в наступному році площа осередків хвороб лісу може скласти: за степенною функцією – 35994,7 га, за лінійною тенденцією – 34850,8 га. Прогнозована площа осередків хвороб лісу на 2024 рік складала за степенною тенденцією 36613,3 (з похибкою -0,9%) за лінійною тенденцією 36137,2 га (з похибкою – -2,2%) при фактичній площі осередків хвороб лісу 36934,7 га.

Рис 4.16. Графік динаміки загальної площі осередків хвороб лісу у Івано-Франківській області та лінії тенденції.

Таблиця 4.1

Прогнозування площі наявності осередків хвороб лісу за допомогою функцій тренду

Рік	Площа осередків хвороб лісу	Прогнозована площа з використанням функції степеневого тренду 2 ступеня		Прогнозована площа з використанням функції лінійного тренду	
	га	га	%	га	%
2018	43763,5	44331,8	1,3%	43855,6	0,2%
2019	43341,7	42568,4	-1,8%	42569,2	-1,8%
2020	41367,2	40995,8	-0,9%	41282,8	-0,2%
2021	39230,6	39614,0	1,0%	39996,4	2,0%
2022	38151,2	38423,0	0,7%	38710,0	1,5%
2023	37183,7	37422,7	0,6%	37423,6	0,6%
2024	36934,7	36613,3	-0,9%	36137,2	-2,2%
2025		35994,7		34850,8	

Відмінності між фактичними даними склали від кількох відсотків до декількох десятків відсотків, залежно від року оцінки і прийнятої функції (рис.4.16).

4.5. Хвороби лісових культур та розсадників

Обстеження в розсадниках та лісових культурах у Івано-Франківській області в 2024 році не проводились. Винищувальні заходи боротьби з шкідниками та хворобами не призначались, оскільки звернення про пошкодження та ураження рослин відсутні.

Лісовій охороні потрібно вести постійний нагляд, оскільки при сприятливих умовах можна очікувати появи нових осередків шкідників та хвороб в розсадниках та культурах.

РОЗДІЛ 5. Чернівецька область

5.1. Аналіз метеоданих

Метеорологічні умови по Чернівецькій області у вегетаційний період 2024 року виявилися кращими в порівнянні з минулим роком для розвитку шкідників лісу. Середня величина суми опадів за вегетаційний період в області склала 261,15 мм і була нижчою від середньої, що складає 364,4 мм на 100,3 мм. У порівнянні з минулим роком дана величина зменшилася на 238,2 мм. Як видно із рис.5.1 минулий рік характеризується рівнем опадів нижчим за середнє.

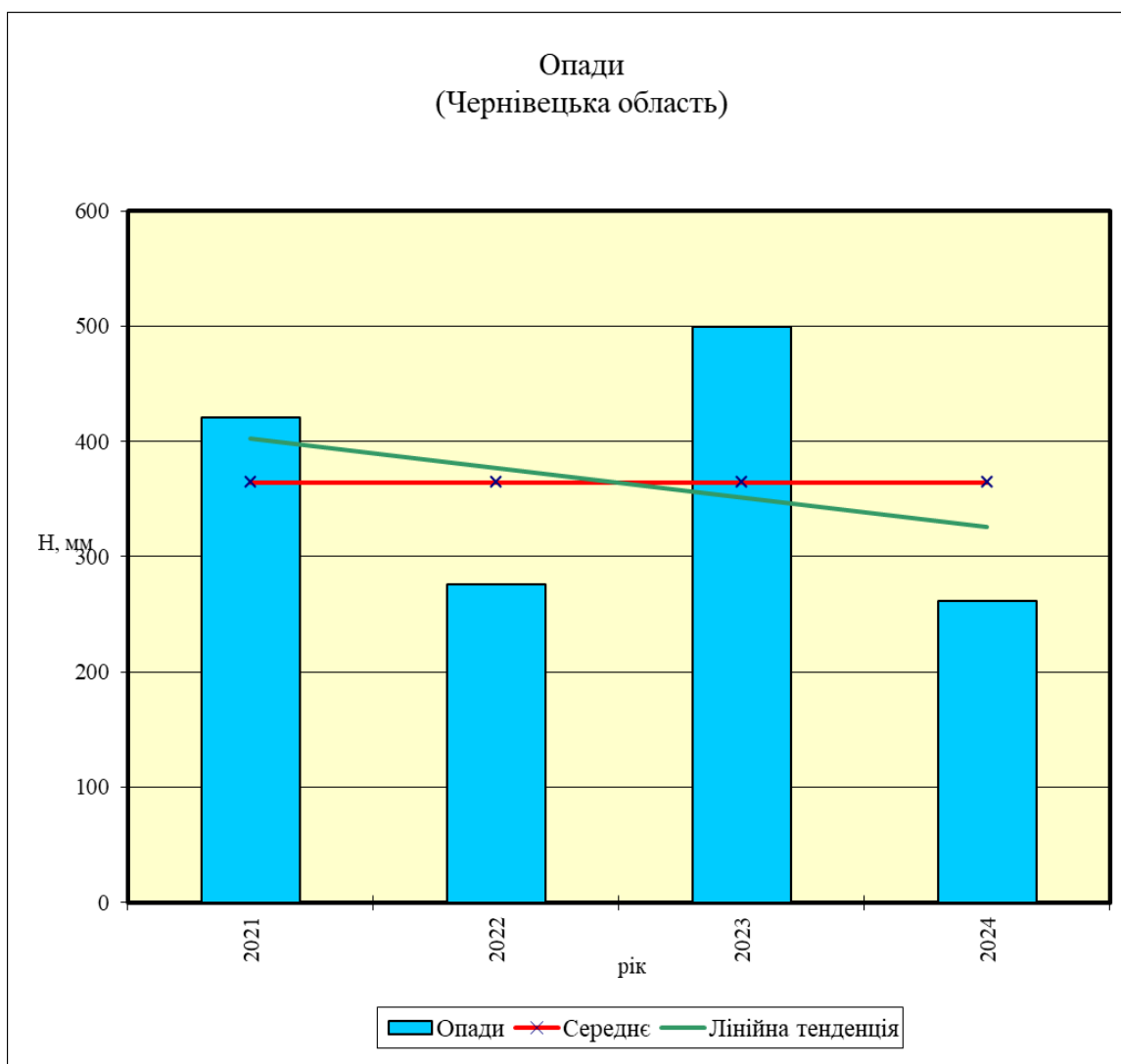

Рис 5.1. Динаміка кількості атмосферних опадів за вегетаційний період на протязі 2021 – 2024 років та лінійна тенденція.

У 2024 р. середня температура вегетаційного періоду склала 20,8°C (рис.5.2). Це значення на 4,8°C більше середнього значення і на 6,2°C збільшилося в порівнянні з минулим роком.

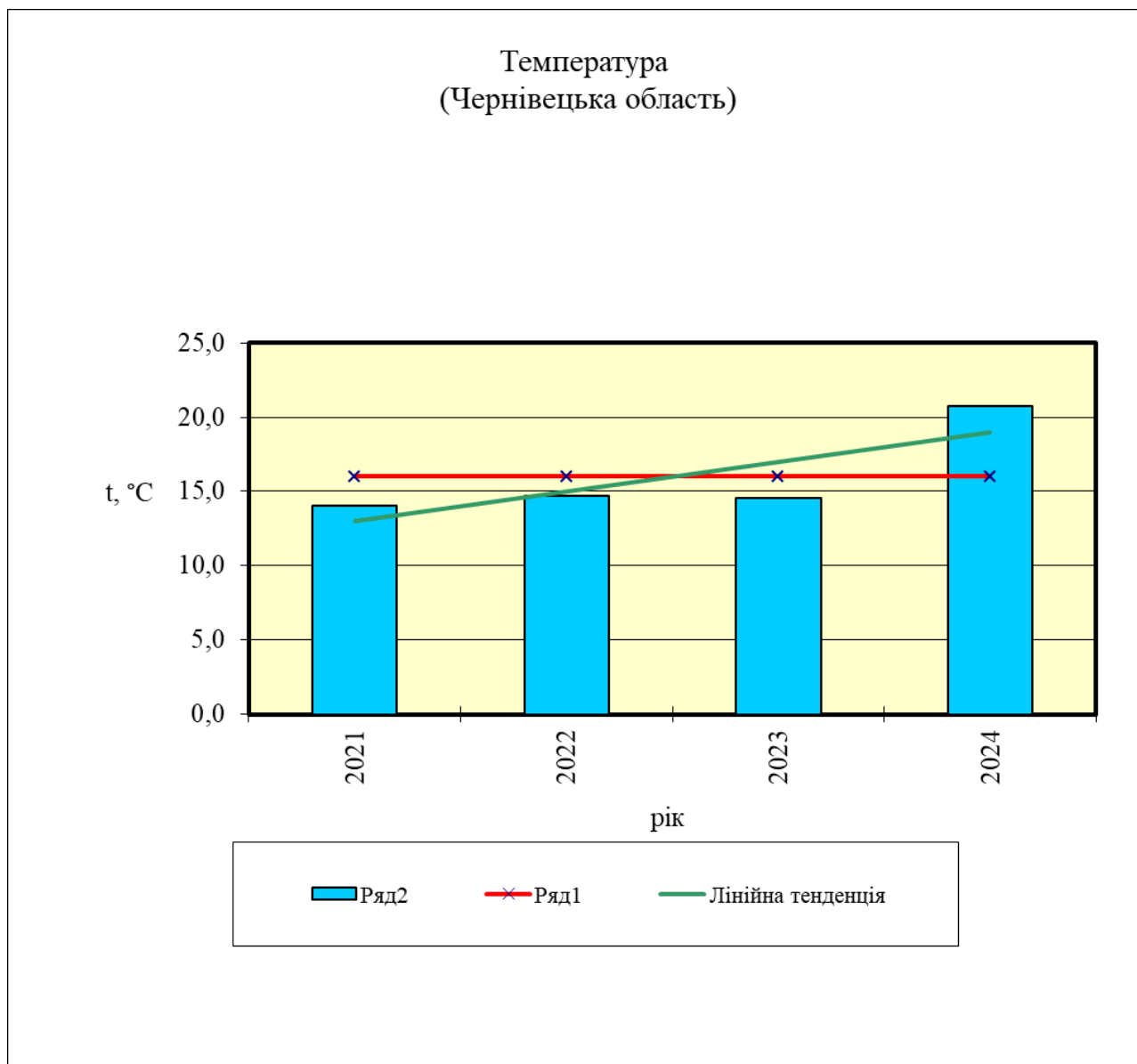

Рис 5.2. Динаміка середньої температури за вегетаційний період на протязі 2021 – 2024 років та лінійна тенденція.

Перебіг середніх місячних значень ГТК для області у період квітень - серпень вказує на неоднорідність показника у весняний та літній періоди по різних метеостанціях. Як бачимо з рис. 5.3 найсприятливіші умови для розвитку групи листогризних шкідників спостерігалися в районі Селятинської та Чернівецької метеостанцій, де у квітні - травні показник ГТК складав від 1,6 до 0,6, це говорить про те, що на початку харчування гусениць та погодні умови були сприятливі для розвитку осередків листогризних шкідників. Про те, в червні місяці показник ГТК в районі Чернівецької метеостанції становив 1,9. В той же час за період липень - серпень показники ГТК становили 0,3-0,9.

Це говорить про те, що погодні умови для заляльковування популяції були сприятливі для розвитку осередків.

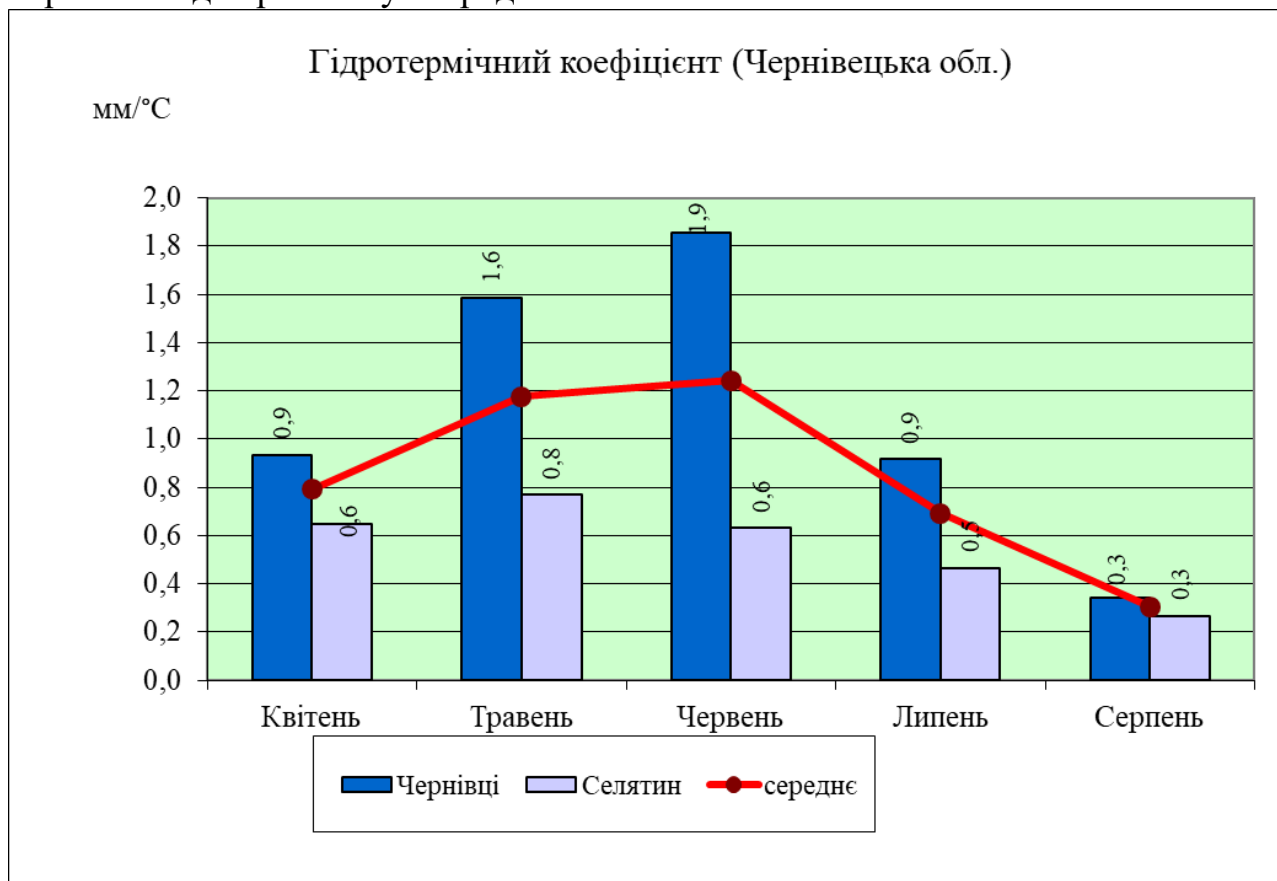

Рис. 5.3. Динаміка гідротермічного коефіцієнта на протязі вегетаційного періоду 2024 року за даними метеорологічних станцій Чернівецької області.

При наявності сприятливих кліматичних умов у квітні – травні 2025 року в листяних насадження Чернівецької області можливе виникнення нових осередків листогризних шкідників. Лісовій охороні та спеціалістами Івано-Франківської філії ДСЛП «Львівлісозахист» необхідно проводити подальший нагляд за шкідниками.

Огляд розповсюдження шкідників та хвороб лісу

Всього на початок 2024 року, згідно санітарних оглядів в насадженнях Чернівецької області, осередки шкідників та хвороб лісу діяли на площі 1360,2 га в т.ч. осередки шкідників лісу на площі 52,6 га та осередки хвороб – 1307,6 га. На початок 2025 року загальна площа осередків в області становить 1354,6 га, з них осередків шкідників – 52,6 га та осередків хвороб лісу – 1302,0 га. Протягом 2024 року виникло 1617,3 га осередків шкідників та хвороб лісу, ліквідовано заходами боротьби 1570,4 га. Проведення заходів боротьби потребують насадження на площі 620,2 га.

Спеціалістами Івано-Франківської філії ДСЛП «Львівлісозахист» протягом 2024 року (по надлісництвах філії «Подільський лісовий офіс» ДСПП

«Ліси України» та інших лісокористувачах) були проведені рекогносцирувальні обстеження у Чернівецькій області у виявлених осередках на площі 2444,9 га.

На рис. 5.4 наведена динаміка розвитку осередків шкідників лісу по Чернівецькій області починаючи з 2018 року.

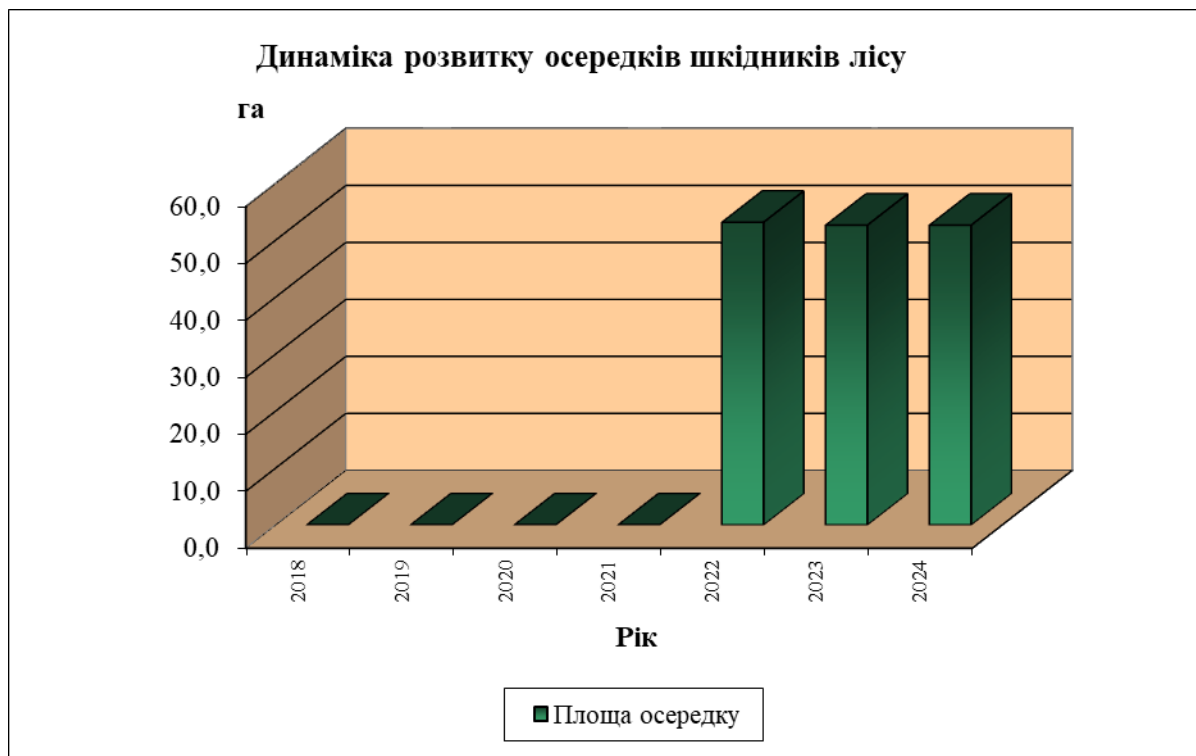

Рис. 5.4. Динаміка розвитку осередків шкідників лісу по Чернівецькій області.

5.2. Листогризні шкідники

На початок 2024 року за даними санітарних оглядів у Чернівецькій області на обліку осередків листогризних шкідників не перебувало.

Нижче наведені графіки БГТП для основних листогризних шкідників Чернівецької області (рис. 5.5 – 5.9)

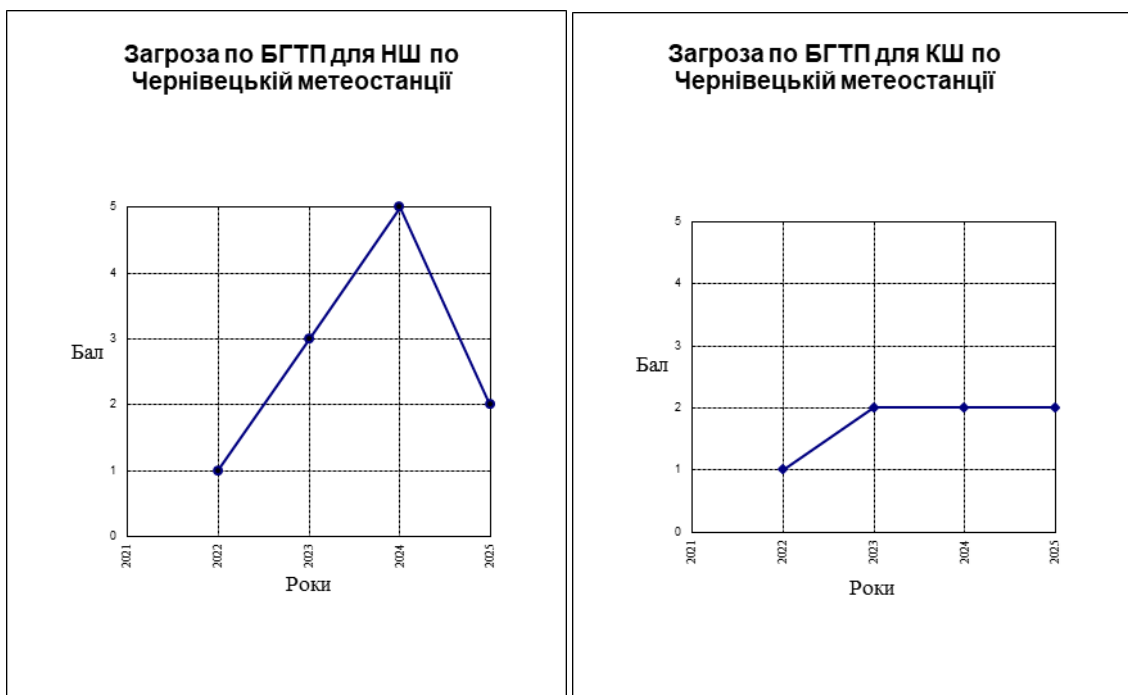

Рис. 5.5. Графіки загрози в балах по БГТП для непарного шовкопряда та кільчастого шовкопряда по Чернівецькій метеостанції.

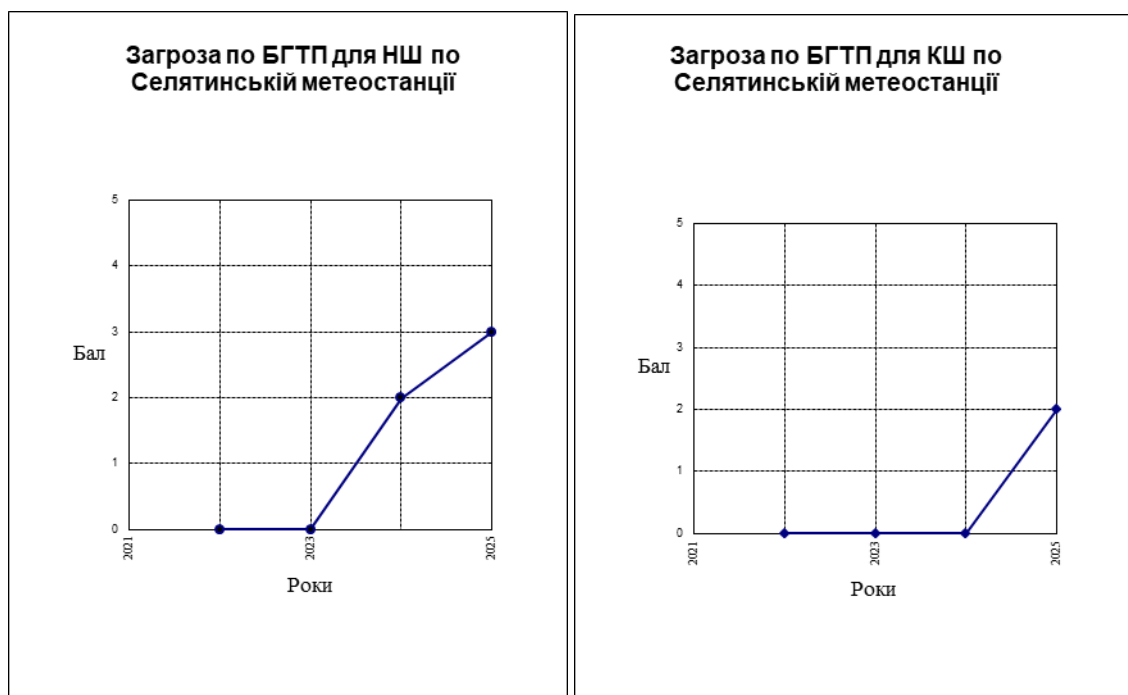

Рис. 5.6. Графіки загрози в балах по БГТП для непарного шовкопряда та кільчастого шовкопряда по Селятинській метеостанції.

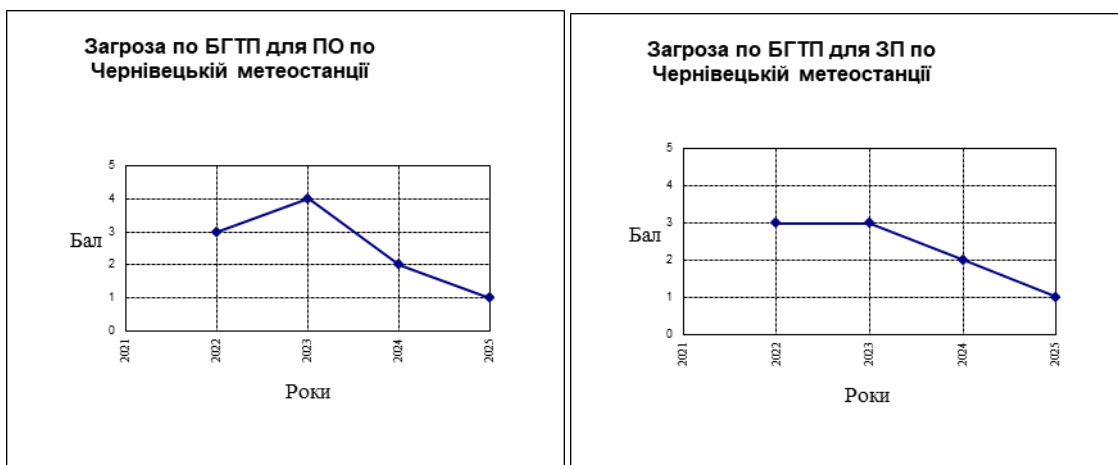

Рис.5.7. Графіки загрози в балах по БГТП для п'ядуна обдирало та для зимового п'ядуна по Чернівецькій метеостанції.

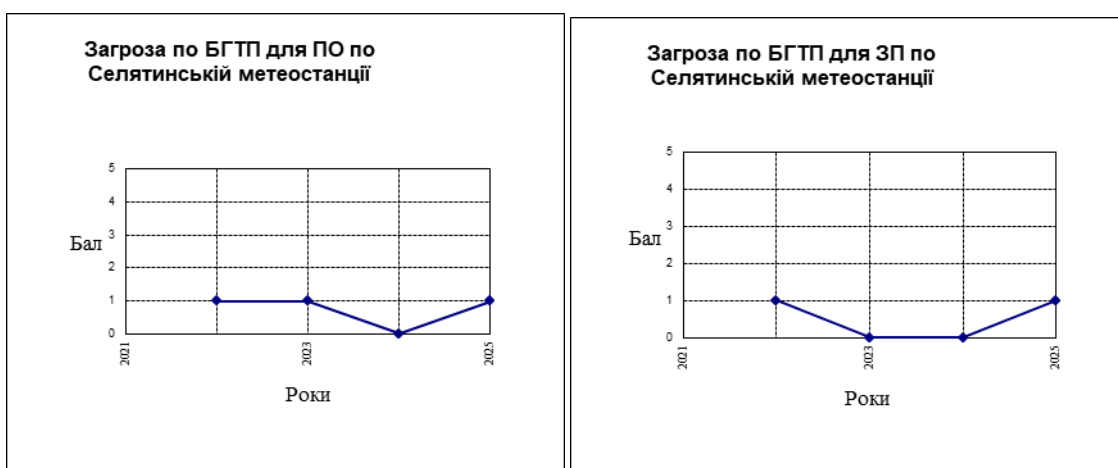

Рис.5.8. Графіки загрози в балах по БГТП для п'ядуна обдирало та для зимового п'ядуна по Селятинській метеостанції.

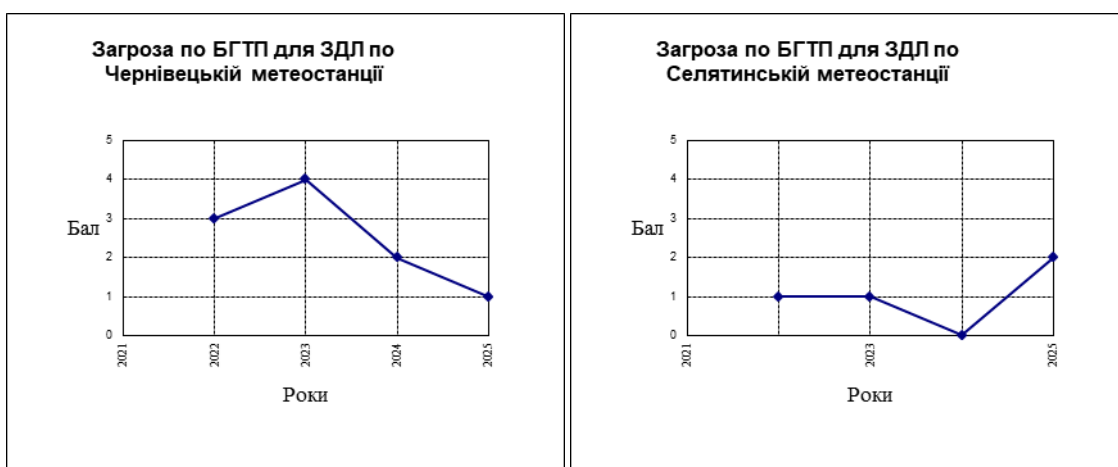

Рис.5.9. Графіки загрози в балах по БГТП для зеленої дубової листовійки по Чернівецькій та Селятинській метеостанціях.

В цілому, аналіз кліматичних умов вказує на несприятливу ситуацію в районі Чернівецької та Селятинської метеостанцій (бал загрози 2) для розвитку осередків листогризних шкідників. Проте, бал загрози по БГТП для непарного шовкопряда збільшився до 3 по Селятинській метеостанції, що вказує на необхідність проведення подальшого нагляду за цими шкідниками в насадженнях Чернівецької області.

Гідротермічний коефіцієнт Г.Т.Селянінова (рис. 5.10) за травень – липень по метеостанціях Чернівецької області для Івано-Франківської метеостанції складає 1,5, що в цілому характеризує погодні умови 2024 року, як несприятливі для розвитку листогризних шкідників. Необхідно зазначити, що значення ГТК для Селятинської метеостанції становив 0,6. Це говорить про те, що кліматичні умови в цілому були сприятливі для осередків в районі Селятинської метеостанції.

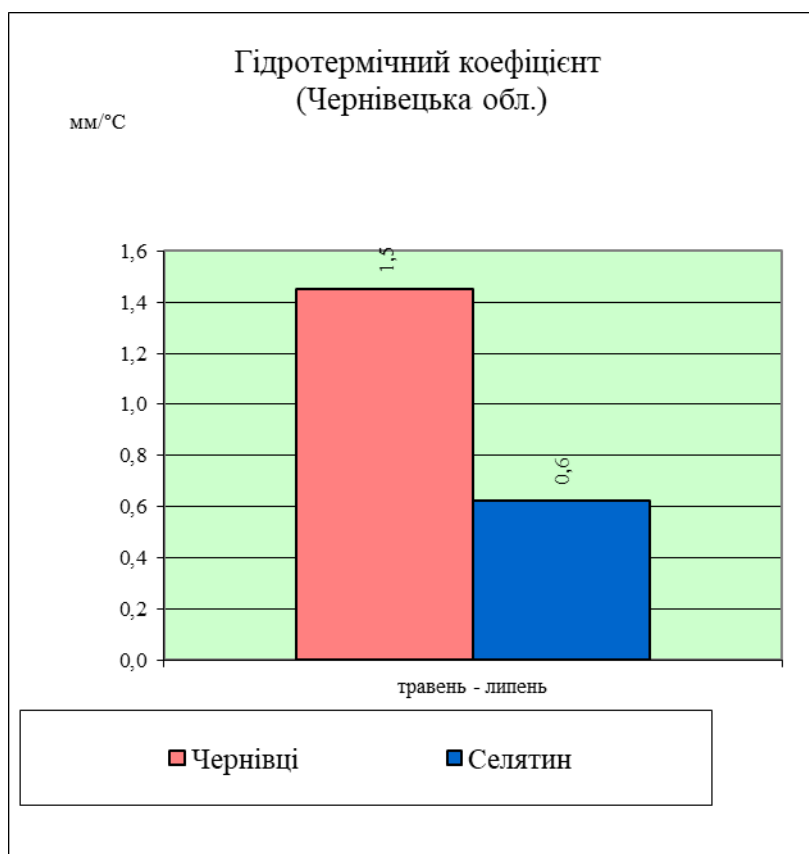

Рис. 5.10. Гідротермічний коефіцієнт по метеостанціях Чернівецької області.

5.3. *Стовбурові шкідники*

На початок 2024 року в ялинових насадженнях Чернівецької області знаходились на обліку 52,6 га осередків стовбурових шкідників. За звітний період не виявлено нових осередків стовбурових шкідників. Отже, площа осередку на 01.01.2025 року становить 52,6 га, в тому числі потребує

проведення заходів боротьби 12,0 га. Основні осередки зосереджені у Путильському надлісництві філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія "Путильське лісове господарство" ДСГП "Ліси України" - 52,6 га.

Необхідно врахувати, що практично всі осередки корневих гнилей в хвойних насадження гірської частини в тій чи іншій мірі заражені короїдом – друкарем (типографом).

Нижче наводимо динаміку площ зайнятих осередками стовбурових шкідників в насадженнях Чернівецькій області.

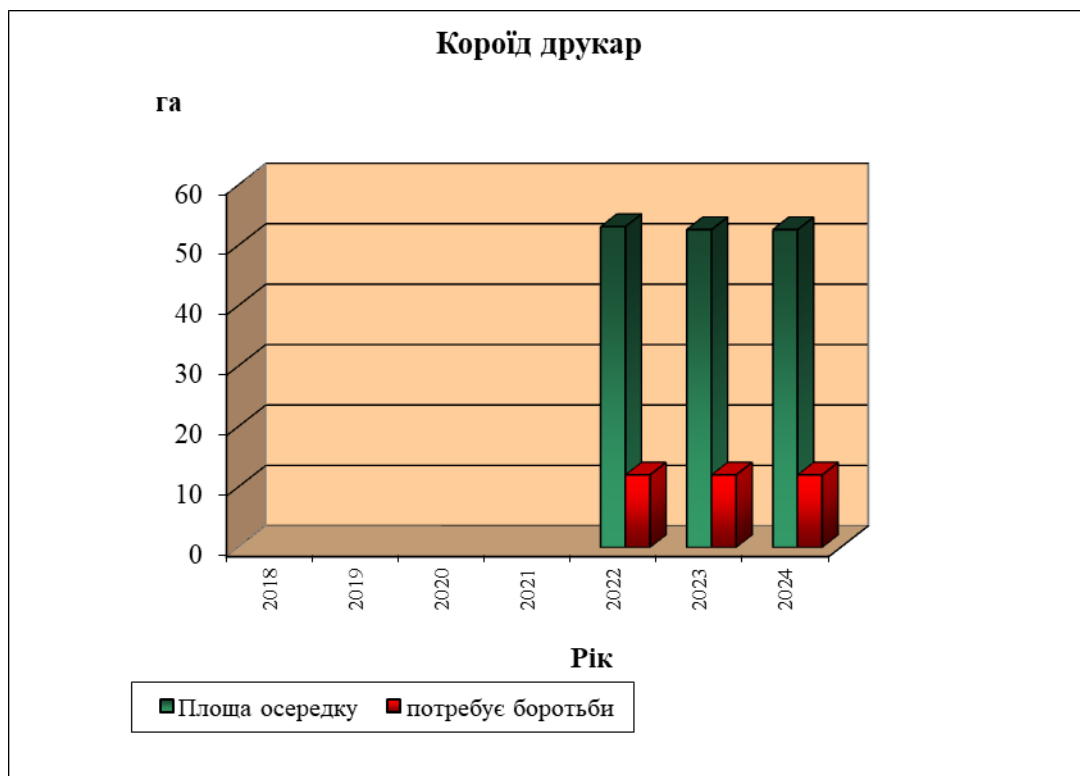

Рис. 5.11. Динаміка площ зайнятих осередками короїда – друкаря в період з 2018 по 2024 роки.

5.4. Хвороби лісу

Станом на 01.01.2024 року в насадженнях Чернівецької області знаходилося на обліку 1307,6 га осередків хвороб лісу. В 2024 році було виявлено та поставлено на облік 1617,3 га нових осередків хвороб лісу, ліквідовано заходами боротьби 1570,4 га. Таким чином на 01.01.2025 року загальна площа осередків хвороб лісу становить 1302,0 га, в тому числі потребує заходів боротьби 608,2 га.

Динаміка розвитку осередків за 7 років наведена на рис. 5.12. – 5.14.

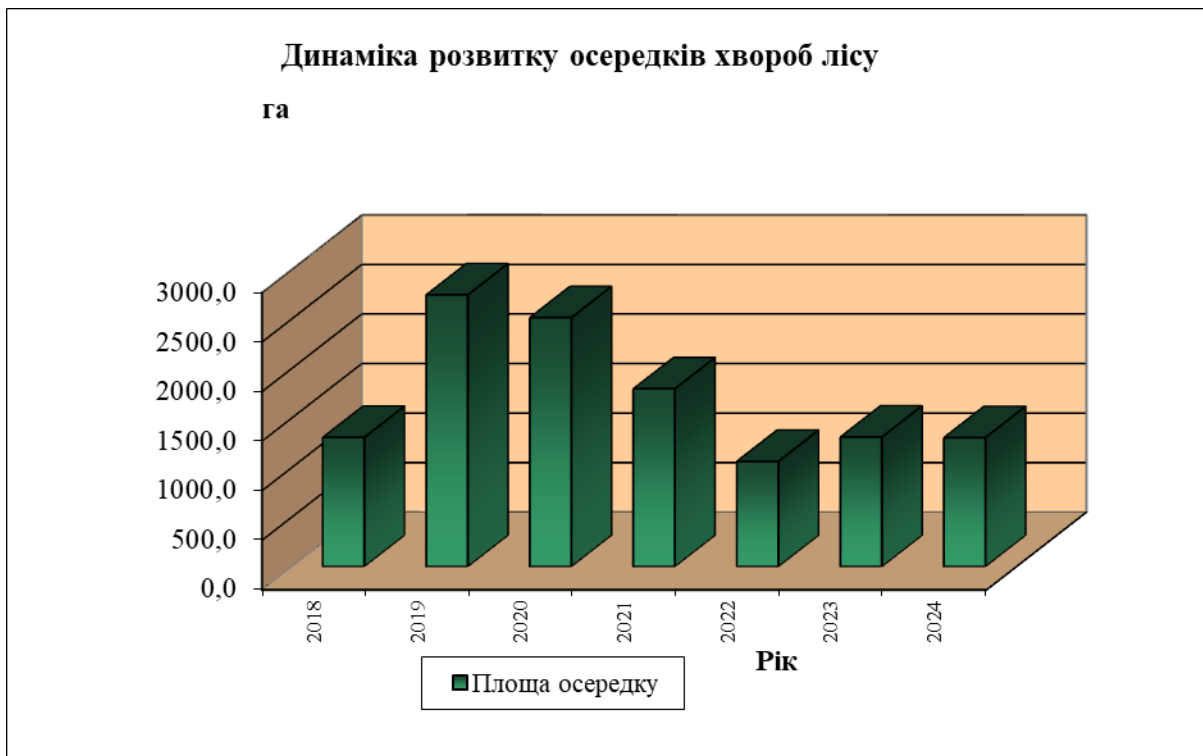

Рис. 5.12. Динаміка загальної площі осередків хвороб лісу в Чернівецькій області.

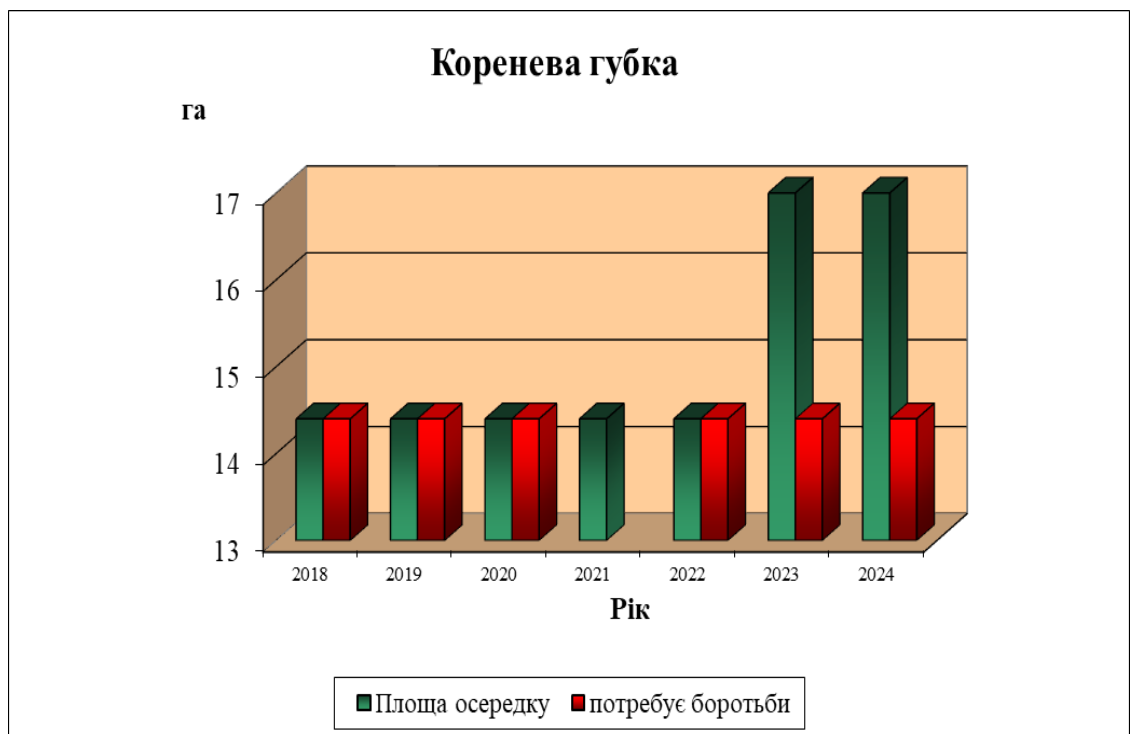

Рис. 5.13. Динаміка розвитку осередків кореневої губки в Чернівецькій області в період з 2018 по 2024 роки.

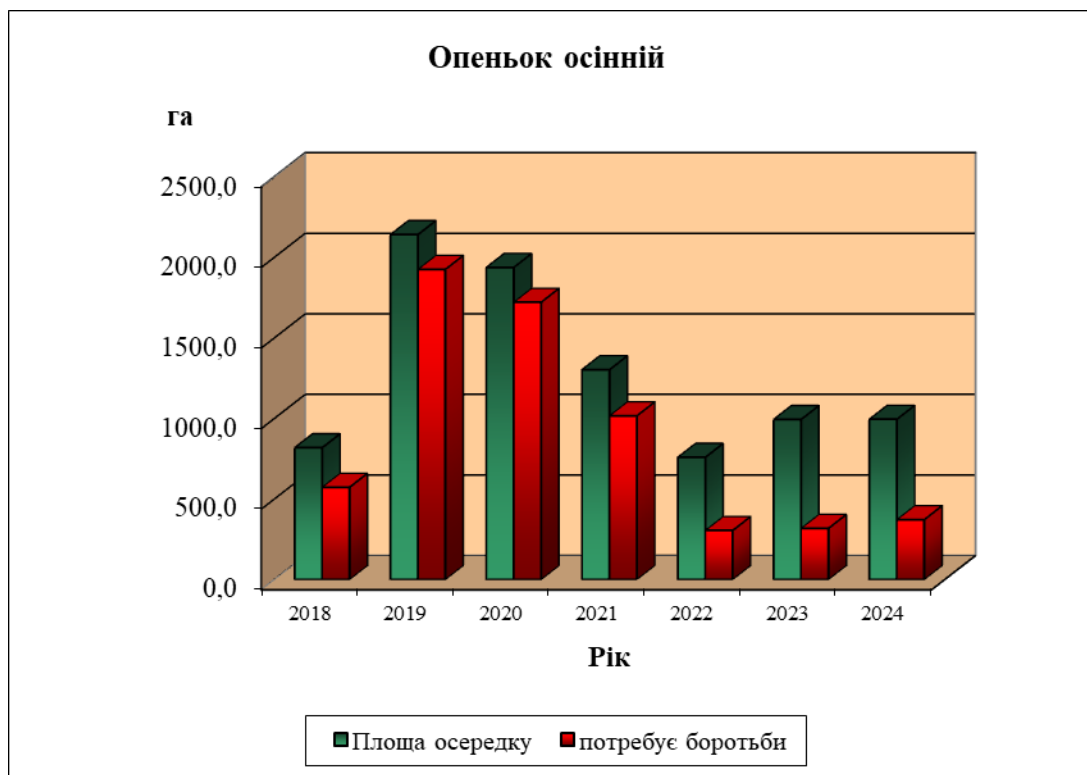

Рис. 5.14. Динаміка розвитку осередків опенька осіннього в Чернівецькій області в період з 2018 по 2024 роки.

Найбільш поширеними хворобами в насадженнях області є: опеньок осінній – 994,7 га, рак ялиці – 190,3 га, некроз бука – 83,8 га, коренева губка – 17,0 га.

Найбільші площі осередків хвороб зафіксовані в насадженнях у Сокирянському надлісництві філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Сокирянське лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 627,6 га, у Чернівецькому надлісництві філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Чернівецьке лісове господарство» ДСГП «Ліси України») - 381,1 га, у Берегометському надлісництві філії «Подільський лісовий офіс» ДСГП «Ліси України» (колишня філія «Берегометське лісомисливське господарство» ДСГП «Ліси України») - 236,3 га.

За представленим нижче статистичним методом прогнозування, в наступному році площа осередків хвороб лісу може скласти: за степеневою функцією – 404,3 га, за лінійною тенденцією – 1099,9 га. Прогнозована площа осередків хвороб лісу на 2024 рік складала за степеневою тенденцією 964,5 (з похибкою -25,9%) за лінійною тенденцією 1254,3 га (з похибкою -3,7%) при фактичній площі осередків хвороб лісу 1302,0 га.

Рис 5.15. Графік динаміки загальної площі осередків хвороб лісу у Чернівецькій області та лінії тенденції.

Таблиця 5.1

Прогнозування площі наявності осередків хвороб лісу за допомогою функцій тренду

Рік	Площа осередків хвороб лісу	Прогнозована площа з використанням функції степеневого тренду 2 ступеня		Прогнозована площа з використанням функції лінійного тренду	
		га	%	га	%
2018	1303,6	1891,0	45,1%	2180,8	67,3%
2019	2742,0	2026,4	-26,1%	2026,4	-26,1%
2020	2511,8	2045,9	-18,6%	1872,0	-25,5%
2021	1794,1	1949,4	8,7%	1717,6	-4,3%
2022	1061,8	1737,0	63,6%	1563,2	47,2%
2023	1307,6	1408,7	7,7%	1408,7	7,7%
2024	1302,0	964,5	-25,9%	1254,3	-3,7%
2025		404,3		1099,9	

Відмінності між фактичними даними склали від кількох відсотків до декількох десятків відсотків, залежно від року оцінки і прийнятої функції (рис.5.15).

5.5. Хвороби лісових культур та розсадників

Обстеження в розсадниках та лісових культурах у Чернівецькій області в 2024 році не проводились. Винищувальні заходи боротьби з шкідниками та хворобами не призначались, оскільки звернення про пошкодження та ураження рослин відсутні.

Лісовій охороні потрібно вести постійний нагляд, оскільки при сприятливих умовах можна очікувати появи нових осередків шкідників та хвороб в розсадниках та культурах.

Головний лісопатолог

Соколовський Б.В.